

Vooruit met ... **TAAAL B**

6

MINISTERIE VAN
**ONDERWIJS,
WETENSCHAP
EN CULTUUR**

Deze uitgave kwam tot stand door samenwerking tussen de afdeling Curriculumontwikkeling van MinOWC en een lokaal en internationaal team, bestaande uit vakexperts, onderwijskundigen, educatieve auteurs, (eind) redacteurs, fotografen, illustratoren en grafisch ontwerper, onder leiding van de Vrije Universiteit Brussel.

© 2023, Ministerie van Onderwijs, Wetenschap en Cultuur
Paramaribo, Suriname

Alle rechten voorbehouden. Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand of openbaar gemaakt in enige vorm of op enige wijze, hetzij elektronisch, mechanisch, door fotokopieën, opnamen of op enige andere manier, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever.

Ondanks vele inspanningen is het de uitgever misschien niet gelukt alle rechthebbenden te achterhalen. Als u denkt rechthebbende te zijn, neemt u dan contact op met de uitgever.

Thema 3. Buiten	7
Les 1 Introductieles	8
Les 2 Taal verkennen – Woordenschat	10
Les 3 Begrijpend Lezen	12
Les 4 Taal verkennen – Grammatica	18
Les 5 Taal verkennen – Taalgebruik	21
Les 6 Meertaligheid	23
Les 7 Spreken en Luisteren	25
Les 8 Schrijven	27
Les 9 Spellen	29
Les 10 Taal verkennen – Woordenschat	32
Les 11 Begrijpend Lezen	34
Les 12 Taal verkennen – Grammatica	37
Les 13 Taal verkennen – Taalgebruik	40
Les 14 Meertaligheid	42
Les 15 Spreken en Luisteren	44
Les 16 Schrijven	47
Les 17 Spellen	49
Les 18 Taal verkennen – Woordenschat	51
Les 19 Begrijpend Lezen	53
Les 20 Taal verkennen – Grammatica	57
Les 21 Taal verkennen – Taalgebruik	60
Les 22 Meertaligheid	62
Les 23 Spreken en Luisteren	64
Les 24 Schrijven	66
Les 25 Spellen	68
Les 26 Begrijpend Lezen	70
Les 27 Meertaligheid	74
Les 28 Spellen	76
Les 29 Taal verkennen – Woordenschat	78
Les 30 Spreken en Luisteren	80

Thema 4. Mijn ontwikkeling	82
Les 1	Introductieles 83
Les 2	Taal verkennen – Woordenschat 85
Les 3	Begrijpend lezen 87
Les 4	Taal verkennen – Grammatica 91
Les 5	Taal verkennen – Taalgebruik 93
Les 6	Meertaligheid 95
Les 7	Spreken en Luisteren 98
Les 8	Schrijven 100
Les 9	Spellen 102
Les 10	Taal verkennen – Woordenschat 106
Les 11	Begrijpend Lezen 108
Les 12	Taal verkennen – Grammatica 112
Les 13	Taal verkennen – Taalgebruik 114
Les 14	Meertaligheid 116
Les 15	Spreken en Luisteren 118
Les 16	Schrijven 121
Les 17	Spellen 123
Les 18	Taal verkennen – Woordenschat 125
Les 19	Begrijpend Lezen 128
Les 20	Taal verkennen – Grammatica 132
Les 21	Taal verkennen – Taalgebruik 135
Les 22	Meertaligheid 138
Les 23	Spreken en Luisteren 140
Les 24	Schrijven 142
Les 25	Spellen 144
Les 26	Begrijpend Lezen 147
Les 27	Meertaligheid 151
Les 28	Spellen 153
Les 29	Taal verkennen – Woordenschat 154
Les 30	Spreken en Luisteren 156

Thema 5. Verkeer

		159
Les 1	Introductieles	160
Les 2	Taal verkennen – Woordenschat	162
Les 3	Begrijpend lezen	165
Les 4	Taal verkennen – Grammatica	168
Les 5	Taal verkennen – Taalgebruik	171
Les 6	Meertaligheid	174
Les 7	Spreken en Luisteren	177
Les 8	Schrijven	179
Les 9	Spellen	181
Les 10	Taal verkennen – Woordenschat	184
Les 11	Begrijpend Lezen	187
Les 12	Taal verkennen – Grammatica	190
Les 13	Taal verkennen – Taalgebruik	192
Les 14	Meertaligheid	194
Les 15	Spreken en Luisteren	196
Les 16	Schrijven	198
Les 17	Spellen	200
Les 18	Taal verkennen – Woordenschat	202
Les 19	Begrijpend Lezen	205
Les 20	Taal verkennen – Grammatica	208
Les 21	Taal verkennen – Taalgebruik	211
Les 22	Meertaligheid	213
Les 23	Spreken en Luisteren	215
Les 24	Schrijven	217
Les 25	Spellen	219
Les 26	Begrijpend Lezen	221
Les 27	Meertaligheid	224
Les 28	Spellen	225
Les 29	Taal verkennen – Woordenschat	226
Les 30	Spreken en Luisteren	229

1 INLEIDING

Voor u ligt het tweede boek Taal voor leerjaar 6. In dit boek zijn de thema's 3, 4 en 5 opgenomen.

- Thema 3: Buiten
- Thema 4: Mijn ontwikkeling
- Thema 5: Verkeer

In totaal zijn er drie boeken beschikbaar voor leerjaar 6. Elk boek kent dezelfde indelingsvolgorde van lessen. Dit is om de leerlingen de structuur hiervan mee te geven.

De thema's zijn de verbindende factor die de samenhang tussen de lessen en onderwerpen duidelijk moet maken. De inhoud van de lessen staat voorop, de thema's zijn ondersteunend hieraan.

De lessen kennen allemaal dezelfde indeling, het IKA-model (Inleiding – Kern – Afsluiting). Per les zijn vragen en opdrachten opgenomen, waardoor de leerlingen de kans krijgen om kennis te kunnen:

- reproduceren op het gewenste moment;
- toepassen in bekende situaties;
- toepassen in nieuwe of onbekende situaties;
- integreren in de bestaande (denk)structuren.

Niet bij elk onderwerp zijn de opgaven op het denkvermogen van alle leerlingen opgenomen. Het kan voorkomen dat sommige onderwerpen in een bepaald stadium van het leerproces zich minder lenen voor opname in bestaande denkstructuren. Het kan bijvoorbeeld een nieuw onderwerp zijn, of een onderwerp dat in een ander leerjaar verder wordt uitgediept.

In de algemene inleiding vindt u handvatten die u wellicht kunt gebruiken om de lessen pedagogisch-didactisch vorm te geven. In het leerkrachtenboek zoals dat voor u ligt, staan ook praktische aanwijzingen; voelt u zich vrij om daarvan gebruik te maken.

We wensen u en uw leerlingen een productieve tijd, maar bovenal veel leer- en werkplezier bij het gebruik van dit boek.

THEMA

3

Buiten

Introductieles

EEN NIEUW THEMA

	Thema 3 heeft als titel 'Buiten'
BEGINSITUATIE	De leerling heeft voorkennis over het thema.
LESDOEL	De leerling krijgt inzicht in de aspecten van het nieuwe thema.
ORGANISATIE	De leerling werkt individueel en in groepjes van vier.
MATERIALEN	Er is geen extra materiaal.

INTRODUCTIE

U introduceert het thema door de leerlingen te laten vertellen wat zij verstaan onder buiten en wat zij buiten doen.

INSTRUCTIE

Informatie

Het thema 'Buiten' is een thema dat bestaat uit dertig lessen in verschillende domeinen. U kunt de informatie in het leerlingenboek behandelen, wat buiten is en wat het effect is van buiten zijn.

Instructie

U legt de opdrachten uit en geeft daarna de instructie om de opdrachten te maken.

Verlengde instructie

Er is geen echte verlengde instructie voor deze les, iedere leerling wordt geacht op zijn eigen niveau de opdrachten te kunnen uitvoeren en antwoorden te produceren.

Zelfstandig werken

De leerlingen voeren de opdrachten zelf uit.

FEEDBACK EN INTERACTIE

U loopt rond om waar nodig te ondersteunen.

Antwoorden**Opdracht 1**

1. Per leerling verschillend.

Opdracht 2

1. Per leerling verschillend. Controleer wel of deze woorden in het werkboek voorkomen. Laat de leerlingen aangeven waar ze de woorden gevonden hebben.
2. Laat de leerlingen in een groepje hun antwoorden vergelijken. U kunt per groepje laten opnoemen welke gezamenlijke woorden ze hebben bedacht en deze woorden op het bord laten schrijven of projecteren. Welke zijn de vijf woorden die de hele klas het meest zijn opgevallen?

AFSLUITING

U bespreekt de terugkijkopdracht om na te gaan of de leerlingen verder met dit thema aan de slag willen gaan. Leerlingen die minder enthousiast zijn, kunt/ moet u extra aandacht geven en hen stimuleren bij het werken met het thema.

Taal verkennen – Woordenschat

TITEL	Een schat aan woorden deel 9
BEGINSITUATIE	De leerling: - is bekend met de opzet van de lessen Woordenschat. - kan het juiste woord op een open plek in een tekst invullen. - kan leesstrategieën toepassen om een tekst te doorgronden (globaal lezen en intensief lezen).
LEERDOELEN	<i>De leerling:</i> - kent tien nieuwe woorden en gebruikt deze in zinnen; - kan in voor hem nieuwe woorden de woordsoort ontdekken (WW, ZNW en BVN); - kan in voor hem nieuwe woorden de soloklinkers en klinkerparen herkennen. <i>Bonusdoel:</i> - de leerling kan de voor hem nieuwe woorden correct uitspreken aan de hand van de plaatsing van klinkers en klinkerparen in het woord.
MATERIALEN	(Online) woordenboek en/of (online taalencyclopedieën), kaartjes
ORGANISATIE	De leerlingen werken individueel en in groepen.

INFORMATIE

U herhaalt kort wat klinkers en klinkerparen woordsoorten zijn.
Dit is eerder aan de orde geweest.

INTRODUCTIE

Opwarmer

U speelt het woordspel Galgje met de klas. In het leerlingenboek staat uitgelegd wat de spelregels zijn. U kunt met een aantal woorden spelen. Kies bij voorkeur bekende woorden voor de leerlingen. Dat mogen best de 'moeilijke' woorden zijn uit een vorig thema.

U bepaalt hoelang dit spel duurt. Als de klas erg groot is, kunt u de leerlingen ook in twee groepen verdelen. Per groep wijst u een spelleider aan die de woorden kiest

Opdrachten

Opdracht 1

De tien woorden zijn: opgeslokt, onderzocht, natuurcollectie, verzamelen, object, bloemtros, ritste dicht, vlakke, puin, opzetten.

Opdracht 2

Ter beoordeling van de leerkracht.

Opdracht 3

Schrijf de antwoorden op het bord, zodat leerlingen hun antwoorden kunnen controleren.

Zoek ook het hele werkwoord op, als je een vervoeging hebt opgeschreven bij opdracht 1. Schrijf dat hele werkwoord op achter de vervoeging.

Voor de leerkracht staat de infinitief (hele werkwoord) in het paars. Voor de leerling zijn de infinitieven niet zichtbaar.

- a) bloemtros
- b) puin
- c) opslokken
- d) vlakke
- e) opzetten
- f) dichtritsen
- g) onderzoeken
- h) natuurcollectie
- i) object

TERUGKIJKEN

Welke woorden zijn nieuw voor je?

Welke woorden waarvan je de betekenis niet kent, heb je eerder gezien ?

Welke woorden kende je al?

U vraagt de leerlingen hier antwoord op te geven op de bovenstaande vragen.

Het gaat hierbij niet om te meten hoe groot de woordenschat van de leerlingen is, maar het gaat om het feit dat de kinderen het vertrouwen krijgen in de mogelijkheid om de betekenis van nieuwe woorden op te zoeken of om iemand die de betekenis van de woorden wel kent te vragen.

Blijf de leerlingen aanmoedigen in hun durf en nieuwsgierigheid. Wijs ze af en toe op de hoeveelheid nieuwe woorden die ze hebben geleerd en die ze kunnen toepassen.

Met uw aanmoediging zullen ze trots zijn op hun woordenschatschrift dat volgeschreven raakt.

Begrijpend lezen

TITEL	Reflecteren
VERWACHTINGSVRAGEN	- Waarover denk je dat de les zal gaan? - Wat wordt bedoeld worden met het woord “reflecteren”? - Waarom denk je dat het belangrijk is om te kunnen reflecteren? - Waar reflecteer je al, misschien zonder dat je het zelf weet?
BEGINSITUATIE	De leerling kan: - met behulp van zijn woordenschat een tekst lezen en interpreteren; - kritisch naar zichzelf kijken (zonder dat hij misschien weet dat het reflecteren is).
LESDOEL	De leerling kan: - het onderscheid maken tussen reflecteren en kritiek leveren; - zich inleven in de personages van een verhaal (empathie en sympathie tonen); - aanduiden hoe hij in bepaalde geschetste situaties zou handelen.
MATERIALEN	Behalve de gebruikelijke materialen zijn er geen andere materialen nodig. Misschien kunt u wel woordenboeken klaar zetten, zodat de leerlingen de moeilijke woorden kunnen opzoeken.
ORGANISATIE	De leerlingen werken individueel.

INTRODUCTIE

U introduceert het onderwerp Reflecteren. U kunt vragen welke leerling er al eens van gehoord heeft of wat het woord zou kunnen betekenen.

Vervolgens legt u uit wat je doet bij het reflecteren (kijken naar jezelf). U kunt een simpele oefening doen met reflecteren zonder grote en ingewikkelde onderwerpen aan te snijden. Bijvoorbeeld:

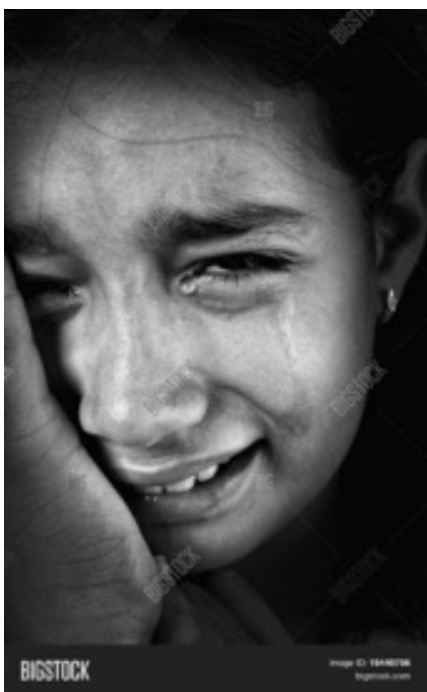
- U stelt een aantal leerlingen een paar simpele vragen zoals ‘Wat vind je van je schoenen’ of ‘Wat vind je van je eigen tekening?’ of ‘Hoe vind je dat je dat gedaan hebt?’
- U laat voorbeelden van situaties noemen waarbij leerlingen zelf misschien al eens gereflecteerd hebben. Als ze geen voorbeelden kunnen noemen, kunt u een gemaakte toets als voorbeeld gebruiken. Hoe vind je dat je de toets gemaakt hebt?

DIDACTIEK EN INSTRUCTIE**Informatie**

Na de introductie kunt u de informatie uit het leerlingenboek behandelen en doornemen met de leerlingen. Controleer wel of iedereen begrijpt wat reflecteren inhoudt.

U kunt alvast de koppeling maken tussen reflecteren en zich inleven in anderen door de leerlingen te vragen welke emoties verhalen, tekeningen of muziek bij hen oproepen. Hiermee kunt u ook de emotionele ontwikkeling van de leerling indirect peilen. Leerlingen die weinig tot geen empathie tonen, hebben misschien wat meer of andere begeleiding nodig.

U kunt een aantal plaatjes laten zien en vragen wat voor gevoel die oproepen. Enkele voorbeelden zijn:

Houd er wel rekening mee dat waarschijnlijk niet ieder plaatje dezelfde gevoelens oproept bij de leerlingen. Misschien zijn er wel kinderen die bang zijn voor clowns, terwijl andere kinderen misschien allergisch zijn voor honden.

Instructie

U geeft de opdracht om het verhaal te lezen en de vragen individueel te beantwoorden. De leerlingen mogen, indien nodig een woordenboek gebruiken bij het lezen en de moeilijke woorden opzoeken.

Verlengde instructie

De leerlingen die de opdrachten niet begrepen hebben, kunt u apart roepen en die stap voor stap met hen de opdrachten doornemen. U kunt per deel de tekst hardop laten voorlezen en hen in eigen woorden laten vertellen wat er staat.

Impliciete woorden	Expliciete woorden	Uitdrukkingen
Onderzoeken (onderzocht)	Opslokken (opgeslokt)	
Verzamelen	Rugzak	
Staren	Natuurcollectie	
Schrikken (geschrokken)	Objecten	
Arriveren (gearriveerd)	Bloementros	
Uitrusten	Waterstroom	
Opzetten	(Tent) opzetten	
Voeren	Rondkijken	
Afhankelijk	Wilde dieren	
Respect	Kampvuur	
Toevoegen	Wandeling	
Achterlaten	Kreek	
Herinneringen	Inpakken	
	Souvenir	

Zelfstandig werken

De leerlingen werken individueel. Na afloop van de opdrachten bespreekt u klassikaal wat er door de leerlingen op papier is gezet. Antwoorden zijn niet goed en ook niet fout, het gaat er dan om dat u het gesprek stuurt en doorvraagt waar nodig.

FEEDBACK EN INTERACTIE

U loopt rond om te ondersteunen waar nodig. U maakt gebruik van de suggesties voor differentiatie voor de leerlingen die deze aankunnen. Vervolgens bespreekt u de antwoorden klassikaal.

Antwoorden

Opdracht 1

Zoals gesteld, zijn er inhoudelijk geen goede of foute antwoorden. Vraag wel door op de antwoorden die de leerlingen geven. Dit doet u om het proces te doorgronden. Uit het product (de antwoorden) kunt u opmaken hoe het proces verlopen is. Dat is formatieve informatie die u als sturingsinstrument kunt gebruiken.

De vragen:

01. Welke emotie riep het verhaal bij je op? Vond je het leuk, of zielig, vond je het ontroerend of juist grappig?
02. Hoe zou jij reageren als je vader zou vragen om alles wat je verzameld hebt achter te laten? Waarom die reactie?
03. Als je voor een dag een persoon uit het verhaal zou mogen zijn, wie zou je dan willen zijn? Waarom?
04. Wat zou jij doen tijdens een weekend met je familie in het bos?

Mogelijke verkeerde antwoorden kunnen zijn:

- (Sociaal) wenselijke antwoorden geven.
- Geen of weinig onderbouwing waarom de leerling dat vindt of voelt.
- Verkeerde argumenten gebruiken om een antwoord te onderbouwen.
- De mening van een ander verkondigen.

TERUGKIJKEN

U noteert welke leerlingen nog moeite hebben met de opdrachten. U kunt daarbij gebruikmaken van de evaluatiewijzer. Bij een volgende les Begrijpend lezen besteedt u extra aandacht/biedt u extra ondersteuning aan deze leerlingen.

Let u ook op de sociaal-emotionele ontwikkeling van de leerling(en).

Er kunnen ook andere oorzaken zijn dat een leerling van deze leeftijd niet kan reflecteren. Dat kan allerlei (psychische) oorzaken hebben:

- I. Het kind kan een taalachterstand hebben, waardoor het zich niet kan uiten.
- II. Er kunnen problemen in de thuissituatie zijn, waardoor het kind zich niet veilig voelt om te reflecteren (niks zeggen, dan kun je ook niks verkeerd zeggen). Mocht u vermoedens hebben dat een leerling om achterliggende redenen niet kán reflecteren, dan is het wellicht tijd om de zorgmoeder (van de school) in te schakelen.

Kamperen in het regenwoud

”De laatste bij het kamp wordt opgeslokt door een jaguar!” schreeuwde Cedric terwijl hij Shanti wegduwde en wandelde op het pad achter hun ouders aan.

Shanti **onderzocht** een mooie gele Pokai Tongo bloem die midden op het pad groeide. Terwijl ze de bloem plukte en in haar opengemaakte rugzak stopte, stelde ze zich voor hoe geweldig het eruit zou zien in haar natuurcollectie.

Ze was net een paar uur geleden begonnen met het **verzamelen**, maar Shanti had al allerlei interessante objecten ontdekt: een bloemtros met awara vruchten, takken van een rozenhoutplant, podosiri bessen en nu deze Pokai Tongo. Een plotseling geluid in het bos deed Shanti omdraaien. Haar broer, Cedric, plaagde haar alleen maar een beetje toen hij het had over een jaguar, toch?

Shanti zag dat een baby brulaap naar haar stond te **staren** en lachte. Gelukkig was Cedric niet in de buurt om te zien dat zij is **geschrokken** van een babyaap! Ze wist ze dat ze de anderen liever niet te ver vooruit moest laten gaan. Ze ritste haar rugzak dicht en hing het over haar schouders en liep harder om de rest van haar familie in te halen.

”We zijn **gearriveerd**!” zegt Shanti’s vader. “Wat moeten we eerst doen?” “Neerploffen en lekker uitrusten” zei de moeder van Shanti, terwijl ze haar zware rugzak van haar schouders haalde. “Onze schoenen uittrekken en in het water springen!” stelde Cedric voor.

Uitstekende ideeën, dacht Shanti, maar haar vader schudde zijn hoofd en zei: “Het eerste wat we moeten doen is het kamp **opzetten**, terwijl er nog zonlicht is.”

Ze vonden een vlakke plek. Al snel waren zij en Cedric hard aan het werk om losse stenen en ander puin op te ruimen, terwijl hun ouders de tent uitpakten en opzetten.

Nadat ze klaar waren met de tent, vertelden de vader van Shanti en Cedric dat ze even weg zouden gaan om rond te kijken. “Kijk uit voor de jaguars!” Cedric waarschuwde zijn zuster plagerig voordat hij wegliep.

“Zijn er echt jaguars hier in de buurt?” vroeg Shanti aan haar vader. “Nee hoor,” zei hij “Er zijn wel andere soorten dieren die je misschien kunt zien als je je ogen openhoudt.”

“Ik zag een baby brulaap”, zei Shanti “maar ze ging gauw weg.” “Meestal zullen wilde dieren zich verbergen of wegrennen als ze mensen zien”, zei haar vader. “Denk eraan, dit is hun territorium/woongebied en we zijn de gasten hier.” Shanti vraagt: “Wat eten baby brulapen? Misschien zou ze niet bang zijn voor me als ik haar wat voedsel gaf.”

“Het **voeren** van wilde dieren is slecht voor iedereen”, zei haar vader. “Het is slecht voor de dieren. Omdat ze **afhankelijk** kunnen worden van ons eten en vergeten hoe ze hun eigen voedsel kunnen krijgen. En het is ook slecht voor de mens, want zelfs een schattige kleine baby brulaap is nog steeds wild en kan bijten.”

“Hoe kan ik dan laten zien dat ik gewoon vrienden wil zijn?” vroeg Shanti. “Behandel het bos met hetzelfde respect dat je van een gast in ons huis zou verwachten. Dat is de beste manier om een vriend te zijn van dieren in het wild. “

Later op de dag hebben de ouders van Shanti een heerlijke maaltijd boven het kampvuur gemaakt. Was het de lange wandeling die het eten zo lekker deed smaken? vroeg Shanti zich af of was het de berglucht? Na het eten vertelde het hele gezin verhalen en grappen totdat de sterren begonnen te verschijnen.

De volgende ochtend werd Shanti als eerste wakker. Terwijl ze de tentflap openritste en eruit stapte, zag ze een hert drinken uit de nabijgelegen kreek. Hoewel ze wenste dat ze het kon aaien, observeerde ze het gewoon rustig tot het wegging.

Toen het hert was vertrokken, ging Shanti ook naar de kreek om haar gezicht te wassen. Terwijl ze haar gezicht boog, zag ze een steen met een glinsterende witte streep in het midden. Weer iets moois dat ze aan haar verzameling kon toevoegen!

Al snel werden de anderen wakker en ontbeten ze allemaal. Toen werd het tijd om in te pakken om naar huis te gaan. Samen verzamelden Shanti en haar vader al hun afval in een plastic zak. “Waar is de vuilnisbak?” vroeg ze. Glimlachend zei haar vader: “Hier is er geen vuilnisbak. We moeten alles wat we bij ons hadden inpakken.

“Ik heb geen ruimte meer in mijn rugzak!” zei ze en liet hem zien. Haar vader fronste en zei: “Shanti, dat moet je allemaal eruit halen en

hier achterlaten.” Shanti staarde hem verschrikt aan. “Hier achterlaten? Maar dat is mijn verzameling!”

De vader van Shanti ging op een rots zitten, klopte op de ruimte naast hem en met tegenzin ging Shanti daar zitten. Hij liet de bessen zien en legde uit: ‘Dit is voedsel voor vogels en kleine dieren zoals het brulaapje dat je zag. Hoe zou je je voelen als iemand je lunch weghaalde als souvenir?’ Shanti stelde zich het brulaapje voor die wegliep met haar lunchpakket onder de arm en gaf lachend toe: “Ik denk dat ik dat niet zo leuk zou vinden.”

Toen haar vader de Pokai Tongo bloem uit haar rugzak haalde, grijnsde Shanti. “Die bloem was zo mooi toen ik hem plukte!” ze zei. “Als je het laat staan waar het groeit, ziet het er op de terugweg net zo mooi uit.” zei haar vader. “Niet alleen dat, maar naarmate het groeit en sterft, zal het haar zaden verspreiden. De zaden zullen volgend jaar meer bloemen maken.”

Shanti haalde ook de tak rozenhoutplant uit haar rugzak en legde die ook terug. Er bleef maar één voorwerp over: de gladde ronde steen met de witte streep. “Ik zal die steen terug in de stroom zetten.” zei ze. “Hoe dan ook, ik heb nog steeds mijn verzameling!” Kijkend in de lege rugzak zei haar vader: “Bedoel je dat er meer is?” “Natuurlijk”, zei Shanti, “maar de verzameling is in mijn herinneringen over deze dag.”

De expliciete woorden, themawoorden, in de tekst worden in de kleur **ROOD** aangegeven;
De impliciete woorden in de tekst worden in de kleur **BLAUW** aangegeven.

Taal verkennen – Grammatica

TITEL	Zinsdelen: persoonsvorm en onderwerp
BEGINSITUATIE	De leerling weet: - wat een zin is; - dat een zin uit woorden bestaat; - dat een zin met een hoofdletter begint en eindigt met een punt, vraagteken of uitroepteken.
LESDOEL	De leerling kan - de persoonsvorm op drie manieren vinden; - het onderwerp vinden met wie/wat vraag.
MATERIALEN	Envelop per duo, met woorden waarmee ze een zin kunnen vormen.
ORGANISATIE	De leerlingen werken in duo's (check in duo's).

INTRODUCTIE

U introduceert het onderwerp door een zin op het bord te schrijven. U vertelt dat deze zin uit woorden bestaat. Laat de leerlingen tellen uit hoeveel woorden de zin bestaat. Deze woorden staan in de goede volgorde, anders loopt de zin niet. Deze zin wordt vandaag in stukken verdeeld.

DIDACTIEK EN INSTRUCTIE

Informatie

U vertelt dat een zin in stukken kan worden verdeeld. Elk stuk heet een zinsdeel. Elk zinsdeel heeft een naam. Het is de bedoeling dat de leerlingen weten hoe elk zinsdeel heet en waar ze in de zin horen. Bij het maken van een zin kunnen ze daarmee rekening houden.

U begint met het zinsdeel persoonsvorm (pv). Om de pv te vinden kunnen ze op drie manieren te werk gaan, volgens de zinsdeelproef. U legt de zinsdeelproef uit met behulp van de zin die in het leerlingenboek staat: *Ik loop naar school.* U doorloopt alle drie manieren met de leerlingen. Indien nodig bespreekt u nog een voorbeeld.

U gaat naar een volgend zinsdeel: het onderwerp. U gebruikt dezelfde zin en legt de leerlingen uit hoe ze het onderwerp kunnen vinden met de vraag: wie/wat + persoonsvorm. Waarom wie of wat?

Soms gaat het niet om mensen maar om dingen. Dan begint de vraag met Wat + persoonsvorm.

Instructie

Voordat de leerlingen overgaan tot het maken van de opdrachten, krijgt elk duo een enveloppe met woorden. (Het zijn eenvoudige zinnen, die zo kunnen worden gevormd.) U loopt langs alle duo's. Als de zinnen zijn gemaakt, geeft u een zinsdeelproef. Leerlingen helpen elkaar om de persoonsvorm op drie manieren te zoeken. Daarna zoeken ze het onderwerp.

U maakt afspraken met de leerlingen om de opdrachten eerst individueel te maken en die daarna te vergelijken met de partner. Indien nodig wordt de opdracht klassikaal uitgelegd.

Verlengde instructie

Leerlingen die nog niet helemaal begrijpen wat persoonsvorm en onderwerp zijn, kunt u apart nemen en eerst samen met hen aan de opdracht beginnen, om hen op weg te helpen.

Zelfstandig werken

De leerlingen voeren de opdrachten uit.

FEEDBACK EN INTERACTIE

U loopt rond om te ondersteunen waar nodig.

Antwoorden

Opdracht 1

1. *Eten* we veel groenten in Suriname?
2. *Plant* oma Gyem kouseband in haar moestuin?
3. *Eten* de leguanen de bladeren op?
4. *Zorgt* opa ervoor dat de leguanen niet komen?

Opdracht 2

1. In Commewijne werd er veel geplant.
2. De meeste mensen deden aan landbouw.
3. Ze gingen naar de markt om hun groenten te verkopen.
4. Op de markt vond je van alles en nog wat.

Verander het onderwerp in enkelvoud of meervoud.
Onderstreep dan de persoonsvorm.

1. De kinderen eten soep.
2. De burens zorgen goed voor de hond.
3. De honden krijgen elke dag hondenvoer.
4. Ook de apen krijgen elke dag banaan om te eten.

Opdracht 3

1. Sharmilla huilt (*wie huilt?*)
Onderwerp: Sharmilla
2. De radio valt. (*Wat valt?*) Ond: De radio
3. Wij rijden. (*Wie rijden?*) Ond: We
4. Haar moeder kookt. (*Wie kookt?*) Ond: Haar moeder
5. De brug kraakt. (*Wat kraakt?*) Ond: De brug

DIFFERENTIATIE

Herhaling: indien nodig

Verrijking: bij een leestekst de zinsdelen laten benoemen.

AFSLUITING

U bespreekt de terugkijkopdracht. U gaat na welke leerlingen de pv en het onderwerp kunnen benoemen en noteert welke leerlingen nog begeleiding nodig hebben. Die leerlingen geeft u extra aandacht bij de herhalingsles.

Taal verkennen – Taalgebruik

TITEL	Formulieren invullen
BEGINSITUATIE	De leerling: - weet in grote lijnen wat een formulier is; - kan informatie samenvatten.
LESDOEL	De leerling kan: - een formulier compleet invullen; - controleren of de door hem ingevulde gegevens correct en compleet zijn.
MATERIALEN	Wellicht is het handig om het formulier in het hoofdstuk te printen en uit te delen als werkblad. Eventueel een woordenboek om bepaalde woorden op te zoeken. Leg kleurpotloden klaar voor de leerlingen die aan opdracht 3 toekomen.
ORGANISATIE	De leerlingen werken individueel aan de opdrachten. Voor wat de organisatie tijdens de les betreft, hoeft er niets te gebeuren wat buiten het normale valt.

INTRODUCTIE

U kunt de les introduceren door het begrip formulier te presenteren. Wie weet wat dat is? Waarvoor kunnen formulieren gebruikt worden? Kun je een voorbeeld noemen? U kunt zelf ook een voorbeeld noemen, namelijk het inschrijfformulier van de school.

DIDACTIEK EN INSTRUCTIE

Informatie

U legt uit wat een formulier is, en waarvoor het gebruikt kan worden als aansluiting op de antwoorden die uit de klas komen. De essentie is wel dat er op een formulier informatie verzameld wordt. U kunt onlineformulieren laten zien, maar ook formulieren die op papier geprint zijn. Vaak kun je een onlineformulier niet versturen als essentiële informatie ontbreekt.

Instructie

U legt uit wat de bedoeling is van de opdrachten en deelt het geprinte formulier uit als dat nodig is.

Verlengde instructie

Voor de leerlingen die niet begrepen hebben wat een formulier is, kunt u de inhoud herhalen.

Zelfstandig werken

De leerlingen werken individueel aan de opdrachten.

FEEDBACK EN INTERACTIE

Tijdens het werken aan de opdrachten loopt u rond en geeft u individueel aanwijzingen.

Antwoorden

Opdracht 1

Ter beoordeling van de docent. Iedere leerling moet het formulier invullen met zijn eigen gegevens. Let wel erop dat het formulier volledig is ingevuld

Opdracht 2

Iedere leerling maakt zijn eigen formulier. Wat er in ieder geval op het formulier moet staan, is:

- Naam:
- Geboortedatum:
- Jongen / meisje:
- Favoriet cadeautje:

Op zich hoeft de leeftijd niet erbij, die is wel af te leiden uit de geboortedatum. Het is ook niet verkeerd als er op het formulier staat hoe oud de leerling wordt op zijn verjaardag.

Opdracht 3

Ter beoordeling van de leerkracht. Het is een creatieve opdracht. Het is niet erg als deze opdracht niet wordt afgerond.

DIFFERENTIATIE

Herhaling: U kunt kort herhalen wat de essentie van de les was: formulieren. U herhaalt kort wat ze zijn, waarvoor ze gebruikt worden en welke informatie er op een formulier kan staan.

Verrijking: Qua inhoud is er geen verrijking in deze les. U kunt leerlingen die wat sneller klaar zijn, langer laten werken aan de eigen kalender van opdracht 3.

AFSLUITING

U bespreekt de terugkijkopdracht en noteert welke leerlingen de stof nog niet goed begrijpen. Die leerlingen geeft u extra aandacht bij de herhalingsles.

Meertaligheid

TITEL	Gereedschap voor de tuin
BEGINSITUATIE	De leerling heeft al enkele lessen gehad over het thema 'Tuinieren' en heeft al geoefend met het uitspreken van woorden in verschillende Surinaamse thuistalen.
LESDOEL	De leerling kan de namen van enkele tuingereedschappen in drie verschillende thuistalen uitspreken.
MATERIALEN	Taalkettingen, plaatjes van de gereedschappen op A4-kaarten, bronnenboek.
ORGANISATIE	De leerlingen hebben hun taalkettingen om. Ze zitten bij aanvang van de les in taalheterogene groepen. Bij opdracht twee wordt de klas in twee groepen verdeeld.

VOORBEREIDING

U weet welke talen de leerlingen in uw klas spreken. U heeft hieruit (naast het Nederlands) drie geselecteerd en heeft het bronnenmateriaal in deze talen opgezocht en beluisterd.

INTRODUCTIE

U voert een klassengesprek over bloemen, planten en bomen. De volgende vragen kunnen richtinggevend zijn:

- Hoe ziet je erf eruit? Welke planten, bloemen en bomen heb je op het erf? Wie zorgt ervoor dat het erf er netjes uit ziet? Hoe gebeurt dat?

DIDACTIEK EN INSTRUCTIE

Instructie

U vertelt de leerlingen met welke talen er in deze les gewerkt zal worden. U laat de leerlingen opdracht 1 maken en bespreekt deze. Hierbij laat u steeds een van de woordkaarten zien en geeft beurten om de naam van het voorwerp in een thuistaal te zeggen.

De klas zegt het woord na. U vraagt ook steeds waarvoor het gereedschap gebruikt wordt.

Bij opdracht 2 wordt er een woordenwedstrijd gespeeld.

Bij opdracht 2 wordt er een woordenwedstrijd gespeeld.

De woordenwedstrijd gaat als volgt:

- Van elke taalgroep wordt een leerling gekozen om voor de klas te staan.
- Deze leerlingen hebben één taalketting om.
- De rest van de klas doet zijn taalketting(en) af en wordt in twee groepen verdeeld. Zij staan in twee rijen aan weerszijden in het lokaal. U bent vrij om te bepalen op welke manier u de groepen samenstelt.
- Het spel begint als één van de leerlingen voor de klas een kopieerblad met een gereedschap laat zien.
- De eerste leerling van groep 1 mag dan zeggen hoe het voorwerp heet in de taal van de leerling met de taalketting. Als de leerling het antwoord niet weet of fout zegt, gaat deze leerling achterin de rij en mag de eerste leerling van groep 2 het proberen. Zo gaat het door, totdat een leerling het goede antwoord geeft. Voor elk goed antwoord krijgt de desbetreffende groep een punt. Als de punt is toegekend, wordt het volgende plaatje getoond door de volgende leerling met de taalketting en krijgt de eerstvolgende leerling van groep 2 als eerste de kans om te zeggen wat het woord is in de taal van de leerling met de ketting.

- De procedure herhaalt zich totdat alle leerlingen met een ketting een beurt hebben gehad. De leerkracht houdt de punten bij en zegt aan het einde van het spel welke groep de winnaar is.

Zelfstandig werken

De leerlingen maken opdracht 1 en doen mee aan de woordenwedstrijd.

FEEDBACK EN INTERACTIE

U loopt rond om te ondersteunen waar nodig. U schakelt indien nodig ook de hulp in van leerlingen die een andere thuistaal hebben dan de schooltaal, bijvoorbeeld als er twijfels zijn over de benaming van een gereedschap of de correcte uitspraak daarvan. U observeert of de leerlingen een positieve houding hebben ten opzichte van de eigen taal en de talen van anderen. U motiveert ze om mee te doen.

DIFFERENTIATIE

Herhaling: Zeg de woordjes van opdracht 1 een paar maal zachtjes voor jezelf.

Verrijking: Ken je nog meer tuingereedschappen? Hoe noem je die in je eigen taal?

AFSLUITING

U bespreekt de les na aan de hand van de volgende vragen.

1. Welke woorden vond je het moeilijkst? En welke het makkelijkst?
2. Hoe vond je het om je eigen taal te horen in de klas of een woord te leren in een taal van je klasgenoot?

(U stimuleert de leerlingen om een positieve houding te hebben ten opzichte van de eigen taal en meertaligheid.)

Spreeken en Luisteren

TITEL Geluid om ons heen

VERWACHTINGSVRAGEN

- Wat voor soort geluiden herken je?
- Waaraan denk je als je bepaalde geluiden hoort?
- Wat voor gevoel komt er in je op als je bepaalde geluiden hoort?

BEGINSITUATIE De leerling kan:

- verschillende geluiden herkennen en benoemen naar soort;
- zich inleven in diverse situaties;
- een goede luisterhouding aannemen;
- als luisteraar optreden in een gesprek.

LESDOEL

De leerling kan:

- geluiden herkennen, stemmingen uit intonaties afleiden, hoofdzaken onderscheiden en een informatief verhaal volgen.

MATERIALEN

Schrift, pen, geluidsfragmenten bij opdracht 1, 2 en 3. U kiest zelf de fragmenten waarvan u zeker weet dat die herkenbaar zijn voor de leerlingen. Dat kunnen vogelgeluiden zijn, maar ook geluiden van een drukke markt, het geluid van een waterval, een vliegtuig dat opstijgt, een motor die met gierende banden wegrijdt, wilde dieren, het volkslied, noem maar op.

ORGANISATIE

De luisteropdrachten wordt door de leerling zelfstandig gemaakt.

INTRODUCTIE

U informeert wie is er weleens in gesprek is geweest met onze mooie natuur om ons heen, zoals een gesprek met de planten, bomen en dieren om ons heen. Een eenzijdig gesprek met alles om ons heen wat leeft en bloeit. De aandacht om ons heen wordt geprikkeld door het weer, de geur en de sfeer en stemming. Hoe beter de sfeer, des te beter we ons voelen.

DIDACTIEK EN INSTRUCTIE

In deze les leren de leerlingen op basis van geluiden aandachtig te leren luisteren, na te denken en zichzelf in te beelden. Op deze wijze leer je kennismaken met de wereld van verschillende soorten muziek en geluid. De leerlingen leren hoe geluiden de zintuigen kunnen prikkelen. De leerlingen luisteren rustig naar een geluidsfragment. Aan de hand van wat zij horen, geven de leerlingen aan wat zij horen, voelen of wat zij zich inbeelden.

Vraag de leerlingen of ze zich kunnen indenken dat vele duizenden bezoekers naar Suriname komen voor de rust, maar ook voor de geluiden uit de natuur en onze wateren.

Instructie

U instrueert de leerlingen om te luisteren naar enkele geluidsfragmenten. U kunt zelf ook een aantal fragmenten naar keuze aandragen. Deze oefening kan ieder moment toegepast worden als u wilt dat de leerlingen tot rust moeten komen en zich concentreren.

Antwoorden

Opdracht 1

Ter beoordeling van de leerkracht

Opdracht 2

Ter beoordeling van de leerkracht

Opdracht 3

Ter beoordeling van de leerkracht

Houd er wel rekening mee dat niet iedere leerling zal reageren zoals u dat verwacht. Mensen kunnen op verschillende manieren reageren op geluiden en beelden. Een waterval hoeft bijvoorbeeld niet voor iedereen rustgevend te zijn. Er kunnen leerlingen zijn die in paniek raken bij het horen van dit geluid omdat ze een traumatische ervaring hebben. U bent op zoek naar 'echte' informatie en niet naar wenselijke antwoorden.

TITEL	Het milieu
BEGINSITUATIE	De leerling: - weet wat een lay-out is. - kan aangeven welke lay-out hij prettig vindt om te zien. - kan zelf 5 W-vragen bedenken over een onderwerp. - kan een korte tekst voorbereiden volgens een stappenplan.
LESDOEL	De leerling: - begrijpt dat er verschillende soorten 'korte' teksten zijn. - licht toe dat en waar hij veel in aanraking komt met teksten buiten schooltijd. - herkent de lay-out van een uitnodiging, gedicht, lijstje en persoonlijk briefje.
MATERIALEN	Schrift, pen
ORGANISATIE	De leerlingen doen allemaal mee met de 'staan/zitten' opdracht. De docent leest de vragen voor. Dit gebeurt tegelijkertijd. De schrijfoopdrachten worden individueel en in tweetallen gemaakt.

INTRODUCTIE

U laat een leerling de informatie lezen. U vraagt of hij het kort wil samenvatten. De informatie die ontbreekt, bespreekt u zelf met de klas. Belangrijk is dat de leerling weet dat teksten niet alleen op school voorkomen.

DIDACTIEK EN INSTRUCTIE

Informatie

U kunt na het lezen van de informatie direct starten met opdracht 1. Tijdens de opdracht kunt u aan een aantal leerlingen dat staat of zit extra vragen stellen. Zo ontstaat er een kort klassengesprek. Na de opdracht kunt u een voorbeeld laten zien van een uitnodiging of een kort gedichtje.

Instructie

U voert opdracht 1 klassikaal uit. Iedereen doet mee aan de opdracht. De leerling geeft antwoord op de vragen door te gaan staan/zitten. Staan betekent 'ja'. Zitten betekent 'nee'.

Verlengde instructie

U kunt het verschil laten zien tussen een leertekst en een korte tekst. U herhaalt wat een lay-out is en bespreekt de verschillen met de leerlingen.

Zelfstandig werken

De leerling werkt zelfstandig aan opdracht 2 en 3.

FEEDBACK EN INTERACTIE

U leest een persoonlijk briefje voor of u laat een boodschappenlijstje zien. U loopt rond om te ondersteunen waar nodig. U maakt gebruik van de suggesties voor differentiatie voor de leerlingen die deze aankunnen.

Antwoorden

Opdracht 1

Bespreek de vragen klassikaal. Elke leerling geeft een eigen antwoord.

Opdracht 2

De leerling schrijft 5 woorden op die bij het milieu horen.

Opdracht 3

De leerling vult een eigen antwoord in. Hij beantwoordt de vragen in een volledige zin (dus niet alleen met ja/nee).

DIFFERENTIATIE

Herhaling: U kunt aangeven dat de leerlingen in hun vrije tijd veel met teksten bezig zijn. U vertelt daarbij dat een tekst vooral duidelijke informatie moet bevatten.

Verrijking: U kunt de gevolgen van een onduidelijke tekst bespreken. Wat kan er bijvoorbeeld gebeuren als een persoonlijk briefje/lijstje niet duidelijk is?

AFSLUITING

U bespreekt de terugkijkopdracht.

TITEL	Verkleinwoorden
BEGINSITUATIE	De leerling: - weet het verschil tussen werkwoorden en zelfstandige naamwoorden. - heeft (onbewust) al kennisgemaakt met verkleinwoorden. - heeft een woordenschat waarin verkleinwoorden al voorkomen.
LESDOEL	De leerling kan: - op gevoel verkleinwoorden maken (zonder kennis van de achterliggende theorie).
MATERIALEN	Voor deze les zijn geen extra materialen nodig. Een beeldwoordenboek of internet is handig, maar niet noodzakelijk.
ORGANISATIE	Er zijn geen organisatorische aanpassingen nodig voor deze les.

INTRODUCTIE

U introduceert het begrip 'verkleinwoorden'. U legt de informatie uit in het leerlingenboek. Deze les is een oriëntatie op verkleinwoorden. De theorie hierover komt in een andere les uitvoerig aan bod. U laat de leerlingen deze les op gevoel oefenen. Dit doet u mede om een ankerpunt te creëren voor de volgende les waarin de theorie aan bod komt.

OPWARMER

De leerlingen maken een verkleinwoord van elkaars voor- of familienaam. Natuurlijk zijn de gemaakte verkleinwoorden van de namen geen bestaande verkleinwoorden. U doet deze opwarmer om de leerlingen een beetje los te laten komen en om eens te kijken in hoeverre zij op gevoel vanuit de uitgang van het grondwoord een verkleinwoord kunnen maken. Ze hoeven dit niet op te schrijven.

DIDACTIEK EN INSTRUCTIE

Informatie

U legt de informatie in het leerlingenboek uit. Van zelfstandige naamwoorden kun je vaak een verkleinwoord maken. Leg niet al te veel de nadruk op uitzonderingen, dat komt wel een andere keer aan bod.

Instructie

Per opdracht geeft u instructies. U kunt ervoor kiezen om direct na de instructie de antwoorden door te nemen of u kiest ervoor om alle opdrachten eerst te laten maken en na afloop de antwoorden te controleren.

Verlengde instructie

Leerlingen die nog niet helemaal begrijpen wat verkleinwoorden zijn, kunt u apart nemen en samen aan de opdracht beginnen. Met behulp van de theorie laat u deze leerlingen zien in hoeverre zij de opdracht correct hebben uitgevoerd.

U kunt de leerlingen ook de woorden laten opzoeken in een (beeld)woordenboek of online.

Werkvormen

Sommige opdrachten voeren leerlingen samen, in tweetallen of grotere groepen, uit. De leerlingen werken soms individueel. U maakt de keus.

FEEDBACK EN INTERACTIE

Tijdens het werken aan de opdrachten loopt u rond, geeft aanwijzingen en ondersteuning waar dat nodig is.

DIFFERENTIATIE

Herhaling: U herhaalt wat verkleinwoorden zijn en welke woorden tot verkleinwoorden gemaakt kunnen worden.

Verrijking: Leerlingen die snel klaar zijn met de oefening kunt u de kaartjes van woordenschat geven, zodat ze kunnen uitzoeken van welke woorden een verkleinwoord gemaakt kan worden.

Antwoorden

Opdracht 1

- a) alfabetje
- b) brulaapje
- c) digibordje
- d) dwergkatvisje
- e) haverhoutpapje
- f) kleurpotloodje
- g) luiaardje
- h) maatje
- i) parkietje
- j) reuzenduizendpootje
- k) schildpadje
- l) vleermuisje

Opdracht 2

Vul op het lijntje steeds een andere klinker in, in alfabetische volgorde in:

- a) auto
- b) blijver
- c) boom
- d) kano
- e) kikker
- f) kip
- g) krijt
- h) pan
- i) reçu
- j) schoolbord
- k) school
- l) student

Opdracht 3

Harpoentje
 Keukentje
 Woordspelletje
 Melkpakje
 Boompje
 Gitaartje
 Bankstelletje
 Afwasmiddeltje
 Harddiskje
 Computertje

AFSLUITING

U evalueert samen met de leerlingen de les en noteert welke leerlingen welke fouten hebben gemaakt. In de herhalingsles laat u de leerlingen die weinig fouten hebben gemaakt de leerlingen die veel fouten hebben gemaakt, helpen.

Deze informatie kan de leerling gebruiken in volgende lessen.

Taal verkennen – Woordenschat

TITEL	Een schat aan woorden deel 10
BEGINSITUATIE	De leerling kan: - woorden op alfabetische volgorde rangschikken. - informatieve teksten lezen en begrijpen.
LEERDOELEN	De leerling kan: - aan het einde van de les tien voor hem nieuwe woorden herkennen en in een zin gebruiken. - aan het eind van de les twintig voor hem nieuwe woorden op alfabetische volgorde rangschikken.
MATERIALEN	(Online)woordenboek en/of (online taalencyclopedieën), kaartjes
ORGANISATIE	De leerlingen werken individueel en in groepen.

INFORMATIE

De leerkracht start met het mondeling overhoren van de tien nieuwe woorden uit les 2.

OPWARMER

Ter beoordeling van de leerkracht. Zorg dat er tenminste drie klinkers op het bord staan. De groep die de meeste Nederlandse woorden heeft gemaakt, wint.

Antwoorden

Opdracht 1

De alfabetische volgorde is: attent, bedekt, constant, gastvrije, ingang, kreekwater, laadt uit, proces, receptie, zuurgraad.

Opdracht 2

Ter beoordeling van de leerkracht

Opdracht 3

Hieronder staan tien betekenissen van de woorden door elkaar. Zoek de juiste betekenis van elk woord op. Schrijf die betekenis op achter de woorden die je bij opdracht 1 hebt genoteerd.

- a) proces
- b) bedekken
- c) receptie
- d) constant
- e) zuurgraad
- f) attent
- g) gastvrij

- h) uitladen
- i) ingang
- j) kreekwater

Laat de antwoorden op het bord zien.

TERUGKIJKEN

Welke woorden waren nieuw voor je?

Welke woorden had je eerder gezien, maar je kende de betekenis niet ervan?

Welke woorden kende je al?

U vraagt de leerlingen hierop antwoord op te geven.

Het gaat hierbij niet om te meten hoe groot de woordenschat van de leerlingen is, maar het gaat om het feit dat de kinderen het vertrouwen krijgen in de mogelijkheid om de betekenis van nieuwe woorden op te zoeken of om iemand die de betekenis van de woorden wel kent te vragen.

Blijf de leerlingen aanmoedigen in hun durf en nieuwsgierigheid. Wijs ze af en toe op de hoeveelheid nieuwe woorden die ze hebben geleerd en die ze kunnen toepassen. Met uw aanmoediging zullen ze trots zijn op hun woordenschatschrift dat volgeschreven raakt.

Begrijpend Lezen

TITEL	Volgorde
VERWACHTINGSVRAGEN	- Wat is volgorde eigenlijk? - Noem een voorbeeld van een volgorde die je zelf gebruikt. - Weet je wat chronologisch betekent? Chrono en logisch?
BEGINSITUATIE	De leerling kan: - globaal gebeurtenissen in de volgorde van een verhaal ordenen; - de structuur van een verhaal herkennen; - het soort tekst (informatief, narratief, etc.) herkennen.
LESDOEL	De leerling kan: - de gebeurtenissen in een verhaal in de juiste volgorde weergeven, - gebeurtenissen in een tijdlijn plaatsen
MATERIALEN	Eventueel kleurpotloden en knutselmateriaal
ORGANISATIE	Er hoeft niets aan de opstelling van de klas te gebeuren. De leerlingen werken individueel aan de opdrachten.

INTRODUCTIE

U introduceert het onderwerp van de les door middel van verwachtingsvragen. U kunt de leerlingen de les oppervlakkig ook laten doorbladeren en aan hen vragen waarover volgens hen de les over zal gaan.

DIDACTIEK EN INSTRUCTIE

Informatie

U legt uit wat chronologische volgorde betekent aan de hand van de informatie uit het leerlingenboek.

U legt uit aan de hand van een eigen voorbeeld wat een tijdlijn is, en hoe gebeurtenissen daarop geplaatst kunnen worden. Misschien kunt u de dagindeling (van een schooldag, een vrije dag, een feestdag) in een tijdlijn ter verduidelijking hiervan plaatsen.

Instructie

U legt de bedoeling van de opdracht uit: het verhaal indelen in een begin, kern en afsluiting. De gebeurtenissen chronologisch in volgorde op een eigen tijdlijn plaatsen.

Verlengde instructie

Aan leerlingen die het begrip niet snappen, kunt u aan de hand van een voorbeeld duidelijk maken wat het begrip inhoudt. Mocht dit nog niet duidelijk zijn, dan kunt u samen met de leerling de opdracht maken.

Impliciete woorden	Expliciete woorden	Uitdrukkingen
Kreekwater	Genieten	
Zuurgraad	Vrije natuur	
Ingang	Ontvangen	
Attent	Receptie	
Gastvrij	Hangmat	
Ongedierte	Buitenlucht	
Luieren		
Uitstallen (uitgestald)		
Volladen (volgeladen)		

Zelfstandig werken

De leerlingen werken individueel.

FEEDBACK EN INTERACTIE

U loopt rond en geeft aanwijzingen.

Antwoorden**Opdracht 1**

`s Ochtends: rijden vanuit Paramaribo naar de Colakreek
 Hut huren (inchecken)
 Luieren en zwemmen
 `s Middags: Eten
 Liggen in de hangmat
 Eind: Naar huis rijden

DIFFERENTIATIE

Herhaling: Waar nodig kunt u weer teruggaan naar het begin; maak duidelijk wat een tijdlijn is. U kunt ook de les over leesstrategieën gebruiken/ toepassen. Laat de leerling zelf uitleggen wat hij begrijpt en u stuurt bij op het moment dat hij de les of onderdelen daarvan niet goed begrepen heeft.

Verrijking: Leerlingen die snel klaar zijn, kunt u de mogelijkheid bieden om hun eigen tijdlijn te verfraaien met kleuren en plaatjes.

TERUGKIJKEN

U noteert welke leerlingen nog moeite hebben met de opdrachten. U kunt daarbij gebruikmaken van de evaluatiewijzer. Bij een volgende les Begrijpend lezen besteedt u extra aandacht/biedt u extra ondersteuning aan deze leerlingen.

Zwemmen in Colakreek

Ik vind het leuk om lekker buiten te zijn en te genieten van de vrije natuur. Mijn lievelingsplek is Colakreek. Die ligt op 50 kilometer van Paramaribo, in de buurt van Zanderij.

Colakreek wordt zo genoemd vanwege het donkerbruine kreekwater dat op cola lijkt. Deze kleur komt door bladeren die in de kreek vallen. Dit proces houdt de zuurgraad van het water constant, waardoor het water veilig is om te zwemmen.

In de ochtend rijden mama, papa en ik ernaartoe. We wonen in Paramaribo dus na een uurtje rijden komen zijn we al bij de ingang aan. Daar worden we heel attent ontvangen. Er staat een gastvrije dame en die stuurt ons door naar de receptie waar wij een open hut kunnen huren. Een hut huren is zeker een goed idee. Het leukste is dat de hut op loopafstand is van het water. Papa parkeert de auto naast de hut en laadt de stoelen, een hangmat en een tafeltje uit. Mama legt alle snacks en eten die ze de dag daarvoor had gemaakt op tafel. Alles goed bedekt, zodat er geen ongedierte bij kan komen. Daarna kunnen we lekker genieten en luieren in de buitenlucht.

Het water van de kreek is dus echt cola-bruin. Het is niet diep en je kunt overal in de kreek staan. Dat is goed want niet iedereen kan zwemmen. Het water is heerlijk warm.

's Middags roept mama dat het eten klaar is. Ik ga snel uit het water en loop naar de hut waar mama allerlei lekkers heeft uitgestald zoals pom, roti en pinda soep. Mama heeft ook flesjes vruchtensap meegenomen. Mijn favoriet is markoesasap, maar ik hou ook van zuurzak sap.

Nadat ik lekker gegeten en gedronken heb, ga ik liever uitbuiken in de hangmat. Aan het einde van de dag rapen we weer alles bij elkaar. De auto is weer volgeladen en we rijden terug naar huis.

De expliciete woorden, themawoorden, in de tekst worden in de kleur ROOD aangegeven;

De impliciete woorden in de tekst worden in de kleur BLAUW aangegeven.

12 Taal verkennen – Grammatica

TITEL	Hoofdtelwoorden en rangtelwoorden
BEGINSITUATIE	De leerling weet wat hoeveelheden zijn en kan volgordes aangeven.
LESDOEL	De leerling kan: - specifieke woorden herkennen die een hoeveelheid of een volgorde aangeven.
MATERIALEN	Beschikbaar materiaal klaarleggen om de begrippen hoeveelheid en volgorde te illustreren. Bijvoorbeeld ballen, flessen, boeken.
ORGANISATIE	De leerlingen werken in duo's (check in duo's).

INTRODUCTIE

U legt het materiaal klaar en bespreekt het met de leerlingen. Als u flessen gebruikt, moeten deze wel volgens een bepaalde volgorde geordend zijn (naar kleur, dikte, grootte). U stelt de volgende vragen/geeft de volgende opdrachten:

- Tel hoeveel flessen hier staan.
- Tel hoeveel kleine flessen er zijn.
- Tel hoeveel grote flessen er zijn.
- Welke fles is groen?
- Welke fles is bruin?
- Welke fles is het grootst?

DIDACTIEK EN INSTRUCTIE

Informatie

Er bestaan twee verschillende soorten telwoorden: hoofd- en rangtelwoorden. Hoofdtelwoorden geven een aantal of een nummer weer, bijvoorbeeld: één, vijf en twintig. Rangtelwoorden zijn woorden die een rangvolgorde in een rij weergeven, bijvoorbeeld: eerste, laatste, vijfde en honderdste.

In het leerlingenvoetboek is er een tabel, waarin staat hoe de telwoorden zijn ingedeeld. Behandelt u de woorden van elke kolom met eigen of door de leerlingen aangedragen voorbeelden.

Hoofdtelwoorden:

U roept een leerling naar voren. U laat hem dichtbij de tafel komen en hij mag luidop alle flessen tellen die op de tafel staan. Hij weet precies hoeveel flessen er zijn, omdat hij ze geteld heeft. Daarna geeft u een andere leerling de beurt om alle kleine flessen te tellen. Tot slot laat u nog een leerling de grote flessen tellen. Als deze drie leerlingen precies kunnen aangeven hoeveel flessen er zijn dan hebben we te maken met hoofdtelwoorden.

U legt uit aan de hand van de tabel in het leerlingenboek. Hier gaat het om de hoofdtelwoorden in de eerste kolom met de specifieke woorden: één, twee, drie, vier, vijf, zes, etc.

U haalt een paar flessen weg van de tafel of u zet juist meer erbij. Zet de flessen dichtbij elkaar. Daarna laat u een leerling die achterin de klas zit, de flessen vanaf die afstand tellen. Weet hij precies hoeveel flessen er zijn? Het antwoord zal waarschijnlijk neen zijn.

Is het weinig of veel? De leerling zal niet precies kunnen aangeven hoeveel flessen er zijn, dus zal hij zeggen dat het veel of weinig is. Hier gaat het om hoofdtelwoorden van de 2e kolom met de specifieke woorden: veel, meer, meest, weinig, minder, minst, enkele, enige, zoveel, alle, sommige... U legt de woorden in eenvoudige taal uit.

Rangtelwoorden:

Hier moeten de leerlingen aangeven hoe de flessen in volgorde staan, vb. eerste, tweede, derde, etc. Laat de leerlingen de rangtelwoorden luid uitspreken, waarbij u goed luistert of zij het goed doen. Het is best mogelijk dat de leerling in plaats van achtste, achde zegt of in plaats van negende, negenste.

Indien de leerling de woorden verkeerd uitspreekt, kunt u als leerkracht corrigeren of de overige leerlingen vragen wie de uitspraak op de juiste manier kan doen. Wanneer de leerling de precieze volgorde weet aan te geven, dan hebben we te maken met rangtelwoorden in de 3e kolom met de specifieke woorden: eerste, tweede, derde, vierde, vijfde, zesde, zevende, etc.

De laatste kolom heeft de specifieke woorden: laatste, hoeveelste, middelste, zoveelste.... Hier gaat het om rangtelwoorden waarvan we de precieze volgorde niet weten. Bijvoorbeeld: Is je broer als laatste geëindigd bij de atletiekwedstrijd?

Instructie

De leerlingen oefenen eerst met de flessen of met ander materiaal dat beschikbaar is. U geeft zoveel mogelijk voorbeelden, want er zijn voldoende voorbeelden om mee te oefenen. U leest de opdrachten samen met de leerlingen en vraagt of alles duidelijk is. De leerlingen kunnen dan eerst zelfstandig aan de slag en daarna de antwoorden met elkaar vergelijken.

Verlengde instructie

Indien nodig

Zelfstandig werken

De leerlingen voeren de opdrachten uit.

FEEDBACK EN INTERACTIE

U loopt rond om te ondersteunen waar nodig. U maakt gebruik van de suggesties voor differentiatie voor de leerlingen die deze aankunnen.

Antwoorden

Opdracht 1

Hoeveelheid of volgorde? Onderstreep de woorden die een hoeveelheid of volgorde aangeven. Schrijf achter de zin het juiste antwoord.

1. twee – *je weet precies hoeveel*
2. vijftientig – *je weet precies hoeveel*
3. duizend – *je weet precies hoeveel*
4. tweehonderdduizend – *je weet precies hoeveel*
5. vijf – *je weet precies hoeveel*

Opdracht 2

Hoeveelheid of volgorde? Onderstreep ze. Schrijf achter de zin het juiste antwoord.

1. veel – *je weet niet precies hoeveel*
2. Sommige – *je weet niet precies hoeveel*
3. Alle – *je weet niet precies hoeveel*
4. weinig – *je weet niet precies hoeveel*
5. Een paar – *je weet niet precies hoeveel*

Opdracht 3

Van alles en nog wat.

1. drie – *je weet precies hoeveel*
2. tiende – *je weet precies de volgorde*
3. laatste beller – *je weet de volgorde niet*
4. bovenste – *je weet de volgorde niet*
5. zoveelste – *je weet de volgorde niet*

DIFFERENTIATIE

Herhaling: U herhaalt zoveel mogelijk met aanschouwelijk materiaal.

Verrijking: U bedenkt zo nodig extra oefeningen voor de snelle leerlingen.

AFSLUITING

U bespreekt de terugkijkopdracht. U gaat na welke leerlingen de hoofd- en rangtelwoorden kunnen benoemen en noteert welke leerlingen nog begeleiding nodig hebben. Die leerlingen geeft u extra aandacht bij de herhalingsles.

Taal verkennen – Taalgebruik

TITEL	Synoniemen
BEGINSITUATIE	De leerling: - heeft al eens gehoord van synoniemen, al zal hij misschien het begrip zelf niet kennen; - heeft een woordenschat waarin al synoniemen passief voorkomen.
LESDOEL	De leerling kan: - synoniemen noemen voor woorden die op zijn niveau passen; - synoniemen opzoeken in een woordenboek of synoniemenboek op het moment dat hij die niet uit het hoofd kent; - twee redenen aangeven waarom synoniemen gebruikt worden in teksten.
MATERIALEN	Geen extra materialen nodig bij deze les.
ORGANISATIE	De leerlingen werken individueel. U hoeft organisatorisch geen aanpassingen te doen in het lokaal.

INTRODUCTIE

U begint met een aantal woorden en andere woorden die hetzelfde betekenen. Het zal per groep of leeftijd verschillend zijn welke woorden u kiest. Kies wel woorden die de leerlingen logischerwijs kennen.

U noemt dat synoniem. Het gekozen woord kunt u op het bord schrijven. U kunt een klein quizje doen, wie kent een ander woord voor en noem een paar makkelijke woorden waar de meeste kinderen wel een synoniem voor kennen. Bijvoorbeeld kat – poes, frisdrank – limonade, kabel – snoer, en dergelijke.

DIDACTIEK EN INSTRUCTIE

Informatie

U herhaalt kort het begrip synoniem en legt uit wat de redenen kunnen zijn om synoniemen te gebruiken: een tekst beter leesbaar maken door herhaling van woorden te voorkomen, en om moeilijke woorden te vervangen door woorden die beter te begrijpen zijn of door woorden die bekend zijn.

U kunt de voorbeelden in het leerlingenboek gebruiken.

Instructie

U geeft de instructie om individueel aan de opdrachten te werken. Vooral opdracht 1 moet gelezen worden.

Verlengde instructie

Leerlingen die de woorden in de tekst niet begrijpen, kunt u op weg helpen door samen met hen de woorden op te zoeken in een woordenboek of op internet. De leerlingen die het begrip synoniem niet begrijpen kunt u wellicht in de moedertaal uitleg geven.

Zelfstandig werken

De leerlingen werken individueel.

FEEDBACK EN INTERACTIE

Tijdens het werken aan de opdracht loopt u rond en geeft individueel aanwijzingen.

Antwoorden

Opdracht 1

Er zijn meerdere antwoorden goed, hier staan een aantal mogelijkheden. Overige antwoorden ter beoordeling van de leerkracht.

gearriveerd	-	aangekomen
neerploffen	-	gaan zitten
kamp	-	bivak
puin	-	steen afval
jaguar	-	Amerikaanse panter
wilde dieren	-	dieren in de vrije natuur
territorium	-	leefgebied

Opdracht 2

Ter beoordeling van de leerkracht. Denk aan tafels, stoelen, schoolbord, raam, kinderen, plant, gordijn, pen, potlood, en dergelijke.

Voor een aantal woorden zijn geen voor de hand liggende synoniemen, voor een aantal wel.

Opdracht 3

Horizontaal	Verticaal
2. Bivak	1. Familie
3. Rivier	2. Buurt
5. Souvenir	4. Rugzak
6. Lunch	5. Schattig
7. Vrienden	7. Verstoppen
9. Vuilnisbak	8. Eten
10. Plek	9. Voedsel
11. Gasten	
12. Respect	

U kunt de leerlingen op weg helpen door een aantal eerste of laatste letters te geven of door een woord weg te geven.

DIFFERENTIATIE

Herhaling: U kunt kort herhalen wat synoniemen zijn.

Verrijking: Voor leerlingen die snel klaar zijn met hun werk kunt u bijvoorbeeld ook synoniemen in de moedertaal laten opzoeken en benoemen. Neem dan een tekst uit het moedertaalonderwijs die herkenbaar is voor de leerling.

AFSLUITING

- *Wat vond je leuk?*
- *Snap je waarom je synoniemen gebruikt?*

U bespreekt de terugkijkopdracht en noteert welke leerlingen de stof nog niet goed begrijpen. Die leerlingen geeft u extra aandacht bij de herhalingsles.

Meertaligheid

TITEL	Het erf schoonmaken
BEGINSITUATIE	In de klas zitten leerlingen met verschillende thuistalen. De leerlingen kennen de namen van enkele tuingereedschappen in drie van deze talen.
LESDOEL	De leerling: - kan enkele zinnen uitspreken in een of meerdere thuistalen; - kan trots zijn op de eigen taal en respect hebben voor andere talen.
ORGANISATIE	De leerlingen werken in taalheterogene groepen. Binnen de groepen hebben ze individuele taken. U heeft het bronnenmateriaal voor deze les bestudeerd en beluisterd.
MATERIALEN	–Leerlingenboek. Bronnenboek.

VOORBEREIDING

U heeft vier tot vijf Surinaamse thuistalen gekozen, waarin de tekst geschreven moet worden. De keuze is afhankelijk van de talen die de leerlingen in de klas spreken. U heeft het bronnenmateriaal van deze les bestudeerd en beluisterd.

INTRODUCTIE

U herhaalt de woordjes die in de vorige meertaligheidsles zijn behandeld: hark, houwer, tjap, schop, plukker, kruiwagen. Alle drie talen komen aan de orde.

Instructie

U werkt in deze les met dezelfde talen als in de vorige meertaligheidsles. U verdeelt de klas in groepen van maximaal zes leerlingen. Probeer zoveel mogelijk kinderen met dezelfde thuistaal in verschillende groepen te laten zitten. Elke groep krijgt een taal toegewezen. U wijst ook een groepsleider aan die ervoor moet zorgen dat de taken verdeeld en uitgevoerd worden. U legt de opdrachten uit en de leerlingen gaan aan het werk.

Verlengde instructie

U geeft extra uitleg aan de leerlingen die dat nodig hebben.

Zelfstandig werken

De leerlingen werken zelfstandig in groepsverband aan de opdrachten.

DIFFERENTIATIE

Herhalingen: U laat de leerlingen die het nodig hebben de zinnen nogmaals hardop uitspreken.

Verrijking: De groep mag de zinnen ook in een andere taal vertalen. Wel moet er een leerling in de groep zitten die spreker is van deze taal.

FEEDBACK EN INTERACTIE

Bij opdracht 1 loopt u langs de groepen en verleent assistentie. Kinderen die verlegen zijn om hun eigen taal te spreken, moedigt u aan. De leerlingen mogen de zinnestelsels als geheugensteun opschrijven, maar u hoeft daarbij niet streng op de spelling te letten. Bij opdracht 2 doet u de bewegingen voor als het nodig is. Elke groep krijgt een beurt om het rollenspel voor de klas te doen.

Antwoorden

Opdracht 1

Zie bronnenboek.

Opdracht 2

Mogelijke redenen waarom woorden (bijna) hetzelfde zijn:

- toeristen spreken verschillende talen. Als het woord hetzelfde is in verschillende talen, blijft het herkenbaar voor de toeristen.
- taalverwantschap, de talen lijken op elkaar. Veel woorden zijn hetzelfde.
- sommige talen, zoals het Engels en het Spaans zijn internationaal. De andere talen nemen het woord uit de internationale taal over.

AFSLUITING

Laat de leerlingen reageren op de volgende vragen:

1. Hoe vond je het om je eigen taal te horen en te spreken in de klas?
2. Hoe vond je het om een taal van een medeleerling te spreken en te horen in de klas?
Bekrachtig een positieve attitude ten opzichte van de thuistalen. Laat de klas samen nog een keer 'het erf is schoon' zeggen in de talen die aan de orde zijn geweest.

Spreeken en Luisteren

TITEL	Titel: Ik ben aan het woord
BEGINSITUATIE	De leerling kan: - een gesprek voeren en volgen. - een goede luisterhouding aannemen. - een monoloog houden. - als toehoorder/oplettende luisteraar optreden in een gesprek.
LESDOEL	De leerling kan: - een monoloog opbouwen en ononderbroken uitspreken. - spreekstrategieën zelfstandig toepassen voor, tijdens en na het spreken. - spreekstrategieën (eventueel ondersteund door de leerkracht en/of een spreekplan) toepassen en een eenvoudige uiteenzetting presenteren. - zelfstandig strategieën toepassen om zelfstandig spreekdoelen (spreekbeurten of gesprekken) vast te stellen, inhouden eraan te koppelen, mondeling samen te vatten en aan te passen aan specifieke contexten of situaties.
MATERIALEN	Schrift en pen
ORGANISATIE	De luisteropdrachten worden individueel gemaakt.

DIDACTIEK EN INSTRUCTIE

Informatie

Informeer welke leerlingen vroeger met auto's en poppen spraken. Geef aan dat dit gesprek een gespreksdialoog met jezelf wordt genoemd.

Voorbeelden van gespreksdialogen zijn als volgt:

- tussen twee personen: tweegesprek, vraaggesprek en een telefoongesprek.
- gesprek met meer dan twee personen: kringgesprek, klassengesprek, groepsgesprek.
- een eenzijdig gesprek: is een monoloog. Er is één spreker, die een groep toespreekt.

Er vindt geen gesprek plaats tussen de luisteraar en spreker.

Met enkele van deze gespreksdialogen hebben we al geoefend, zoals het kringgesprek en het groepsgesprek. Deze les gaat over de monoloog.

Een monoloog kan zijn: voorlezen, vertellen, navertellen, een beschrijving geven, een verslag uitbrengen, een spreekbeurt houden.

Instructie

Geef aan dat de leerlingen nu gaan beginnen met de luisteropdracht.

Net als bij een groepsopdracht en kringgesprek zijn er regels bij de luisteropdracht.

De regels zijn als volgt:

- Als iemand aan het woord is, luistert iedereen aandachtig naar elkaar.
- Als je een vraag wilt stellen, steek je netjes je vinger op.
- Niet voor je beurt praten.
- Niet door elkaar praten.
- Toon respect als iemand aan het woord is door alle aandacht op de spreker te vestigen.
- Luister aandachtig.

Antwoorden**Opdracht 1**

De opdracht is om tekst 10 'Zwemmen in Colakreek' eerst hardop te laten lezen. Leerlingen lezen om de beurt de tekst luidop. Daarna moet een leerling de tekst in eigen woorden navertellen.

U ziet erop toe dat de leerling op gestructureerde wijze tot een samenvatting van de tekst komt.

- Introductie:
 - o Luister goed waarover de tekst over gaat.
- Kern
 - o Geeft uitleg over het onderwerp.
 - o Antwoorden op de W-vragen.
- Slot
 - o Samenvatting over het onderwerp van het gesprek.
 - o Vragenronde ja/nee.
 - o Indien er een vragenronde is, kunt u nog vragen stellen over de onbeantwoorde W-vragen uit de tekst.

Opdracht 2

U ziet erop toe dat de leerling op gestructureerde wijze tot een samenvatting van de tekst komt.

- Introductie:
 - o Luister goed waarover de tekst over gaat.
- Kern
 - o Geeft uitleg over het onderwerp.
 - o Antwoorden op de W-vragen.
- Slot
 - o Samenvatting over het onderwerp van het gesprek.
 - o Vragenronde ja/nee.
 - o Indien er een vragenronde is, kunt u nog vragen stellen over de beantwoorde W-vragen uit te tekst.

Opdracht 3

De leerling uit zich over het nut van de natuur. U informeert naar het gevoel dat in de leerling opkomt. De taak is om hierover een korte monoloog voor de klas te houden. (Iedere leerling krijgt 2 -3 minuten om zijn monoloog te houden.)

Opdracht 4

Staan er woorden in de informatieve tekst of in de uitleg die de leerlingen niet kennen, dan mogen ze de betekenis ervan en van de onderstaande woorden opzoeken op het internet en opschrijven achter het woord.

TERUGKIJKEN

- *Wat heb je geleerd van deze les?*
- *Wat kun je uit de voorgaande andere lessen gebruiken bij deze les?*

U bespreekt de les na.

TITEL	Gedichten schrijven
BEGINSITUATIE	De leerling: - is zich ervan bewust dat er verschillende soorten teksten zijn naast de leerteksten uit het boek. - is zich ervan bewust dat hij in zijn vrije tijd ook te maken krijgt met teksten. - kan een korte tekst herkennen aan de lay-out ervan. - weet wat het woord milieu betekent. - kan een lijstje maken met informatie van een andere persoon.
LESDOEL	De leerling kan: - drie vormen van gedichtjes te herkennen. - een kort gedichtje schrijven in een van de drie vormen.
MATERIALEN	Schrift, pen
ORGANISATIE	U kunt ter voorbereiding een mooi gedicht over de natuur opzoeken; dit gedicht kunt u voordragen voor de klas. De leerling heeft een pen en een schrift.

INTRODUCTIE

U kunt een gedicht voordragen dat over de natuur gaat, of u kunt een liedje laten horen van Michael Jackson (Earth Song) of Rachidi Sanches (Parwa Busi Tori). Vervolgens leest u de informatie met uw leerlingen. U kunt ook vertellen dat een gedicht een korte tekst is waarin een persoon zijn/haar gevoelens over allerlei onderwerpen uit. U legt uit dat ze ook een gedicht (korte tekst) gaan schrijven. Het is belangrijk dat u de drie dichtvormen duidelijk bespreekt met de leerling.

DIDACTIEK EN INSTRUCTIE

Informatie

U kunt vertellen dat een gedicht een korte tekst is waarin een persoon zijn/haar gevoelens over allerlei onderwerpen uit. U legt uit dat ze ook een gedicht (korte tekst) gaan schrijven. U kunt kort vertellen wat u voor het behoud van een schone natuur doet of heeft gedaan. U laat een voorbeeld zien van de structuur van een gedicht.

Instructie

U kunt samen met de klas een elfje maken of een versje aabb. U schrijft zelf 1 woord op het bord. De leerlingen bedenken de rest van het elfje/versje. Zo heeft u samen met de leerlingen een gedichtje geschreven.

Verlengde instructie

U kunt van de drie dichtvormen meer voorbeelden geven op papier. U laat verschillende lay-outs van gedichten zien. Bijvoorbeeld in een gedichtenboekje of van het internet.

Zelfstandig werken

De leerlingen werken zelfstandig aan opdracht 1 en 2.

FEEDBACK EN INTERACTIE

U loopt rond en ondersteunt waar nodig. U maakt gebruik van de suggesties voor differentiatie voor de leerlingen die deze aankunnen.

Antwoorden

Opdracht 1

Bespreek de opdracht klassikaal. Leerlingen geven een eigen antwoord.

Opdracht 2

De leerlingen schrijven zelf een elfje, versje aabb of haiku.

Optie: Laat de leerling die dat graag wil, zijn gedicht voordragen voor de klas.

DIFFERENTIATIE

Herhaling: U kunt benadrukken dat het soms fijn kan zijn om je gevoelens op papier te zetten, omdat je je hart op die manier kunt luchten. Ook kunt u aan de leerlingen vragen wat zij kunnen bijdragen aan het behoud van een schone natuur.

Verrijking: De leerlingen die klaar zijn met hun werk, mogen hun gedicht verfraaien door te versieren, tekenen, etc. De leerlingen mogen een extra gedicht schrijven in een andere dichtvorm.

AFSLUITING

U bespreekt de terugkijkopdracht.

TITEL	Verkleinwoorden deel 2
BEGINSITUATIE	De leerling: - herkent zelfstandige naamwoorden in een zin; - kan, op gevoel, van zelfstandige naamwoorden verkleinwoorden maken.
LESDOEL	De leerling kan: - verkleinwoorden in het meervoud plaatsen; - het grondwoord, het verkleinwoord en het meervoud van het verkleinwoord herkennen en maken.
MATERIALEN	Voor deze les zijn er (digitale) flitskaarten nodig. U maakt kaartjes met zelfstandige naamwoorden die de leerlingen kennen. U schrijft de woorden duidelijk op. Het zijn woorden in het meervoud. U mag zelf de woorden kiezen waarvan u inschat dat iedere leerling deze wel kennen. Voor de leerlingen geldt: een beeldwoordenboek of internet is handig, maar niet noodzakelijk.
ORGANISATIE	De leerlingen moeten soms een kring in de klas kunnen vormen en op het bord schrijven.

INTRODUCTIE

Weet je nog wat meervoud is? Ken je de regels om van een woord meervoud te maken?

Dan herhaalt u nog even kort wat verkleinwoorden zijn en begint u met de informatie uit het leerlingenboek.

OPWARMER

U begint hiermee. Dit duurt tien minuten. Kies duidelijk herkenbare woorden.

DIDACTIEK EN INSTRUCTIE

Informatie

U legt de informatie uit zoals die in het leerlingenboek beschreven is. U legt de koppeling tussen zelfstandige naamwoorden en meervoud enerzijds en verkleinwoorden en meervoud anderzijds.

Instructie

U geeft per opdracht de instructie. Het schema kan voor een enkeling misschien verwarrend zijn. Deze leerlingen geeft u extra uitleg. Laat de leerlingen eerst zelf proberen te ontdekken wat ze moeten invullen.

Verlengde instructie

Voor leerlingen die de uitleg niet direct begrijpen, kunt u de hoofdpunten van de les 'meervoud' herhalen. Daarna legt u het verband tussen het meervoud van zelfstandige woorden en het meervoud van verkleinwoorden.

Werkvormen

Sommige opdrachten voeren de leerlingen samen uit, in tweetallen of grotere groepen. De leerlingen werken soms individueel. U maakt de keus.

FEEDBACK EN INTERACTIE

Terwijl de leerlingen werken aan opdracht 1, loopt u rond, geeft u aanwijzingen en biedt u ondersteuning waar dat nodig is.

DIFFERENTIATIE

Herhaling: U herhaalt de informatie: het verschil tussen zelfstandige naamwoorden en meervoud en verkleinwoorden en meervoud.

Verrijking: U kunt de leerlingen de woordkaartjes van woordenschat geven en dan mogen ze waar mogelijk de zelfstandige naamwoorden verkleinen.

Antwoorden

Opdracht 1

Grondwoord	Meervoud	Verkleinwoord	Meervoud
Beker	Bekers	Bekertje	Bekertjes
Tak	Takken	Takje	Takjes
Vis	Vissen	Visje	Visjes
Brood	Broden	Broodje	Broodjes
Gitaar	Gitaren	Gitaartje	Gitaartjes
Auto	Auto's	Autootje	Autootjes
Leger	Legers	Legertje	Legertjes
Eend	Eenden	Eendje	Eendjes

Opdracht 2

Ter beoordeling van de leerkracht. U gebruikt de kaartjes die u gemaakt hebt.

Opdracht 3

Laat de leerlingen samenwerken aan deze opdracht. Per duo controleert u of het goed is of niet.

TERUGKIJKEN

*Wat heb je geleerd van deze les? Wat wist je al en kon je tijdens deze les gebruiken?
Wat kun je nog niet goed genoeg en moet je dus meer oefenen?*

U bespreekt de les na met de leerlingen.

Taal verkennen – Woordenschat

TITEL	Een schat aan woorden deel 11
BEGINSITUATIE	De leerling: - kan onbekende woorden opzoeken, opmaken uit de woordconstructie en door een tekst te lezen de betekenis van een onbekend woord achterhalen; - is bekend met de opzet van de lessen woordenschat.
LEERDOELEN	De leerling kan: tien nieuwe woorden herkennen en gebruiken in zinnen; dertig woorden in alfabetische volgorde plaatsen.
MATERIALEN	(Online)woordenboek en/of (online taalencyclopedieën)
ORGANISATIE	De leerlingen werken individueel en in groepen.

INTRODUCTIE

U start met het overhoren van de tien nieuwe woorden uit les 10. Daarna overhoort u ook de tien woorden uit les 2. Dit doet u om te achterhalen wat er onthouden is van vorige lessen.

OPWARMER

Woorden uitbeelden

U deelt kaartjes uit met herkenbare woorden, zoals:

- autorijden
- koken
- tekenen
- voetballen
- muziekband
- computeren

Uiteraard kunt u zelf ook andere woorden gebruiken. Dit is slechts een suggestie.

Ieder groepje beeldt een woord uit.

Informatie

Deze les is wat interactiever dan de vorige lessen.

Bij opdracht 3 mogen de leerlingen rondlopen en het spel spelen.

Antwoorden

Opdracht 1

De tien woorden zijn: komen opzetten, windkracht, binnenshuis, buitenshuis, tevoorschijn, raasde, beu, jammerde, bedaarde, stiekem.

Opdracht 2

- a) buitenshuis
- b) raasde
- c) binnenshuis
- d) windkracht
- e) besmukt
- f) bedaren
- g) jammerde
- h) beu
- i) komen opzetten
- j) tevoorschijn

Opdracht 3

Let op dat het spel niet te ruw gespeeld wordt.

De winnaar is het groepje dat de meeste kaarten heeft. U bepaalt hoe lang het spel doorgaat: tot een groepje alle kaarten heeft of met een tijdslimiet.

Let wel op dat de kaartjes weer worden teruggegeven aan de eigenaar.

TERUGKIJKEN

Wat vond je leuk?

Welke woorden waarvan je de betekenis niet kent, heb je eerder gezien?

Welke woorden kende je al?

U vraagt de leerlingen om hier antwoord op te geven.

Het gaat hierbij niet om te meten hoe groot de woordenschat van de leerlingen is, maar het gaat om het feit dat de kinderen het vertrouwen krijgen in de mogelijkheid om de betekenis van nieuwe woorden op te zoeken of om iemand die de betekenis van de woorden wel kent te vragen.

Blijf de leerlingen aanmoedigen in hun durf en nieuwsgierigheid. Wijs ze af en toe op de hoeveelheid nieuwe woorden die ze hebben geleerd en die ze kunnen toepassen. Met uw aanmoediging zullen ze trots zijn op hun woordenschatschrift dat volgeschreven raakt.

Begrijpend Lezen

TITEL	Feedback
VERWACHTINGSVRAGEN	- Heb je weleens van het woord feedback gehoord? Wat denk je dat het betekent? - Nadat de leerkracht het begrip heeft toegelicht, geven ze antwoord op de vraag: wat zou je aan feedback kunnen hebben of waarom is feedback belangrijk?
BEGINSITUATIE	De leerling kan: - zijn gevoelens onder woorden brengen. - reflecteren op zijn eigen gedrag.
LESDOEL	De leerling kan: - feedback geven aan een ander, - feedback ontvangen van een ander.
MATERIALEN	Voor deze les zijn er geen aparte materialen nodig.
ORGANISATIE	Bij de opdracht is het aan te raden een kring te maken van acht (8) leerlingen die kunnen zitten en elkaar kunnen zien.

INTRODUCTIE

U introduceert het onderwerp aan de hand van de informatie in het leerlingenboek. U legt uit wat feedback inhoudt en voor/door wie en wanneer feedback wordt toegepast.

DIDACTIEK EN INSTRUCTIE

Informatie

U behandelt de informatie over feedback, positieve en negatieve kritiek. U kunt leerlingen laten vertellen wat ze vinden van en voelen bij positieve feedback, en hoe het voelt om negatieve feedback te krijgen.

Oefen met een aantal voorbeelden hoe feedback te geven op een positieve manier door bijvoorbeeld de volgende situaties te schetsen:

- Moeder tegen kind als het huiswerk niet af is.
- Leerling tegen een pestkop op school.
- Kind tegen zijn jongere broer of zus die zijn speelgoed kapot gemaakt heeft.

Geef hier wel sturing aan, laat de leerling uitpraten en geef waar nodig zelf feedback aan de leerling. Behandel de regels bij het geven en krijgen van feedback.

Controleer of de leerlingen deze informatie begrijpen. Als dat zo is, kunt u verder met de uitleg van de opdrachten.

Instructie

Geef de leerlingen uitleg bij de opdrachten die ze gaan maken. Geef aan dat er na afloop een rollenspel gedaan zal worden.

Verlengde instructie

Leerlingen die niet begrijpen hoe ze feedback moeten geven of krijgen, kunt u op weg helpen door de opdracht samen voor te bereiden. Om de beurt kunt u de leerlingen een deel uit het verhaal (hardop) laten (voor)lezen. Daarna kunt u reflecteren om vervolgens samen feedback te geven op het gedrag van de jongens uit het verhaal.

Impliciete woorden	Expliciete woorden	Uitdrukkingen
Storm	Vlieger(s)	iets beu zijn
Windkracht	Loslaten (losgelaten)	
Vervelen	Problemen	
Blazen (blies)	Luisteren	
Brullen (brult)	Afspraak	
Opbiechten	Klusjes	
Accepteren	Legers	

Zelfstandig werken

De leerlingen werken individueel aan de opdracht. Voordat de leerlingen het rollenspel voorbereiden, instrueert u hen wat hun rol is.

FEEDBACK EN INTERACTIE

U loopt rond om te ondersteunen waar nodig. U maakt gebruik van de suggesties voor differentiatie voor de leerlingen die deze aankunnen. Vervolgens bespreekt u de antwoorden klassikaal.

Antwoorden

Opdracht 1

Er zijn geen goede of verkeerde antwoorden. U hebt de leerlingen die deelnemen aan het rollenspel hierover geïnstrueerd. U instrueert de kinderen die niet meedoen daaraan om te observeren en eventueel aantekeningen te maken van het rollenspel. Ze letten hierbij op de rolvertolking van de spelers. Hoe geeft de een feedback en hoe ontvangt de ander feedback?

Na afloop komen de spelers ook aan het woord.

Tijdens het rollenspel bent u de 'timekeeper' en 'gespreksleider'. Het rollenspel duurt minimaal 5 minuten en maximaal 10 minuten.

Houdt u wel overzicht en let u erop dat de leerlingen ook daadwerkelijk de regels voor feedback geven en ontvangen, toepassen.

Na het rollenspel laat u de leerlingen die niet hebben deelgenomen kort samenvatten wat ze geobserveerd hebben. U kunt ook deze leerlingen zelf feedback laten geven op de leerlingen die hebben deelgenomen aan het rollenspel.

DIFFERENTIATIE

Herhaling: U kunt de regels van feedback geven en ontvangen herhalen, of u laat de leerlingen deze zelf herhalen.

Verrijking: De leerlingen die de opdracht goed uitvoeren, kunt u verrijkingsstof aanbieden door hen bijvoorbeeld ook te wijzen op spelling, spreekvaardigheden en het samenvatten

TERUGKIJKEN

Wat heb je gehad aan deze les? Ga je nu anders erop letten hoe je iets tegen iemand zegt? U noteert welke leerlingen nog moeite hebben met de opdrachten. U kunt daarbij gebruikmaken van de evaluatiewijzer. Bij een volgende les Begrijpend lezen besteedt u extra aandacht/biedt u extra ondersteuning aan deze leerlingen.

Tekst

Adam, Andy, Arthur en Alex drukten met hun neus tegen het raam. Ze keken naar buiten. Het waait heel hard. Wat een **storm**! Het waren rukwinden van misschien wel **windkracht 7 of 8**. "Vergeet niet, verlaat het huis niet als we weg zijn", zei Mama. Zij en Papa gingen de stad in om te winkelen.

Even later begon Adam zich te **vervelen**. "Kunnen we niet voor de deur zitten?" Mama zei dat we geen voet buitenhuis mogen zetten," zeiden de anderen.

Adam, Andy, Arthur en Alex veegden de vloer, maakten hun bedden op en maakten lunch. Al die tijd bleef Adam zeuren: "Ik wil naar buiten. Ik wil mijn **vlieger** oplaten. Laten we met onze vliegers spelen!"

Na de lunch haalden de jongens hun **vliegers** tevoorschijn om ze te bekijken. Ze zaten bij het raam. De wind **blies** rond het huis. "Laten we gewoon met onze vliegers in de tuin spelen", zei Adam. "Mama zei dat we het huis niet moesten verlaten" zei Andy. De wind **blies** wat bladeren tegen de ramen. Adam kon er niet meer tegen. Hij stapte naar buiten met zijn vlieger en de andere jongens volgden hem. Andy was de laatste die naar buiten ging. Ze renden in de tuin met hun vliegers. Maar al gauw **waren** ze de tuin **beu**.

"We kunnen het pad naar het bos opgaan," zei Adam.

De jongens renden met hun vliegers over het pad het bos in. Even later begon het mis te gaan.

Arthur riep: "Oh nee! Ik heb het touw van mijn vlieger **losgelaten**!" Zijn vlieger vloog weg. Toen riep Alex: "Een tak heeft mijn vlieger **gescheurd**!" "We hadden naar Mama moeten luisteren", zei Andy. Adam **brult**: "Mijn vlieger zit vast in een boom!"

Op dat moment liep Omu voorbij. "Wat is er hier allemaal aan de hand?," vroeg hij. "We zitten in de problemen," zei Adam. "Mijn vlieger zit vast in een boom!"

Omu klom in de boom en trok het touw uit de takken. Hij bracht de vlieger naar beneden en gaf hem aan Adam. "We gaan nu gauw naar huis", zei Alex. "Hebben jullie nu wel geleerd om naar je moeder te luisteren?," zei Omu. "Ja, dat hebben we wel geleerd," zeiden de kinderen.

Even later komen mama en papa terug van de stad. Ze hebben niets gemerkt van wat Adam, Andy, Arthur en Alex allemaal gedaan hebben tijdens hun afwezigheid.

De volgende dag kwam Omu langs. Hij wilde de jongens wel een nieuwe vlieger geven, maar niet voor niks. Ze maakten samen de afspraak dat de jongens het voorval zouden opbiechten aan hun ouders en de straf accepteren die hun ouders zouden geven.

Daarnaast hebben ze afgesproken dat de jongens twee weken lang klusjes in de tuin van Omu zouden doen. Pas dan konden ze een nieuwe vlieger krijgen.

De expliciete woorden, themawoorden, in de tekst worden in de kleur ROOD aangegeven;
De impliciete woorden in de tekst worden in de kleur BLAUW aangegeven.
Uitdrukkingen in de tekst worden in de kleur GEEL aangegeven.

Taal verkennen – Grammatica

TITEL	Herhalen Zinsdelen: pv en onderwerp en telwoorden
BEGINSITUATIE	De leerling weet: - wat een zin is; - dat een zin uit woorden bestaat; - dat een zin met een hoofdletter begint en eindigt met een punt, vraagteken of uitroepteken. - dat een hoofdtelwoord een hoeveelheid aangeeft; - dat een rangtelwoord een volgorde aangeeft.
LESDOEL	De leerling kan: - de persoonsvorm op drie (3) manieren vinden. - het onderwerp vinden met de wie-/wat-vraag. - specifieke woorden herkennen die een hoeveelheid of een volgorde aangeven.
MATERIALEN	Geen
ORGANISATIE	De leerlingen werken in duo (check in duo's).

INTRODUCTIE

U herhaalt kort wat zinsdelen, pv, onderwerp en telwoorden zijn.

DIDACTIEK EN INSTRUCTIE

Informatie

Lees opnieuw de informatie over zinsdelen: pv en onderwerp in Les 4 van thema 3. U stelt de volgende vragen:

- Wat is een zinsdeel?
- Waarom is het belangrijk om de namen van elk zinsdeel te kennen?
- Hoe vind je de persoonsvorm?
- Hoe vind je het onderwerp?

Lees opnieuw de informatie over telwoorden in Les 12 van thema 3. U stelt de volgende vragen:

- Wat zijn telwoorden?
- Hoe kun je de telwoorden onderverdelen?
- Wanneer gebruik je rangtelwoorden?
- Kun je de rangtelwoorden benoemen? (1 tot en met 20)

De leerlingen geven antwoord op de gestelde vragen. U maakt een indeling op het bord met hoofd- en rangtelwoorden. Deze zijn elk weer onder te verdelen in: je weet precies hoeveel/je weet precies de volgorde en je weet niet precies.

U noemt zoveel mogelijk getallen en woorden en de leerlingen mogen om de beurt op het bord invullen.

Instructie

Als de leerstof na herhaling begrepen is, mogen ze aan de opdrachten werken. Eerst individueel en daarna mogen ze de antwoorden met elkaar vergelijken.

Verlengde instructie

Indien nodig

Zelfstandig werken

De leerlingen voeren de opdrachten uit.

FEEDBACK EN INTERACTIE

U loopt rond om te ondersteunen waar nodig.

Antwoorden

Opdracht 1

1. Tante Jettie gaat naar Afobaka.
Gaat tante Jettie naar Afobaka?
Tante Jettie ging naar Afobaka.
Tante Jettie en haar moeder gaan naar Afobaka.
2. Oom Misran en tante Sally rijden naar Commewijne.
Rijden oom Misran en tante Sally naar Commewijne?
Oom Misran en tante Sally reden naar Commewijne.
Oom Misran rijdt naar Commewijne.
3. In Commewijne stoppen ze even bij een zus.
Stoppen ze in Commewijne even bij een zus?
In Commewijne stopten ze even bij een zus.
In Commewijne stopt tante Sally even bij een zus.
4. Ze kopen trie, warme vis en garnalen in Nieuw-Amsterdam.
Kopen ze trie, warme vis en garnalen in Nieuw-Amsterdam?
Ze kochten trie, warme vis en garnalen in Nieuw-Amsterdam.
Hij koopt trie, warme vis en garnalen in Nieuw-Amsterdam.
5. Ze bezoeken het openluchtmuseum.
Bezoeken ze het openluchtmuseum?
Ze bezochten het openluchtmuseum.
Oom Misran bezoekt het openluchtmuseum.

Opdracht 2

1. *Wie verkoopt? Ond= Tante Mia*
2. *Wat valt? Ond= De radio*
3. *Wat zwemt? Ond= De vis*
4. *Wat blaffen? Ond=De honden*
5. *Wat stroomt? Ond=Het water*
6. *Wie werkt? Ond= Roeki*

Opdracht 3

1. Niet waar, 2 waar, 3 waar, 4 waar, 5 waar, 6 waar.

DIFFERENTIATIE

Herhaling: U herhaalt indien gewenst het onderdeel dat de leerling niet begrijpt.

Verrijking: Extra oefeningen geven

AFSLUITING

U bespreekt de terugkijkopdracht. U gaat na welke leerlingen de pv, het onderwerp en de telwoorden kunnen benoemen en noteert welke leerlingen nog begeleiding nodig hebben. Die leerlingen geeft u extra aandacht bij de herhalingsles.

Taal verkennen –Taalgebruik

TITEL	Symbolen
BEGINSITUATIE	De leerling kan: - symbolen in het dagelijks gebruik, zoals verkeersborden herkennen.
LESDOEL	De leerling kan: - meerdere soorten van symbolen herkennen; - toelichten waarom symbolen gebruikt worden in plaats van woorden; - aangeven welke symbolen hij zelf gebruikt in plaats van woorden.
MATERIALEN	Kleurpotloden en knutselmateriaal Verpakkingen van bij voorkeur schoonmaakmiddelen met symbolen daarop, of plaatjes van verschillende producten waarop symbolen staan.
ORGANISATIE	Er hoeft niets aangepast te worden aan de gewone klassenorganisatie.

INTRODUCTIE

U introduceert het onderwerp door bekende symbolen te introduceren, zoals een aantal verkeersborden. Deze kunt u desnoods op het bord tekenen. U vraagt of de leerlingen nog meer symbolen, die gebruikt worden in plaats van woorden kennen.

DIDACTIEK EN INSTRUCTIE

Informatie

U legt uit dat symbolen vaak makkelijker in een oogopslag iets duidelijk maken. Gevarensymbolen zijn altijd te herkennen aan hetzelfde uiterlijk: een ruit met een rode rand. Als dit symbool ergens te zien is, weet je dat er altijd een waarschuwing achter zit. Inventariseer hoeveel kinderen weleens chatten op een mobiel of via de PC. Dan worden symbolen heel herkenbaar: emoticons zijn ook symbolen.

Instructie

Opdracht 1 en 2 kunnen klassikaal worden uitgevoerd. Leerlingen die minder snel zijn, mogen overleggen met elkaar.

Verlengde instructie

Leerlingen die minder snel zijn, kunt u ook een kaart geven met verschillende gevarensymbolen. Die kunnen deze leerlingen gebruiken om te 'spieken'.

Zelfstandig werken

Opdracht 1 en 2 worden individueel uitgevoerd.

FEEDBACK EN INTERACTIE

U geeft direct feedback op de antwoorden van opdracht 1 en 2. Tijdens het werken aan opdracht 3 loopt u rond en vraagt wat het symbool betekent.

Antwoorden

Opdracht 1

Ter beoordeling van de leerkracht. U neemt verpakkingen mee of laat deze zien op een scherm zien.

Opdracht 2

Afhankelijk wat de leerlingen zelf naar voren brengen. U moet wel even letten op ongepast (chat)gedrag, zoals het sturen van een aubergine, taco of perzik.

Opdracht 3

Ter beoordeling van de leerkracht. De leerlingen maken hun eigen symbool, waarbij ook een beetje creativiteit komt kijken. Het symbool dat ze maken, mag ook totaal *out of the box* zijn. De lay-out, een ruit met een rode rand, moet wel duidelijk aanwezig zijn. In een oogopslag moet ook duidelijk zijn wat de leerling bedoelt en waarvoor er gewaarschuwd wordt.

DIFFERENTIATIE

Herhaling: U kunt tijdens het uitvoeren van opdracht 3 de les nog eens herhalen voor leerlingen die minder snel zijn en extra uitleg nodig hebben.

Verrijking: Als leerlingen heel snel zijn met opdracht 3 kunt u hen ook zelf een verkeersbord laten ontwerpen.

AFSLUITING

U bespreekt de terugkijkopdracht en noteert welke leerlingen de stof nog niet goed begrijpen. Die leerlingen geeft u extra aandacht bij de herhalingsles.

Wat heb je herkend tijdens deze les? Wat heb je geleerd tijdens deze les? Wat vond je leuk?

TITEL	Bloemenliedje
BEGINSITUATIE	De leerling heeft al liederen in het Sranan leren zingen.
LESDOEL	De leerling kan: - het lied 'Fa yu kan taki mi no moi' zingen. - vertellen waarover het lied gaat. - enkele bloemennamen in verschillende talen noemen.
MATERIALEN	Leerlingenboek, bronnenmateriaal, (plaatjes van) een roos, een stanvaste en andere bloemen.
VOORBEREIDING	U bestudeert het bronnenmateriaal van deze les en oefent het lied voor uzelf. U vraagt eventueel medewerking van de muzikleerkracht.
ORGANISATIE	De leerlingen werken klassikaal en in duo's of groepen.

INTRODUCTIE

U laat de roos en de stanvaste zien en voert een klassengesprek. Richtvragen kunnen zijn: Wie heeft weleens familiebezoek uit een ander land of uit een ander district gehad?

- Hoe heten deze bloemen?
- Hebben jullie bloemen op jullie erf? Zo ja, welke?
- Wat doen we met bloemen? (Ruikers, kransen en boeketjes maken, in vazen zetten om de omgeving mooi te maken.)

In deze les zullen de leerlingen een liedje leren waarin de stanvaste en de roos voorkomen.

DIDACTIEK EN INSTRUCTIE

Instructie

De melodie kunt u beluisteren op de audiofile. De melodie is dezelfde als die van het bekende wiegeliedje 'Mi e go bai wan kaw'. U stelt vragen om de inhoud te bespreken:

- Welke vraag wordt gesteld in de eerste regel?
- Wie stelt deze vraag? (een kind)
- Wat is het antwoord op deze vraag? (regel 3 en 4)
- Wat wordt gezongen in de laatste regel?
- Waarom worden de vader en de moeder vergeleken met bloemen? (omdat ze zo mooi zijn als bloemen).

Daarna zingt u het lied nog een keer voor. De leerlingen mogen proberen mee te neuriën. De leergang is daarna als volgt:

U zingt:

- de eerste regel (3x) voor en doet het daarna samen met de leerlingen;
- de volgende regels een voor een voor en na elke regel samen met de leerlingen;
- u herhaalt deze werkwijze met combinaties van de 2e en 3e regel en de 4e en 5e regel.
- Vervolgens zingt u het hele lied samen met de leerlingen.
- Daarna begint u samen met de leerlingen te zingen, waarna de leerlingen het lied verder alleen zingen. Herhaal dit, zodat het lied er goed in zit. Herhaal knelpunten in het lied nog eens extra.

U legt de opdrachten uit. Bij de opdrachten mogen leerlingen met dezelfde thuistaal samenwerken. Bij opdracht 2 en bij het terugkijken zingt de klas het lied met andere bloemennamen.

Zelfstandig werken

De leerlingen voeren de opdrachten uit.

FEEDBACK EN INTERACTIE

U motiveert de leerlingen om mee te doen met enthousiaste zang, mimiek en pantomimiek. Bij opdracht 1 loopt u rond en verleent hulp waar nodig. Op het bord komt een schema met de talen en de namen van de bloemen. In het schema komen alleen de talen voor die de kinderen in de klas spreken. Als u bijvoorbeeld kinderen in uw klas hebt die Saamaka, Sranan, Arowaks en Nederlands spreken, ziet het schema er als volgt uit:

Taal	1	2	3	4	5
Arowaks					
Nederlands	rozenknop	stanvaste	fayalobi	palulu	bokkenpoot
Saamaka					
Sranan					

U zingt het lied samen met de kinderen, waarbij u andere bloemennamen gebruikt.

AFSLUITING

U zingt het lied nog eens samen met de leerlingen met andere bloemennamen. Om de betrokkenheid en participatie tijdens de les per leerling te noteren, kunt u gebruikmaken van de evaluatiewijzer Mondelinge communicatie - Luister- en spreekvaardigheid, onderdeel Participatie.

Spreeken en Luisteren

TITEL	Openlucht toneel
BEGINSITUATIE	De leerling kan: - een gesprek voeren en volgen - een goede luisterhouding aannemen - een eigen gespreksplan opzetten - een toneelstuk leren voorbereiden - als toehoorder/oplettende luisteraar optreden in een gesprek
LESDOEL	De leerling leert zijn gedachten en gevoelens in eigen woorden over te brengen aan de hand van een spreekplan.
MATERIALEN	Schrift, pen
ORGANISATIE	De luisteropdrachten worden in groepsverband uitgevoerd.

INTRODUCTIE

In deze les behandelen we de stappen van het spreekplan dat nu is gericht op een toneelstuk. Vooraf gaan we aan de slag met het zoeken van een onderwerp binnen het thema Buiten, zoals:

- Planten en dieren om je heen
- Landschappen
- Het weer
- Groeien en bloeien (over tuinieren en landbouw)

DIDACTIEK EN INSTRUCTIE

Informatie

U informeert of de leerlingen in de groepen 3, 4 of 5 reeds een toneelstuk hebben opgevoerd.

Indien dat niet het geval is, gaat u uitgebreid hierop in. Voor het maken van een toneelstuk hanteert u ook het spreekplan. De leerlingen hebben immers geleerd hoe zij zich moeten voorbereiden op een spreekbeurt.

Instructie

Het kiezen van een onderwerp voor het toneelstuk.

Het onderwerp van dit toneelstuk mogen de leerlingen zelf kiezen en dat valt binnen het thema *Buiten*. U helpt de leerlingen op weg door een aantal onderwerpen aan te dragen. Het toneelstuk kan gaan over een gebeurtenis of een nieuwsbericht uit de krant. U kunt informeren wie/ of welke organisatie voor oude kranten kan zorgen. De leerlingen mogen ook een oude krant meenemen.

Het gekozen onderwerp wordt uitgebeeld in een toneelstuk. In een groep van 5 leerlingen mogen de leerlingen zelf uitkiezen waarover het toneelstuk gaat.

Voor het kiezen van een onderwerp krijgen de leerlingen hulp. In drie stappen worden de leerlingen op weg geholpen met het kiezen van het onderwerp voor hun toneelstuk.

Hier volgen tips voor de leerlingen:

1. Kies een onderwerp dat jullie aanspreekt. Of een activiteit die jullie graag buiten doen.
2. Kies een onderwerp dat makkelijk voor iedereen te volgen is.
3. Vraag goedkeuring aan de leerkracht over het gekozen onderwerp.

Tips voor een goede voorbereiding van het toneelstuk

1. Het is belangrijk om het toneelstuk samen goed voor te bereiden. In de klas krijgen jullie de ruimte om te oefenen voor het toneelstuk.
2. Bij het opstellen van de tekst van een toneelstuk is het de bedoeling dat je elkaar helpt.
3. Tijdens de toneelopvoering moet je niet te snel praten, want anders kunnen de anderen in de klas het toneelstuk niet begrijpen.

Antwoorden

Opdracht 1

Mogelijke onderwerpen

Bosbranden in de Amazone/Australië- het beste mkb-landbouwbedrijf in Suriname – van zaad tot oogst - Nooit meer naar de groenteman - Bedreigde dieren in Suriname – Schildpadeieren - Jacht op leguanen - Vangen van kwikwi of andere vis

TERUGKIJKEN

U bespreekt de les na met de leerlingen en laat de leerlingen zelf aangeven waar ze deze informatie nog meer kunnen gebruiken.

TITEL	Ik nodig je uit
BEGINSITUATIE	De leerling: - is bekend met de drie dichtvormen: rijmschema, elfje, haiku. - kan een gedicht herkennen aan de lay-out. - kan zijn gedachten verwerken in een gedicht. - denkt na over zijn gedrag in de natuur.
LESDOEL	De leerling kan: - een uitnodiging schrijven aan de hand van de 5 W-vragen. - een uitnodiging schrijven die relevante informatie bevat. - nadenken over de lay-out van een uitnodiging.
MATERIALEN	Schrift, pen, gekleurd blaadje
ORGANISATIE	De leerling maakt de schrijfo opdrachten individueel.

INTRODUCTIE

U kunt starten met een actieve opdracht.

Actieve opdracht:

1. U vraagt aan alle leerlingen om op te staan.
2. U geeft de opdracht aan de leerlingen om klasgenoten die in dezelfde maand jarig zijn op te zoeken.
De leerlingen lopen door de klas en maken groepjes door bij elkaar te gaan staan.
3. Vervolgens vraagt u aan de groepjes in welke maand zij geboren zijn. U kunt zelf meedoen met de opdracht door bij het groepje te staan van uw geboortemaand.

DIDACTIEK EN INSTRUCTIE

Informatie

In een verslag:

U legt uit dat de leerlingen bij deze les een uitnodiging gaan schrijven voor een milieuactie die ze zelf hebben bedacht. U vertelt dat de lay-out vooral aantrekkelijk moet zijn voor alle mensen van alle leeftijden. U kunt een onduidelijke uitnodiging laten zien (zie onderstaand voorbeeld Hawaii party).

**IK BEN JARIG.
KOM JE OOK NAAR MIJN HAWAII PARTY?
HET FEEST BEGINT OM 19:00**

Vervolgens bespreekt u de inhoud van de 'onduidelijke' uitnodiging.

Instructie

Opdracht 1 en 2 maakt de leerling individueel.

Verlengde instructie

U kunt een voorbeeld laten zien van een uitnodiging op papier. U geeft minimaal 2 voorbeelden van leuke milieuacties.

Zelfstandig werken

De leerling kan zelfstandig werken aan opdracht 1 en 2.

FEEDBACK EN INTERACTIE

U loopt rond om te ondersteunen waar nodig. U maakt gebruik van de suggesties voor differentiatie voor de leerlingen die deze aankunnen.

Antwoorden**Opdracht 1**

De leerlingen bedenken zelf een leuke milieuactie en geven antwoord op de vijf W-vragen in het schrift. Let op dat de leerlingen de hele zin opschrijft. In totaal heeft de leerling vijf zinnen opgeschreven.

Opdracht 2

De leerling schrijft een uitnodiging bestaande uit minimaal zes zinnen: één pakkende zin en vijf zinnen die beginnen met de vijf W's.

De uitnodiging kan op een apart gekleurd blaadje gemaakt worden.

DIFFERENTIATIE

Herhaling: U herhaalt dat het belangrijk is dat een uitnodiging duidelijk is. U kunt vertellen dat uitnodigingen die antwoord geven op de 5 W-vragen heel duidelijk zijn. Als laatste kunt u een gevolg bespreken van een onduidelijke uitnodiging.

U benadrukt dat een onduidelijke uitnodiging tot misverstanden kan leiden.

Verrijking: De leerlingen die de opdracht uitgevoerd hebben, mogen een klasgenoot helpen. Leuke ideeën voor milieuacties kunnen klassikaal besproken worden.

AFSLUITING

U bespreekt de terugkijkopdracht.

TITEL	Vriendenpaar CH en SCH
BEGINSITUATIE	De leerling: - kan basis spellingsregels toepassen bij het schrijven van woorden en zinnen. - heeft een woordenschat waarin woorden met CH en SCH voorkomen.
LESDOEL	De leerling: - weet hoe je SCH uitspreekt. - weet op welke manieren CH kan worden uitgesproken. - kan CH en SCH gebruiken om woorden compleet te maken.
MATERIALEN	Woordenboek, online- encyclopedie
ORGANISATIE	De leerlingen werken individueel.

INTRODUCTIE

U introduceert het onderwerp door SCH en CH op het bord te schrijven. Wie kent woorden waar deze vriendenparen in voorkomen?

U kunt een aantal voorbeelden van de leerlingen daarbij opschrijven als geheugensteuntje bij het verloop van de les.

DIDACTIEK EN INSTRUCTIE

Informatie

U behandelt de informatie uit het leerlingenboek over de CH en de SCH.

Instructie

U geeft de instructie om de opdrachten te lezen en individueel te maken.

Verlengde instructie

De leerlingen die het nog niet goed begrijpen, kunt u op weg helpen door de eerste woorden per opdracht op te zoeken in het woordenboek. Deze leerlingen mogen bij de opdrachten 1 en 2 het woordenboek gebruiken.

WERKVORMEN

De leerlingen werken individueel. U kunt er ook voor kiezen om een aantal leerlingen samen te laten werken, zodat iedere leerling op tijd klaar is met de les.

FEEDBACK EN INTERACTIE

Tijdens het maken van de opdrachten loopt u rond en geeft u aanwijzingen waar nodig.

DIFFERENTIATIE

Herhaling: U herhaalt wat geleerd is: de CH en de SCH en laat de leerlingen uit het hoofd voorbeelden noemen van woorden in hun eigen omgeving.

Verrijking: De leerlingen die snel klaar zijn, kunt u inzetten als controleur. Laat hen, waar mogelijk, het werk van anderen controleren.

Antwoorden**Opdracht 1**

- a) nachtwacht
- b) omgooien
- c) nagedacht
- d) machinekamer
- e) achteruitkijkspiegel
- f) gebeurtenissen
- g) chemicaliën
- h) weggelopen
- i) geschokt
- j) wegdek
- k) zwachtel
- l) gevarendriehoek

Opdracht 2

- a) appelsap
- b) gesputter
- c) paringsdans
- d) scherpte
- e) ergernis
- f) schoenen
- g) vergist
- h) aansteker
- i) asbak

Opdracht 3

Ter beoordeling van de leerkracht.

Opdracht 4

Ter beoordeling van de leerkracht. Elke zin zal anders zijn.

TERUGKIJKEN

- *Wat heb je geleerd van deze les?*
- *Wat wist je al en kon je tijdens deze les gebruiken?*
- *Wat kun je nog niet goed genoeg en moet je dus meer oefenen?*

U bespreekt de les na met de leerlingen.

Begrijpend Lezen

TITEL	Hoofd- en bijzaken
VERWACHTINGSVRAGEN	- Heb je al eens gehoord van de woorden hoofd- en bijzaken? - Wat zouden die woorden kunnen betekenen? - Hoe zou je hoofd- en bijzaken in een tekst kunnen herkennen?
BEGINSITUATIE	De leerling kan: - de vijf W-vragen van een tekst beantwoorden. - een verhaal in de chronologische volgorde plaatsen. - leesstrategieën toepassen.
LESDOEL	De leerling kan: - hoofdzaken herkennen aan feiten, jaartallen, of eigenschappen. - bijzaken herkennen aan voorbeelden, herhaling, of extra informatie.
MATERIALEN	Er zijn geen extra materialen nodig bij deze les. Wellicht kunt u woordenboeken klaarleggen of ervoor zorgen dat de leerling op een device de betekenis van woorden kan zoeken.
ORGANISATIE	Bij de nabespreking van de opdrachten kunnen leerlingen samen of in kleine groepjes zitten.

INTRODUCTIE

U introduceert de les door een aantal bekende begrippen te herhalen:

- 5 W-vragen
- chronologische volgorde
- leesstrategieën
- soorten teksten (informatief en dergelijke)

Vervolgens introduceert u het nieuwe onderwerp; de hoofd- en bijzaken in een tekst.

DIDACTIEK EN INSTRUCTIE

Informatie

U behandelt de punten uit het leerlingenboek en geeft aan hoe de leerlingen de hoofd- en bijzaken kunnen herkennen.

U neemt de drie stappen door waarmee de leerlingen kunnen controleren of de informatie ook echt een hoofdzaak is.

Instructie

U legt de opdrachten onder de tekst uit.

1. Wat is het onderwerp van deze tekst?
2. Schrijf 2 of 3 zinnen uit de tekst die over de hoofdzaken gaan.
3. Schrijf 1 zin op die over een bijzaak gaat en leg in je eigen woorden uit waarom je vindt dat dit deze zin een bijzaak is.
4. Schrijf de volgende woorden in je schrift met de betekenis er achter (je mag de woorden opzoeken in een woordenboek en/of op het internet):
 - o Peul
 - o Zaaïen
 - o Vochtig
 - o Klimplant
 - o Ondersteuning
 - o Roerbakken
5. Bespreek met een klasgenoot wat de hoofdzaken zijn in het verhaal en vergelijk of jullie voor dezelfde hoofdzaken hebben gekozen. Nadat de leerlingen de zinnen in het verhaal gekozen hebben, gaan ze na of die inderdaad de hoofdzaak zijn.
6. Vergelijk de bijzaak die jullie allebei gevonden hebben. Is de zin inderdaad een bijzaak?

Verlengde instructie

Indien de informatie voor bepaalde leerlingen te veel is, kunt u stap voor stap begeleiden bij het maken van het onderscheid in hoofd- en bijzaken. Lees samen de tekst en geef daarbij directe terugkoppeling bij iedere stap die ze doen.

Impliciete woorden	Expliciete woorden	Uitdrukkingen
Peul	Kousenband	Eet smakelijk
Oorspronkelijk	Voedingsstoffen	
Kassen	Zaaigrond	
Kweken	Zaaiplant	
Zaaïen	Wortels	
Vochtig	Bamboestok	
Ondersteuning	Oogsten	
Smaak	Roerbakken	

Zelfstandig werken

De leerlingen werken individueel tot en met opdracht 4.

Opdracht 5 en 6 worden samen gemaakt.

FEEDBACK EN INTERACTIE

U loopt rond, observeert en ondersteunt waar nodig. U maakt gebruik van de suggesties voor differentiatie voor de leerlingen die deze aankunnen. Vervolgens bespreekt u de antwoorden klassikaal.

Antwoorden

1. Kousenband kweken
2. Kousenband kweken begint bij het zaaien van de zaden.
Verzamel de zaden
Zaai de zaden 3 tot 4 centimeter diep. Bedek de zaden met een laag potgrond.
Houd de aarde vochtig.
Laat de bonen niet veel langer worden dan 30 - 40 centimeter.
3. Kousenband groeit helemaal vanzelf als het warm is.
Omdat het een klimplant is, heeft het een stevige ondersteuning nodig, zoals een bamboestok om door te groeien.
De planten worden meestal 1,75 tot twee meters hoog.
Ze hebben dan de beste smaak.
Dan is het tijd om de peulen te oogsten.
Je kunt dan de kousenband roerbakken voor vijf minuten in wat olie op hoog vuur.
Daarna kun je eventueel knoflook, gember en chilipepers toevoegen om het nog extra smaak te geven.
4. Peul = peul (de; v(m); meervoud: peulen) 1) vrucht die bestaat uit twee (langwerpige) kleppen, waartussen een rij zaden zit. 2) schil van peulvruchten. 3 (in het meervoud) een groente
Zaaien = zaai-en (zaaide, heeft gezaaid) 1) zaad in de grond strooien: tarwe zaaien 2) veroorzaken: paniek, tweedracht zaaien
Vochtig = vocht-ig (bijvoeglijk naamwoord) 1) nat, niet droog
Klimplant = klim-plant (de; v(m); meervoud: klimplanten) 1) plant die klimt (2)
Ondersteuning = on-der-steu-ning (de; v; meervoud: ondersteuning) 1) het ondersteunen 2) hulp, (financiële) steun
Roerbakken = roer-bak-ken (roerbakte, heeft geroerbakt of roergebakken) 1 (m.b.t. voedsel) onder voortdurend omroeren snel gaar bakken, bv. in een wok

Deze omschrijvingen zijn overgenomen uit <https://www.vandale.nl/opzoeken>.
U kunt de leerlingen in eigen woorden laten uitleggen wat de betekenis is.

DIFFERENTIATIE

Herhaling: U kunt de werkwijze bij het herkennen van hoofd- en bijzaken nogmaals toelichten en voorbeelden laten geven uit de tekst.

Verrijking: Leerlingen die snel klaar zijn, kunt u ook teksten uit vorige lessen laten analyseren op hoofd- en bijzaken. Kies dan wel informatieve teksten.

TERUGKIJKEN

- Wat vond je makkelijk en wat vond je moeilijk aan deze les?
- Begrijp je hoe je de hoofd- en bijzaken in een tekst kunt herkennen?

U noteert welke leerlingen nog moeite hebben met de opdrachten. U kunt daarbij gebruikmaken van de evaluatiewijzer. Bij een volgende les *Begrijpend lezen* besteedt u extra aandacht/biedt u extra ondersteuning aan deze leerlingen.

Tekst

Hoe kweek en bereid je kousenband?

Kousenband is een lange **peul** die lijkt op sperziebonen. Deze komt oorspronkelijk uit West-Afrika, maar groeit ook in Suriname en in de Nederlandse **kassen**. Het is lekker en het heeft calcium, ijzer en andere voedingsstoffen wat het extra gezond maakt. Kousenband **kweken** begint bij het **zaaien** van de zaden. Hoe doe je dat?

Stap 1. Verzamel de zaden uit een kousenbandvrucht.

Stap 2. **Zaai** de zaden 3 tot 4 centimeter diep in aparte potten gevuld met vochtige **zaaigrond**. Bedek de zaden met een laag **potgrond**. Kousenband groeit helemaal vanzelf als het warm is.

Stap 3. Na 1 tot 2 weken komt de **zaaiplant** op. Houd de aarde **vochtig**, maar niet te nat om rotting van de wortels te voorkomen. Omdat het een klimplant is, heeft het een stevige **ondersteuning** nodig, zoals een bamboestok, om door te groeien.

Stap 4. De planten worden meestal 1,75 tot twee meter hoog. Laat de bonen niet veel langer worden dan 30 - 40 centimeter. Ze hebben dan de beste **smaak**.

Dan is tijd om de **peulen** te oogsten. Je kunt dan de kousenband roerbakken voor vijf minuten in wat olie op hoog vuur. Daarna kun je eventueel knoflook, gember en chilipepers toevoegen om het nog extra **smaak** te geven.

Eet smakelijk!

De expliciete woorden, themawoorden, in de tekst worden in de kleur **ROOD** aangegeven;

De impliciete woorden in de tekst worden in de kleur **BLAUW** aangegeven.

Uitdrukkingen in de tekst worden in de kleur **GEEL** aangegeven.

TITEL	Tussenwerpsels uit het Sranan
BEGINSITUATIE	In de klas zitten leerlingen met verschillende thuistalen. Bijna alle leerlingen zijn bekend met het Sranan en horen deze taal regelmatig spreken. Alle leerlingen zijn bekend met het Surinaams-Nederlands, dat zij regelmatig horen en ook zelf spreken. De leerlingen hebben tijdens de leeslessen kennisgemaakt met Sranan woorden die een eigen Srananspelling hebben. Ze weten bijvoorbeeld dat de u in een woord als 'gudu' als /oe/ wordt uitgesproken.
LESDOEL	De leerling: - krijgt inzicht in het begrip tussenwerpsel. - kan de Sranan tussenwerpsels âybaya, tyê, e-e, ènhè, sâh, tsyûh en no toepassen in een Surinaams-Nederlandse zin.
MATERIALEN	Leerlingenboek
ORGANISATIE	De leerlingen werken individueel. U heeft het bronnenmateriaal voor deze les bestudeerd en beluisterd.

INTRODUCTIE

U vraagt de leerlingen om stil te zijn en goed naar u te luisteren. U maakt een tyuri. U vraagt:

- Hoe heet het geluid dat ik heb gemaakt? (tyuri)
- Wat betekent het? (juf is boos, juf ergert zich aan iets)

U schrijft tyuri op het bord en zegt dat bij dit woord de Sranan spelling is gebruikt, omdat tyuri uit het Sranan komt. Voor de Nederlandse j-klank is het teken [y] gebruikt en voor de Nederlandse oe-klank is het teken [u] gebruikt. U wijst naar het woord op het bord en laat het uitspreken door de leerlingen.

U vraagt hoe je het geluid zou opschrijven dat gemaakt wordt bij een tyuri. U schrijft de antwoorden op het bord en vraagt steeds het antwoord op te lezen. U complimenteert de leerlingen die een antwoord hebben dat min of meer overeenkomt met het geluid. Ten slotte geeft u aan dat afgesproken is om het geluid als volgt op te schrijven: tsyûh.

Instructie

U neemt de informatieve tekst samen met de leerlingen door. Daarna maken ze opdracht 1 en 2. Opdracht 4 en 5 zijn respectievelijk voor herhaling en verrijking.

Verlengde instructie

U geeft extra uitleg aan de leerlingen die dat nodig hebben.

Zelfstandig werken

De leerlingen werken zelfstandig aan de opdrachten.

DIFFERENTIATIE

Herhaling: U laat opdracht 3 maken door de leerlingen die opdracht 2 niet goed hebben gemaakt.

Verrijking: U laat opdracht 4 maken door de leerlingen die opdracht 2 goed hebben gemaakt.

FEEDBACK EN INTERACTIE

Bij opdracht 1 en 2 loopt u langs de groepen en geeft u alvast extra uitleg aan de leerlingen die fouten maken. De leerlingen werken op een kladblaadje en schrijven alleen de antwoorden op. Als de leerlingen klaar zijn, geeft u beurten om de antwoorden op te lezen. Bij de bespreking van de antwoorden verwijst u steeds naar de informatieve tekst. De leerlingen schrijven de correcte zinnen in hun schrift. Indien er ruimte is, maken leerlingen die twee of meer fouten hebben opdracht 3. De rest maakt opdracht 4.

Antwoorden**Opdracht 1**

1-nee; 2-ja; 3-ja.

Opdracht 2

1-no; 2-ènhè; 3-aybaya; 4-tyê; 5-tsyûh; 6- e-e; 7-no; 8-san.

Opdracht 3

1- tyê; 2-no; 3- e-e.

Opdracht 4

1- tan drukt lichte verbazing uit; 2- wây is een uitroep van pijn of verdriet.

AFSLUITING

U haalt de schriften op voor controle. U vraagt de leerlingen welke nieuwe dingen ze hebben geleerd. U verwijst ook naar de leerdoelen.

TITEL	Het trema
BEGINSITUATIE	De leerling: - heeft kennisgemaakt met woorden waarin een trema geschreven is; - kan op gevoel woorden met een trema anders uitspreken dan woorden zonder trema.
LESDOEL	De leerling kan: - het trema op de juiste letters plaatsen in een woord. - woorden waarin een trema voorkomt uitspreken.
MATERIALEN	Voor deze les zijn er geen extra materialen nodig. Een beeldwoordenboek of internet is handig, maar niet noodzakelijk.
ORGANISATIE	Er zijn geen organisatorische aanpassingen nodig voor deze les.

INTRODUCTIE

Wie is het weleens opgevallen dat er woorden zijn met een dubbele punt boven een letter? Waarom denk je dat er een dubbele punt boven de letter is? Noem een voorbeeld van zo een woord? (Je mag in je boek bladeren.)

Met deze vragen maakt u het onderwerp bekend.

DIDACTIEK EN INSTRUCTIE

Informatie

U legt de informatie uit zoals die in het leerlingenboek beschreven is. Verklap nog niet dat het trema altijd op de eerste letter van de nieuwe klank geschreven wordt, maar laat de leerlingen dat ontdekken door de oefening.

Instructie

Per opdracht geeft u instructie. U kunt ervoor kiezen om direct na de instructie de antwoorden door te nemen of u kiest ervoor om alle opdrachten eerst te laten maken en na afloop de antwoorden te controleren.

Verlengde instructie

Leerlingen voor wie de leerstof (te) moeilijk is, kunt u een woordenboek geven.

Werkvormen

Sommige opdrachten voeren leerlingen samen, in tweetallen of grotere groepen, uit. De leerlingen werken soms individueel. U maakt de keus.

FEEDBACK EN INTERACTIE

Tijdens het werken aan de opdrachten loopt u rond, geeft u aanwijzingen en ondersteuning waar dat nodig is.

DIFFERENTIATIE

Herhaling: U herhaalt wat een trema is, wanneer dat in een woord geschreven moet worden en hoe een woord met een trema uitgesproken wordt.

Nu kunt u verklappen dat het trema altijd op de eerste letter van de nieuwe klank geschreven wordt. U kunt nu ook een aantal woorden met trema hardop laten uitspreken.

Verrijking: Zoek in je eigen woordkaartjes van Woordenschat alle woorden op waar een trema in voorkomt en schrijf deze op.

Antwoorden**Opdracht 1**

- a) Azië
- b) diëten
- c) gecreëerd
- d) geïntroduceerd
- e) hindoeïsme
- f) Israël
- g) naïef
- h) poëzie
- i) smeug
- j) vacuüm
- k) zoölogie

Opdracht 2

- a) aerobics
- b) Aztekenruïne
- c) buiten
- d) financieel
- e) gedrieën
- f) jeugdige
- g) klaarblijkelijk
- h) mais
- i) pinguïn
- j) reünie
- k) uitgangen

Opdracht 3

Ter beoordeling van de leerkracht.

TERUGKIJKEN

- *Wat heb je in deze les geleerd?*
- *Wat wist je al en kon je tijdens deze les gebruiken?*
- *Wat kun je nog niet goed genoeg en moet je dus meer oefenen?*

U bespreekt de les na met de leerlingen.

Taal verkennen – Woordenschat

TITEL	Een schat aan woorden deel 12
BEGINSITUATIE	De leerling: - kan woorden in alfabetische volgorde rangschikken. - kan aan de hand van hoofd- en bijzaken in een tekst de betekenis van voor hem nieuwe woorden achterhalen.
LESDOELEN	De leerling: - kan in deze les tien nieuwe woorden herkennen en gebruiken in zinnen. - kan in deze les veertig woorden in alfabetische volgorde plaatsen.
MATERIALEN	(Online)woordenboek en/of (online)taalencyclopedieën
ORGANISATIE	De leerlingen werken individueel en in groepen.

INFORMATIE

U start met overhoren van de tien nieuwe woorden uit Les 18. Daarna overhoort u ook tien woorden uit Les 2 en 10.

Antwoorden

Opdracht 1

De tien woorden zijn: peul, oorspronkelijk, kassen, calcium, voedingsstoffen, zaaigrond, potgrond, zaaiplant, rotting, roerbakken.

Opdracht 2

Ter beoordeling van de leerkracht

Opdracht 3

- a) zaaigrond
- b) rotting
- c) oorspronkelijk
- d) peul
- e) kas(sen)
- f) zaaigrond
- g) roerbakken
- h) calcium
- i) zaaiplant
- j) voedingsstoffen

Opdracht 4

1. Ter beoordeling van de leerkracht

TERUGKIJKEN

- *Welke woorden waren nieuw voor je?*
- *Welke woorden had je eerder gezien, maar je kende de betekenis er niet van?*
- *Welke woorden kende je al?*

U vraagt de leerlingen hier antwoord op te geven.

Het gaat hierbij niet om te meten hoe groot de woordenschat van de leerlingen is, maar het gaat om het feit dat de kinderen het vertrouwen krijgen in de mogelijkheid om de betekenis van nieuwe woorden op te zoeken of om iemand die de betekenis van de woorden wel kent te vragen.

Blijf de leerlingen aanmoedigen in hun durf en nieuwsgierigheid. Wijs ze af en toe op de hoeveelheid nieuwe woorden die ze hebben geleerd en die ze kunnen toepassen. Met uw aanmoediging zullen ze trots zijn op hun woordenschatschrift dat volgeschreven raakt.

Spreeken en Luisteren

TITEL	Vliegende vliegers samengevat
BEGINSITUATIE	De leerling kan: - een juiste luisterhouding aannemen. - zich voorbereiden op een luisteropdracht. - een tekst opzetten en samenvatten volgens een gespreksplan/spreekplan. - als toehoorder/oplettende luisteraar optreden in een gesprek.
LESDOEL	De leerling: - kan zelfstandig strategieën toepassen om zelfstandig spreekdoelen (toneel) vast te stellen en inhouden eraan te koppelen. - kan samenvatten voor specifieke contexten of situaties.
MATERIALEN	Schrift en pen; Schoolbord
ORGANISATIE	De luisteropdrachten worden individueel gemaakt.

DIDACTIEK EN INSTRUCTIE

Informatie

Bij elke gespreksvorm en luisteropdracht is het even belangrijk om je altijd goed voor te bereiden. Dit geldt voor zowel de spreker als de luisteraar.

Instructie

U legt uit wat de bedoeling is van deze opdracht, namelijk om een verhaal goed samen te vatten. Het is heel belangrijk om jezelf goed te voorbereiden.

Vooraf:

- Waarover gaat het gesprek?
- Wat weet je over het onderwerp?
- Wat verwacht je van het gesprek?
- Wat zijn de W-vragen? Bereid je voor op vragen.

Tijdens

- Introductie:
 - o Luister goed waarover de tekst gaat.
- Kern
 - o Geef uitleg over het onderwerp.
 - o Antwoorden op W-vragen.
- Slot
 - o Samenvatting over het onderwerp van het gesprek.
 - o Vragenronde ja/nee.
 - o Indien er een vragenronde is, kunt u nog vragen stellen over onbeantwoorde W-vragen uit de tekst.

De regels zijn als volgt:

- Luister aandachtig.
- Als iemand aan het woord is, luisteren we aandachtig naar elkaar.
- Als je een vraag wilt stellen, steek je netjes je vinger op.
- Niet voor je beurt praten.
- Niet door elkaar praten.
- Toon respect als iemand aan het woord is.

Antwoorden

Opdracht 1

U leest de tekst **“vliegende vliegers”** eenmaal hardop voor. De leerlingen dienen aan de hand van de luisteroefening de opdrachten te maken.

Het is toegestaan dat ze tussendoor aantekeningen mogen maken.

Ze noteren de antwoorden aan de hand van de volgende W- vragen (Wie-Wat-Waar-Wanneer-Waarom):

Wat voor gevoel wekt tekst 1..... bij jou op? Omcirkel jouw gevoel.	Blijdschap – bedroefdheid Erbij willen horen – teruggetrokkenheid zich willen afzonderen Vaderlands trotsheid Emotie -- bezorgdheid
---	--

Opdracht 2

Het is belangrijk dat de leerlingen het verhaal **‘Vliegende vliegers’** in eigen woorden samenvatten.

Opdracht 3

Indien er woorden die de leerlingen niet kennen, staan in de informatietekst of in de uitleg, zoeken ze de betekenis daarvan op het internet of in een woordenboek. De betekenis schrijven ze achter het woord op.

TERUGKIJKEN.

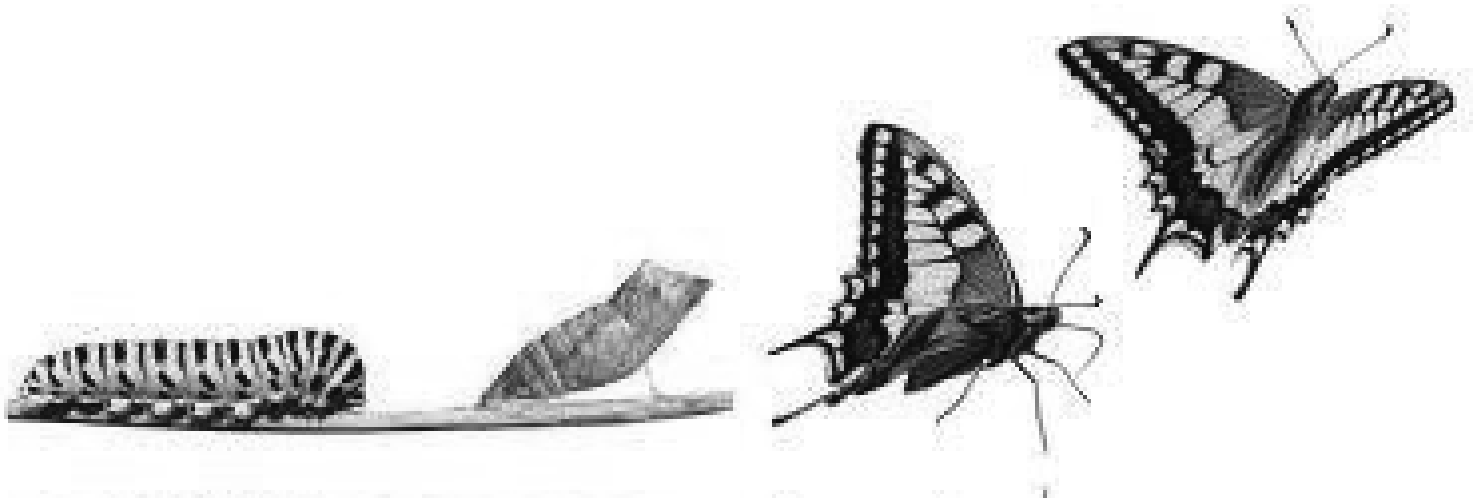
- *Wat heb je in een eerdere les geleerd dat je in deze les moest gebruiken?*
- *Vond je de les makkelijk of moeilijk? Waarom?*

Laat de leerlingen vanuit hun gevoel reageren, en niet op wenselijke antwoorden sturen.

THEMA

4

Mijn ontwikkeling

Introductieles

EEN NIEUW THEMA:

BEGINSITUATIE Over het thema hebben de leerlingen geen voorkennis.

LESDOEL De leerling:

- krijgt inzicht in de aspecten van het nieuwe thema.
- krijgt oppervlakkig inzicht op welke manier de lessen met het thema te maken hebben.

ORGANISATIE De leerlingen werken individueel.

MATERIALEN Voor deze les zijn geen extra materialen nodig. Eventueel kunt u wel de boeken van natuuronderwijs klaarzetten.

INTRODUCTIE

U introduceert het thema door kort uit te leggen wat ontwikkeling is en welke soorten ontwikkeling er zijn. U betreft de leerlingen door een gesprek aan te gaan en welke ankerpunten zij herkennen in het thema.

INSTRUCTIE

Informatie

Het thema 'Mijn ontwikkeling' is een thema dat bestaat uit dertig lessen in verschillende domeinen. In de opdracht proberen de leerlingen de relatie met andere vakken te ontdekken, zoals natuuronderwijs waarin ontwikkeling ook behandeld is of zal worden.

Instructie

U geeft de instructie om de opdrachten uit te werken.

Verlengde instructie

Omdat het misschien niet voor iedere leerling in een oogopslag duidelijk is dat er een relatie is met natuuronderwijs, kunt u deze leerlingen het antwoord geven en hen laten zoeken naar de relatie tussen de lessen in het boek Taal en onderwerpen uit Natuuronderwijs.

Zelfstandig werken

De leerlingen voeren de opdrachten individueel uit.

FEEDBACK EN INTERACTIE

U loopt rond om waar nodig te ondersteunen.

Antwoorden

Opdracht 1

1. Natuuronderwijs
2. Ter beoordeling van de leerkracht. In principe heeft iedere les wel ergens een relatie met Natuuronderwijs, alleen zijn de invalshoeken anders. Waar in Natuuronderwijs veel meer wordt ingegaan op de 'technische' kant van het thema, wordt bij taal wat meer op een globale manier de relatie gelegd.

Opdracht 2

1. Per leerling verschillend
2. Per leerling verschillend

AFSLUITING

U bespreekt de terugkijkopdracht door te vragen of de leerlingen zin hebben in dit thema. Waarom wel of waarom niet?

Taal verkennen – Woordenschat

TITEL	Themawoorden
BEGINSITUATIE	De leerling: - is bekend met de opbouw van de lessen woordenschat; hij weet wat er van hem verwacht wordt. - kan woorden in alfabetische volgorde rangschikken. - kan samenwerken met een vertrouwde partner. - kan memoriekaartjes maken door middel van zijn eigen creativiteit.
LEERDOELEN	De leerling: - kan tien voor hem nieuwe woorden herkennen en gebruiken in zinnen. - maakt kennis met samengestelde werkwoorden.
MATERIALEN	(Online)woordenboek en/of (online taalencyclopedieën), kleurtjes en knutsel-materiaal
ORGANISATIE	De leerlingen werken individueel en in groepen.

INFORMATIE

U legt de informatie uit het leerlingenboek uit. Deze les is een korte kennismaking met samengestelde werkwoorden. In thema 5 wordt dieper ingegaan op samengestelde werkwoorden.

OPWARMER

U maakt kaartjes met woorden die u uitdeelt aan de leerlingen. Dit kunnen kaartjes zijn met de themawoorden van een vorig thema, maar u kunt ook zelf woorden geven als die in uw optiek beter aansluiten bij de beleving van de leerlingen.

Ga ervan uit dat woorden met vier tot vijf vragen wel te raden moeten zijn.

Antwoorden

Opdracht 1

De tien woorden zijn: nipte, slurpte, kauwde, aan het woord was, toetje, alsjeblieft, afwas, keuken, tafelmanieren, diner.

Er is één samengesteld werkwoord: dichtritsen.

Opdracht 2

De alfabetische volgorde is: aan het woord was, afwas, alsjeblieft, diner, kauwde, keuken, nipte, slurpte, tafelmanieren, toetje.

Antwoord: dichtritsen

Opdracht 3

De hele werkwoorden staan tussen haakjes achter de werkwoordvervoeging.

- a) alsjeblieft
- b) nippen (nipte)
- c) slurpte (slurpen)
- d) tafelmanieren
- e) kauwen (kauwde)
- f) toetje
- g) aan het woord zijn (aan het woord was)
- h) keuken
- i) diner
- j) afwas

U laat de woorden op het bord zien.

Opdracht 4

Ik rits dicht
Jij ritst dicht
Hij ritst dicht
Wij ritsen dicht
Jullie ritsen dicht
Zij ritsen dicht

U kunt leerlingen vragen zelf nog twee samengestelde werkwoorden te noemen en te vervoegen. Leerlingen die hier moeite mee hebben, krijgen hun kans nog in een volgende les.

AFSLUITING

Welke woorden waren nieuw voor je?

Welke woorden heb je eerder gezien, waarvan je de betekenis niet kende?

Welke woorden kende je al?

U vraagt de leerlingen hier antwoord op te geven.

Het gaat hierbij niet om te meten hoe groot de woordenschat van de leerlingen is, maar het gaat om het feit dat de kinderen het vertrouwen krijgen in de mogelijkheid om de betekenis van nieuwe woorden op te zoeken of om iemand die de betekenis van de woorden wel kent te vragen.

Blijf de leerlingen aanmoedigen in hun durf en nieuwsgierigheid. Wijs ze af en toe op de hoeveelheid nieuwe woorden die ze hebben geleerd en die ze kunnen toepassen.

Met uw aanmoediging zullen ze trots zijn op hun woordenschatschrift dat volgeschreven raakt.

TITEL	De bedoeling van de schrijver
VERWACHTINGSVRAGEN	- Wat zou bedoeld kunnen worden met 'de bedoeling van de schrijver'? - Als je zelf iets schrijft, wat kunnen dan jouw bedoelingen zijn? - Hoe zou je het doel van een schrijver kunnen herkennen?
BEGINSITUATIE	De leerling kan: - bekende leesstrategieën toepassen. - hoofd- en bijzaken onderscheiden.
LESDOEL	De leerling kan: - één van de zes bedoelingen van een schrijver herkennen in een tekst en verklaren waarom dat zo is.
MATERIALEN	Er zijn geen extra materialen nodig voor deze les. Wellicht een woordenboek of een device waarmee de leerling op internet kan zoeken naar de betekenis van woorden.
ORGANISATIE	De leerlingen werken individueel, er hoeft geen andere opstelling of organisatorische aanpassing gedaan te worden om deze les te kunnen uitvoeren.

INTRODUCTIE

U legt uit dat een tekst altijd geschreven wordt met een bedoeling. De schrijver schrijft de tekst niet voor niets op.

U kunt vragen wat de bedoeling zou kunnen zijn van een schrijver, voordat u het onderwerp bespreekt. Laat de leerlingen brainstormen over mogelijke antwoorden op deze vraag. (Hoe lang?) U kunt dit bijhouden op het bord en de leerlingen na de instructie laten controleren of hun antwoorden aansluiten bij het juiste antwoord.

DIDACTIEK EN INSTRUCTIE

Informatie

U gebruikt de informatie in het leerkrachtenboek als uitgangspunt. U legt uit wat de bedoelingen van een schrijver kan zijn als hij een tekst schrijft:

- informeren, de lezer iets nieuws vertellen.
- een mening vertellen, de schrijver deelt zijn eigen mening. Je hoeft het daarmee niet eens te zijn.
- gevoelens uitdrukken, zeggen wat de schrijver voelt over een onderwerp.
- overtuigen, de lezer duidelijk maken waarom de mening van de schrijver juist is.
- aansporen, de lezer overhalen om iets te doen.
- amuseren, de lezer vermaken.

Je komt soms ook tegen dat de schrijver wil:

- waarschuwen, de lezer op een risico of een gevaar wijzen.
- adviseren, de lezer een goede raad geven.

Laat de leerlingen controleren of hun ideeën die zij aan het begin van de les hadden gegeven, aansluiten bij dit rijtje. Leerlingen die iets totaal anders als antwoord hebben, komen in aanmerking voor een verlengde instructie.

Instructie

U legt de opdrachten uit en neemt die met de leerlingen door. Dan zet u de leerlingen die de opdracht meteen hebben begrepen aan het werk.

Verlengde instructie

Met de leerlingen die extra instructie nodig hebben, kunt u samen de opdrachten 1 voor 1 doen. Voor de kinderen die de tekst te moeilijk vinden, kunt u de alinea's één voor één voorlezen en vragen stellen over de inhoud.

Impliciete woorden	Expliciete woorden	Uitdrukkingen
Besluiten (besloten)	Lekkers	
Tafel	Middageten	
Tafelmanieren	Lunch	
Servet	Vruchtensap	
Beginnen (begonnen)	Het eten	
Nippen (nipte)	Glazen	
Kauwen (kauwde)	Slurpen (slurpte)	
Maaltijd	Toetje	

Zelfstandig werken

De leerlingen werken individueel aan de opdrachten.

FEEDBACK EN INTERACTIE

U loopt rond om te ondersteunen waar nodig. U maakt gebruik van de suggesties voor differentiatie voor de leerlingen die deze aankunnen. Vervolgens bespreekt u de antwoorden klassikaal.

Antwoorden

1. Aansporen of adviseren
2. Voorbeelden van slechte tafelmanieren. In het verhaal wil de schrijver laten zien hoe het eigenlijk wel hoort. Door middel van voorbeelden kan de lezer zich een beeld vormen van wat slechte en goede manieren zijn.

Alle antwoorden op de vraag 'denk je' die aansluiten op het bovenstaande zijn goed, het is aan de leerkracht ter beoordeling.

3. Dat Nadine de juiste tafelmanieren gebruikt

Slechte tafelmanieren	Goede tafelmanieren
Servet om de nek	Servet op schoot
Slurpen	Drinken zonder geluid
Praten met volle mond	Eten met een gesloten mond
Grootste stuk (taart) pakken	Kiezen wat je wilt
Mond afvegen met de handen	Mond afvegen met een servet
Een dutje doen tijdens het eten	Een dutje doen na het eten

4. Geen antwoord, overleg tussen leerlingen
5. Tafelmanieren = ta-fel-ma-nie-ren (meervoud) 1. de voorschriften die je aan tafel hoort te eerbiedigen
Diner = di-ner (het; o; meervoud: diners; verkleinwoord: dinertje) 1.volledige warme maaltijd – wat wordt verstaan onder volledig?
Servet = ser-vet (het; o; meervoud: servetten) 1.doek om mond en handen af te vegen bij de maaltijd (In Suriname is het begrip servet een papieren tissue en dus geen doek...)
Slurpen = slur-pen (slurpte, heeft geslurpt) 1.hoorbaar drinken: slurp toch niet zo!
Gootsteen = goot-steen (de; m; meervoud: gootstenen) 1.bak met afvoerbuiss onder de keukenkraan
Dutje = dutje (het; o; meervoud: dutjes) 1. licht slaapje: een dutje doen
Biefstuk = bief-stuk (de; m; meervoud: biefstukken) 1 dunne lap vlees van de bovenbil van een rund

De verklaring is gevonden op <https://www.vandale.nl/opzoeken>

In andere woordenboeken kunnen de woorden anders omschreven zijn.

U vraagt de leerlingen om de betekenis in eigen woorden op te schrijven. U kunt daarbij omschrijvingen gebruiken uit bijvoorbeeld een kinderwoordenboek.

TERUGKIJKEN

- *Herken je slechte en goede tafelmanieren?*
- *Waaraan herken je ze?*
- *Vind je dat je zelf goede tafelmanieren gebruikt?*
- *Wat doe je dan?*

U noteert welke leerlingen nog moeite hebben met de opdrachten. U kunt daarbij gebruikmaken van de evaluatiewijzer. Bij een volgende les *Begrijpend lezen* besteedt u extra aandacht/biedt u extra ondersteuning aan deze leerlingen.

Tafelmanieren

Naomi en Nadine hadden honger, dus **besloten** ze om iets lekkers te maken als middageten. Nadat het eten klaar was, gingen ze aan tafel.

Voordat ze **begonnen** aan de lunch, legde Naomi het **servet** op haar schoot. Nadine deed het **servet** om haar nek. Naomi en Nadine begonnen daarna te eten. Naomi en Nadine hadden wat vruchtensap bij het eten. Hun glazen waren lekker gevuld. Naomi **nipte** netjes van haar drankje, terwijl Nadine slurpte.

Naomi en Nadine waren met elkaar aan het praten. Naomi **kauwde** voordat ze iets zei. Nadine **kauwde**, terwijl ze aan het woord was.

Voor **ná** de lekkere **maaltijd** hadden Naomi en Nadine een toetje gemaakt. Naomi zei: “Nadine, geef alsjeblieft de taart door.” Voordat Nadine de taart gaf aan Naomi, pakte ze eerst snel het grootste stuk.

Nadat Naomi en Nadine klaar waren met eten, veegde Naomi haar mond af met het **servet**. Nadine veegde haar mond af met haar handen.

Nadat ze klaar waren, stonden Naomi en Nadine op van de tafel. Naomi nam de **afwas** naar de wasbak, maar Nadine hielp niet mee. Ze deed een dutje op de bank.

De volgende dag spraken Naomi en Nadine over tafelmanieren.

De volgende dag hebben Naomi en Nadine weer samen gegeten. Deze keer gebruikte Nadine wel goede **tafelmanieren**. ‘Kijk, ik eet zoals jij,’ zei ze.

De expliciete woorden, themawoorden, in de tekst worden in de kleur **ROOD** aangegeven; De impliciete woorden in de tekst worden in de kleur **BLAUW** aangegeven.

Taal verkennen – Grammatica

TITEL	Zinsdeel: werkwoordelijk gezegde
BEGINSITUATIE	De leerling is al bekend met de zinsdelen persoonsvorm en onderwerp en weet wat werkwoorden zijn.
LESDOEL	De leerling kan het zinsdeel werkwoordelijk gezegde herkennen en benoemen in een zin.
MATERIALEN	Geen
ORGANISATIE	De leerlingen werken in duo's.

INTRODUCTIE

U introduceert het zinsdeel werkwoordelijk gezegde. De leerlingen zullen aan de naam van dit zinsdeel herkennen dat het over werkwoorden gaat. U laat de leerlingen vertellen wat werkwoorden zijn.

DIDACTIEK EN INSTRUCTIE

Informatie

U herhaalt kort de zinsdelen persoonsvorm en onderwerp met de leerlingen, zodat ze een aanknopingspunt hebben.

U vertelt dat het zinsdeel werkwoordelijk gezegde in deze les aan bod komt. Om het werkwoordelijk gezegde te vinden, zullen de leerlingen weer de stappen moeten volgen van de persoonsvorm en het onderwerp.

Dit legt u uit aan de hand van de lesstof in het leerlingenboek. Indien gewenst, gebruikt u meerdere zinnen als oefening.

Instructie

De leerlingen werken aan de opdrachten. U leest elke opdracht voor en controleert of iedereen deze begrijpt. Als dat niet zo is, zet u de leerlingen die het wel begrijpen aan het werk en neemt u de leerlingen die het niet begrijpen even apart. U geeft een korte herhaling en extra uitleg (vereenvoudigd en anders dan de eerste keer) over het onderwerp dat ze niet begrijpen.

Verlengde instructie

Tijdens het werken aan de opdrachten loopt u rond, kijkt even mee over de schouders, geeft hier en daar een aanwijzing, en laat de leerlingen rustig werken.

Zelfstandig werken

De leerlingen voeren de opdrachten uit.

FEEDBACK EN INTERACTIE

Tijdens het werken aan de opdrachten loopt u rond, of u vraagt een snelle leerling een wat minder snelle leerling te helpen (helpen zonder het goede antwoord voor te zeggen).

Antwoorden

Opdracht 1

1. ben
2. ben
3. is
4. woon
5. ga

Opdracht 2

1. ga, doen
2. ga, halen
3. ga, rijden
4. wilde, gaan
5. had

Opdracht 3

2. ben, aan het doen
3. staat, te huilen.
4. verscheurt, te hebben gelezen.
5. staat te wachten

DIFFERENTIATIE

Herhaling: De leerling laten werken en u verleent assistentie op het moment dat het niet goed gaat.

Verrijking: Extra oefening geven, waarbij ze zelfstandig het werkwoordelijk gezegde kunnen zoeken.

AFSLUITING

U bespreekt de terugkijkopdracht.

U gaat na welke leerlingen het werkwoordelijk gezegde kunnen benoemen en noteert welke leerlingen nog begeleiding nodig hebben. Die leerlingen geeft u extra aandacht bij de herhalingsles.

Taal verkennen – Taalgebruik

TITEL	Rijmen en rijmwoorden
BEGINSITUATIE	De leerling kan: - oppervlakkig het begrip rijmen toelichten. - voorbeelden van eenvoudige volrijmwoorden geven.
LESDOEL	De leerling kan: - het verschil tussen een alliteratie, halfrijm en volrijm aangeven. - rijmwoorden gebruiken in een eigen tekst.
MATERIALEN	Geen extra materialen nodig.
ORGANISATIE	Er hoeft aan de organisatie geen aanpassing gedaan te worden.

INTRODUCTIE

U introduceert het onderwerp door een rijmend tekstje voor te lezen en aan de klas te vragen wat er aan deze tekst opvalt.

Rozen verwelken.
Schepen vergaan.
Gezemel daarover
blijft altijd bestaan.
(Herman Finkers, 2012)

Het zal een aantal leerlingen opvallen dat er rijmwoorden in voorkomen. Dan kunt u doorgaan met de informatie.

DIDACTIEK EN INSTRUCTIE

Informatie

U legt uit wat rijmwoorden zijn (woorden met ongeveer dezelfde klank).
U legt het verschil uit tussen de 3 soorten rijmwoorden (alliteratie, halfrijm en volrijm) en geeft van iedere soort een aantal voorbeelden (staan in het leerlingenboek).
De alliteratie en het halfrijm kunnen soms wat moeite geven. Hieraan kunt u wat meer tijd besteden.

Instructie

U legt de opdrachten uit en laat de leerlingen individueel werken.

Verlengde instructie

Mochten de begrippen alliteratie en halfrijm nog niet duidelijk zijn, dan kunt u zelf voorbeelden geven en de leerlingen laten aangeven welke woorden wel en niet bij het rijm horen. Geef extra voorbeelden, zodat het zeker is dat de voorbeelden juist zijn. Verkeerd aangeleerd is bijzonder moeilijk afgeleerd!

Zelfstandig werken

De leerlingen werken individueel aan de opdrachten.

FEEDBACK EN INTERACTIE

Tijdens het werken loopt u rond en geeft aanwijzingen waar nodig.

Antwoorden

Opdracht 1

Ter beoordeling van de leerkracht.

Voorbeelden: <https://www.poezieverrijkt.nl/poezie-encyclopedie/rijm/volrijm/>
<https://www.gedachten-gedichten.nl/rijmsoorten.php>
(<https://www.encyclo.nl/begrip/Halfrijm>)

Ramen = samen, beamen, amen, kramen, etc

Vlieger = bedrieger, opvlieger, stuntvlieger, etc

Buiten = duiten, stuiten, ruiten, schuiten, etc

Tuin = bruin, duin, schuin, kruin, etc

Park = hark, kwark, woonark, pretpark, etc

Jongens = alleen met een woord ervoor (ballenjongens, boodschappenjongens)

Touw = auw, jouw, klauw, sjouw, trouw, etc

Gescheurd = gekleurd, verbeurd, besmeurd, getreurd

Tip: kijk op <https://rijmwoordenboek.vandale.nl> of <https://www.rijmwoordenboek.nl/>

Opdracht 2

De **vetgedrukte woorden** zijn de juiste antwoorden.

Vliegende vliegers

Adam, Andy, Arthur en Alex drukten met hun neus tegen het raam. Ze keken naar buiten. Het waait heel hard. Wat een harde wind!

"Vergeet niet, verlaat het huis niet als we weg zijn", zei Mama. Zij en Papa gingen de stad in om te winkelen.

Even later begon Adam zich te vervelen. "Kunnen we niet voor de deur zitten?"

"Mama zei dat we geen voet buitenshuis mogen zetten." zeiden de anderen.

Adam, Andy, Arthur en Alex veegden de vloer, maakten hun bedden op en maakten het eten klaar. Al die tijd bleef Adam zeuren: "Ik wil naar buiten. Ik wil gaan vliegeren. Laten we gaan vliegeren!"

Opdracht 3

Ter beoordeling van de leerkracht.

DIFFERENTIATIE

Herhaling: U herhaalt kort welke soorten rijm er zijn.

Verrijking: U kunt leerlingen die snel zijn zelf een gedicht laten schrijven (nog niet volgens een schema) met rijmwoorden over een vrij onderwerp.

AFSLUITING

U bespreekt de terugkijkopdracht en noteert welke leerlingen de stof nog niet goed begrijpen. Die leerlingen geeft u extra aandacht bij de herhalingsles.

Wat vind je leuk aan deze les? Wat heb je geleerd?

Meertaligheid

TITEL	Woordenschat Opvoeding
BEGINSITUATIE	De leerling heeft al enkele lessen gehad over het thema 'Opvoeding' en heeft bij vorige thema's geoefend met het uitspreken van woorden in verschillende Surinaamse thuishalen. De leerling ervaart zoals elk ander kind het proces van opgroeien. De leerling ervaart hierbij ook dat volwassenen (leerkracht, familieleden) je leren wat mag en wat niet mag.
LESDOELEN	De leerlingen kunnen de begrippen die te maken hebben met opvoeding uitleggen; De leerlingen kunnen deze begrippen in 3 Surinaamse thuishalen verstaan.
MATERIALEN	Leerlingenboek, bronnenboek; nummers, fluit; bord en krijt.
ORGANISATIE	De tafels gaan aan de kant. U verdeelt het bord in 3 grote vakken, en schrijft 1 thuishalen in ieder vak. Bijv:

*Saamaka**Sarnami**Mandarijn*

Op de vloer voor het bord maakt u ook 3 vakken van dezelfde breedte als de vakken op het bord. U verdeelt de klas in drie groepen. Binnen de groep krijgt elke leerling een nummer. Probeer de groepen even groot te maken. Als het niet lukt, krijgt de eerste leerling van de kleinere groep een extra nummer.

VOORBEREIDING

U heeft de woorden in het bronnenmateriaal van deze les bestudeerd en beluisterd. U heeft 3 Surinaamse thuishalen gekozen, bij voorkeur talen waarvan er sprekers in de klas zitten. U heeft de uitspraak van de woordjes in deze 3 talen geoefend. U kunt er natuurlijk ook voor kiezen om de geluidsopname van de MTD in de klas te laten horen. Dat wil zeggen dat u geluidsversterking nodig heeft. U heeft ook de volgorde van de woorden die u tijdens de woordenwedstrijd gaat gebruiken opgeschreven.

INTRODUCTIE

U voert een klassengesprek over opvoeding. Richtvragen kunnen zijn:

- Waarom passen de kleren die je droeg in groep 4 je nu niet meer? [Je bent gegroeid.]
- Waarmee moesten jouw ouders je helpen toen je klein was? Waarmee helpen ze je nu? [aankleden / eten / naar het toilet gaan / naar school brengen / haarkammen]
- Mag je alles van je ouders? Wat wel en wat niet?
- Wat zijn de regels in deze klas? Is de klas nu slordig of netjes?

DIDACTIEK EN INSTRUCTIE

Informatie

Woordenlijst

Kind
Volwassene
Opgroeien
Opvoeden
Gedrag
Regels

Instructie

U vraagt de leerlingen om in hun leerlingenboek mee te kijken naar de woordenschat die hoort bij het thema Opvoeding. U geeft voorbeelden en/of uitleg over de woorden.

- Kind – jong mens (bijvoorbeeld de leerlingen)
- Volwassene – groot mens (u wijst naar uzelf en geeft enkele andere voorbeelden). U kunt zeggen dat je volwassen bent als je voor jezelf kan zorgen.
- Opgroeien – groot worden
- Opvoeden – volwassenen helpen kinderen groot te worden, zodat ze voor zichzelf kunnen zorgen.
- Gedrag – hoe je omgaat met anderen (bijvoorbeeld beleefd zijn tegen anderen) en hoe je dingen doet in je leven (bijvoorbeeld: je best doen op school)
- Regels – regels geven aan hoe je je moet gedragen. (bijvoorbeeld: de juffrouw groeten als je de klas binnenkomt)

U leest nu in de 1e thuistaal de woordjes 1 voor 1 hardop voor. Vraag de klas om de woorden direct na te zeggen. U doet hetzelfde in de andere thuistalen. U kunt leerlingen die de thuistaal vloeiend spreken natuurlijk vragen om te helpen het voor te doen! Daarna legt u uit hoe het woordenspel wordt gespeeld (opdracht 1). De stoelen gaan aan de kant.

Verlengde instructie

Als leerlingen de opdracht niet hebben begrepen, kunt u een proefronde doen met de eerste leerlingen.

Zelfstandig werken

De leerlingen voeren binnen hun groep hun taak uit tijdens de woordenwedstrijd.

FEEDBACK EN INTERACTIE

Houd de woordenwedstrijd spannend. Houd de tijden tussen het fluiten zo kort mogelijk. De leerlingen moeten geen tijd krijgen om te dralen. Na elk woord van de woordenwedstrijd wordt direct aangegeven of de leerling fout of goed is. U houdt de puntentelling bij op het bord en geeft na de wedstrijd aan welke groep heeft gewonnen. U vraagt een applaus voor de groep.

DIFFERENTIATIE

Herhaling: Als er tijd over is, kunt u bij de nabespreking de woorden herhalen die door de leerlingen als moeilijk zijn aangegeven.

Verrijking: Bij de nabespreking kunt u vragen wie meer woorden kent die te maken hebben met opvoeden in het Nederlands en/of in een van de thuistalen kent.

AFSLUITING

De tafels en stoelen worden weer op hun plaats gezet. U bespreekt de les na aan de hand van de volgende vragen. Welke woorden vond je het moeilijkst? En welke het makkelijkst? Hoe vond je het om je eigen taal te horen in de klas of een woord te leren in een taal van je klasgenoot? (U stimuleert de leerlingen om een positieve houding te hebben ten opzichte van de eigen taal en meertaligheid.)

Spreken en Luisteren

TITEL	1-minuutpresentatie
BEGINSITUATIE	De leerling: - heeft al eens een spreekbeurt gehouden. - kan een samenvatting maken van een geschreven en gesproken tekst.
LESDOEL	De leerling kan: - ervaren hoe het is om een onderwerp uit te werken en binnen precies 1 minuut te presenteren.
MATERIALEN	Wellicht is het handig om een aantal hulpmiddelen zoals kleurtjes, een computer met PowerPoint, en knutselmateriaal klaar te leggen voor de leerling om zijn presentatie leuk op te kunnen maken.
VOORBEREIDING	Om de leerling te activeren en zelf initiatief te laten nemen, is het onderwerp van de presentatie vrij in die zin dat het onderwerp binnen thema 4 past (Mijn ontwikkeling). Het kan voor u dus ook een verrassing zijn welke invalshoek de leerling kiest voor zijn presentatie.
ORGANISATIE	De leerlingen werken eerst individueel, daarna wordt alles klassikaal nabesproken.

INTRODUCTIE

U kunt het onderwerp introduceren door de voorkennis van de leerling te activeren. Waarover gaat het thema ook al weer over? Wat hebben we in dit thema al behandeld? U kunt ook nog even terughalen wat een spreekbeurt ook al weer is.

DIDACTIEK EN INSTRUCTIE

Informatie

U legt de opdracht voor aan de groep zonder verdere uitleg. Geef wel heel duidelijk aan dat 1 minuut ook echt 1 minuut is.

Instructie

U geeft de leerlingen de instructie om de presentatie uit te werken. Voor sommige leerlingen zal dit lastig zijn, omdat ze niet gewend zijn om zonder concrete uitleg en instructie een opdracht aan te pakken. Dat is niet erg. Andere leerlingen zullen deze manier van werken misschien juist wel heel prettig vinden.

Deze opdracht doet dus een beroep op het improvisatievermogen van de leerlingen, hun creativiteit en het werken onder een bepaalde druk; ze hebben namelijk niets kunnen voorbereiden thuis.

Zelfstandig werken

De leerlingen maken opdracht 1 en voeren opdracht 2 uit.

U houdt de tijd in de gaten en stopt de presentatie na 1 minuut.

Opmerking: de leerlingen moeten wel toegang hebben tot de tijd. Ze moeten tijdens SPREKEN EN LUISTEREN de voorbereiding kunnen nagaan of zij echt 1 minuut bezig kunnen zijn.

FEEDBACK EN INTERACTIE

Tijdens de voorbereiding (opdracht 1) loopt u rond en geeft hier en daar een aanwijzing. De presentatie houden de leerlingen zelf zonder interruptie van u of andere leerlingen. Na afloop van de presentatie geeft u in 2 of 3 zinnen feedback.

Als de groep te groot is, kunt u ervoor kiezen om te loten wie deze les presenteert en wie een volgende les zijn presentatie mag doen.

DIFFERENTIATIE

Herhaling: U herhaalt de hoofdpunten van de onderwerpen die gepresenteerd zijn.

Verrijking: Er is geen echte verrijkingsstof voor deze les. Wel kunt u de leerlingen die niet klaar waren binnen een minuut tips en tricks meegeven om een volgende keer wel binnen de vastgestelde tijd te blijven.

- Houd je aan de hoofdpunten.
- Meer informatie is niet altijd beter.
- Zeg in je hoofd op wat je in een minuut wilt vertellen.

AFSLUITING

U bespreekt de terugkijkopdracht en noteert welke leerlingen vlot en boeiend spreken en welke nog meer oefening en begeleiding nodig hebben. Daarbij kunt u gebruikmaken van de evaluatiewijzer.

Voor een aantal leerlingen was deze opdracht waarschijnlijk heel moeilijk. U merkt aan de uitvoering welke leerlingen (te) veel werk maken van een presentatie die 1 minuut mag duren. U hoort welke leerlingen makkelijker of moeilijker dan anderen uit hun woorden kunnen komen en u ziet aan de presentaties welke leerlingen redelijk snel hoofd- en bijzaken kunnen onderscheiden.

Voor de leerlingen die de opdracht moeilijk vonden, kunt u in de volgende les teruggaan naar BL-les 26, thema 3. Deze informatie kan van belang zijn bij de volgende lessen.

Schrijven

TITEL	Dit ben ik
BEGINSITUATIE	De leerling: - weet wat een lay-out is; - kan aangeven welke lay-out hij/zij prettig vindt om te zien. - kan een uitnodiging herkennen aan de lay-out. - kan een duidelijke uitnodiging schrijven met de 5 W-vragen. - kan een aantrekkelijke uitnodiging schrijven door na te denken over de lay-out.
LESDOELEN	De leerling: - weet wat persoonlijke ontwikkeling is. - wordt bewust van zijn/haar eigen interesses. - schrijft zijn/haar interesses op in correcte zinnen.
MATERIALEN	Schrift, pen, klein papiertje (net als een lootje), klein bakje
ORGANISATIE	Eerst houdt u een klassengesprek over persoonlijke ontwikkeling. Daarna leest de leerkracht de informatie met de leerlingen. Opdracht 1 wordt klassikaal gemaakt. U kunt naar aanleiding van de papiertjes die zijn ingeleverd een kort klassikaal gesprek starten.

INTRODUCTIE

U gaat na of de leerlingen bekend zijn met het woord 'ontwikkeling.' U kunt aan de leerlingen vragen waar zij aan denken als ze de woorden 'persoonlijke ontwikkeling' horen.

DIDACTIEK EN INSTRUCTIE

Informatie

Definitie persoonlijke ontwikkeling: jouw persoonlijke ontwikkeling heeft alles te maken met hoe jij als persoon verandert en wat je aan jezelf verbetert. Bijvoorbeeld in groep 3 kon je nog niet zo vlot lezen en schrijven als in groep 6. Toen je 2 jaar was, vond je het misschien eng om alleen te slapen. Nu durf je alleen te slapen. Je leert steeds meer en je leert je gevoelens steeds beter kennen, maar ook hoe je met je gevoelens kunt omgaan.

U kunt na de introductie en het lezen van de informatie direct starten met opdracht 1. Vervolgens kunt u een kort klassengesprek houden aan de hand van de antwoorden.

Instructie

U voert opdracht 1 klassikaal uit. Iedereen doet mee met de opdracht. U schrijft op het bord: 'Wat zou ik doen met 1 miljoen SRD?' De leerlingen schrijven op een klein papiertje wat zij zouden doen met 1 miljoen SRD. Ze hoeven hun naam niet op te schrijven en vouwen het papiertje op als een klein lot. U haalt de papiertjes op en verzamelt ze in een bakje. U trekt drie papiertjes uit het bakje en leest het geschrevene voor. Dit kan ook door een leerling gedaan worden.

Verlengde instructie

U kunt met de leerlingen die het moeilijk vinden om de vier zinnen in te vullen, hun goede eigenschappen of talenten bespreken. U kunt voorbeelden geven van beroepen, sporten of activiteiten die later bij hen zouden passen.

Zelfstandig werken

De leerling werkt zelfstandig aan opdracht 2 en 3.

FEEDBACK EN INTERACTIE

U leest een paar briefjes voor van opdracht 1. U loopt rond om te ondersteunen waar nodig. U maakt gebruik van de suggesties voor differentiatie voor de leerlingen die deze aankunnen.

Antwoorden**Opdracht 1**

Bespreek een paar briefjes klassikaal. De leerlingen geven een eigen antwoord.

Opdracht 2

De leerlingen noteren de woorden onder elkaar. De persoonlijke gegevens noteren zij erachter.

Opdracht 3

De leerlingen nemen de zinnen die in het boek staan over in het schrift en maken die zelf af. Het moeten correcte zinnen zijn die beginnen met een hoofdletter en eindigen op een punt.

DIFFERENTIATIE

Herhaling: U kunt herhalen wat persoonlijke ontwikkeling inhoudt en dat de leerlingen hun persoonlijke ontwikkeling kunnen bijhouden door die op te schrijven.

Verrijking: U kunt opdracht 3 klassikaal bespreken door de leerling te vragen om het voor te lezen als hij daartoe bereid is.

AFSLUITING

U bespreekt de terugkijkopdracht.

TITEL	Klinkervriendengroepen
BEGINSITUATIE	De leerling: - kent de stof die in de vorige lessen spelling is behandeld. - weet dat niet alles wat je hoort ook op die manier wordt gespeld. - heeft een basiswoordenschat Nederlands om woorden te herkennen en te verklaren.
LESDOEL	De leerling kan: - klinkers en medeklinkers in woorden in een woorden plaatsen; - woorden met 'oui', 'ai' en 'oi' erin goed uitspreken en spellen; - woorden met dubbele 'l' achter elkaar goed spellen en uitspreken.
MATERIALEN	Woordenboeken, knutselmateriaal, karton of papiertjes in het formaat van een kaart.
ORGANISATIE	Soms werken de leerlingen in duo's, soms is de opwarmer met alle leerlingen in de kring.

INTRODUCTIE

U schrijft cadeau op het bord.

U herinnert de leerlingen eraan dat het woord 'cadeau' anders klinkt dan het wordt geschreven. U schrijft het woord ook fonetisch, zoals het uitgesproken wordt (kadoo). U herinnert de leerlingen eraan dat dit met meer woorden in het Nederlands zo is. Dat komt omdat sommige woorden uit een andere taal geleend zijn (bijvoorbeeld leenwoorden uit het Frans of Engels). In thema 4 wordt verder ingegaan op het begrip leenwoorden.

OPWARMER

De opwarmer duurt tussen de vijf en zeven minuten. Laat de leerlingen vrij om te zoeken.

DIDACTIEK EN INSTRUCTIE**Informatie**

U legt de informatie uit zoals in het leerlingenboek beschreven is:

- Klinkervriendengroepen
- De dubbele l in woorden als 'medaille', klinken niet zoals in 'willen'.

Instructie

Per opdracht geeft u instructie. U kunt ervoor kiezen om direct na de instructie de antwoorden door te nemen of u kiest ervoor om alle opdrachten eerst te laten maken en na afloop de antwoorden te controleren.

Verlengde instructie

Leerlingen die nog niet helemaal begrijpen wat klinkervriendengroepen zijn, kunt u apart nemen en eerst samen met hen aan de opdracht beginnen om hen op weg te helpen. U kunt de leerlingen ook de woorden laten opzoeken in een (beeld)woordenboek of online.

Werkvormen

Sommige opdrachten voeren leerlingen samen, in tweetallen of grotere groepen uit. De leerlingen werken meestal individueel. U maakt de keus.

FEEDBACK EN INTERACTIE

Tijdens het werken aan de opdrachten loopt u rond, geeft aanwijzingen en ondersteuning waar dat nodig is.

DIFFERENTIATIE

Herhaling: Op internet zijn er veel herhalingsopdrachten te vinden waarbij één, twee dezelfde of twee verschillende klinkers in woordjes kunnen worden ingevuld. Bijvoorbeeld op de site www.taal-oefenen.nl/taal-groep-6 (geraadpleegd in maart 2020) kunt u oefeningen vinden en gebruiken.

Verrijking: U geeft hen de opdracht om bordjes te schilderen met lettergrepen. Neemt u de woorden van dit thema. U vraagt hulp bij het samenstellen van de lijst met woorden die u voor de spellingwedstrijd (Spellingbee) gaat gebruiken.

Antwoorden**Opdracht 1**

Ter beoordeling van de leerkracht. Het antwoord is afhankelijk van de namen van leerlingen en voorwerpen in het klaslokaal.

Opdracht 2

U dicteert de volgende woorden:

Geef de uitspraak ook door:

- a) braille - braje
- b) fouilleren - foejeren
- c) maquilleren - makiejereren
- d) Medaille - medaje
- e) visbouillon – visboeljon of visboejon
- f) funmail - fonmeel
- g) amsoi – blijft gelijk: amsoi
- h) ballpoint - bolpoint
- i) accessoir - aseswaar
- j) failliet - fajiet
- k) cocktail - kokteel
- l) trottoir - trotwaar

Opdracht 2+

Als de leerlingen klaar zijn met deze oefening, toont u op het bord de correcte spelling. U vertelt dat de vreemd lijkende spelling komt, omdat de woorden oorspronkelijk uit een andere taal komen. Meestal is dat de Franse of Engelse taal.

Opdracht 3 – geef de uitspraak zoals in opdracht 2

Kies welke klinkervriendengroep je moet invullen, 'oui', 'ai' of 'oi'.

- a) patrouille
- b) abattoir
- c) achterspoiler
- d) detaillering
- e) e-maillijst
- f) gordijnrail
- g) maillot
- h) ratatouille
- i) inktreservoir
- j) octrooi
- k) emancipatoir
- l) emailleren

Opdracht 4

De klinkervrienden 'ui' worden meestal uitgesproken als in 'huis'. Soms klinken die anders. Dat gebeurt door de invloed van de zeventiende letter van het alfabet. Die vrienden kunnen op twee manieren anders klinken. Schrijf de woorden onder elkaar over en vul de 'ui' in.

- a) equipe
- b) inquisitie
- c) equilibrium
- d) liquidatie
- e) equipment
- f) antiquiteit
- g) groentequiche
- h) fotoquiz

Na afloop spreekt u de woorden uit om hen de kans te geven te verbeteren.

Opdracht 4+

Laat de leerlingen eerst zelf proberen de woorden uit te spreken. Mocht het moeilijk zijn dan kunt u helpen. Schrijf de uitspraak op van de woorden van de vorige opdracht. Doe dat achter de woorden van opdracht 5.

U vraagt wie zowel de 'ie' klank (zoals in 'piep') als de 'i' klank (zoals in 'wip') heeft genoteerd. Vraag of iemand nog iets anders heeft ontdekt of opgeschreven. Soms klinkt de combinatie 'qu' als een 'k' en soms als een 'kw'.

- a) equipe ee-kiep
- b) inquisitie in-kwie-sie-(t)sie
- c) equilibrium ee-kwie-lie-brie-um
- d) liquidatie lie-kwie-daa-(t)sie
- e) equipment ee (of ie)-kwip-munt
- f) antiquiteit an-tie-kwie-teit
- g) groentequiche groen-tu-kiesj
- h) fotoquiz foo-too-kwis

TERUGKIJKEN

- *Wat heb je geleerd in deze les?*
- *Wat wist je al en kon je tijdens deze les gebruiken?*
- *Wat kun je nog niet goed genoeg uitspreken en moet je dus meer oefenen?*

U bespreekt de les na met de leerlingen aan de hand van de bovenstaande vragen.

Taal verkennen – Woordenschat

TITEL	Een schat aan woorden deel 14
BEGINSITUATIE	De leerling: - is bekend met de structuur van de lessen woordenschat, hij weet wat er van hem verwacht wordt tijdens de lessen. - kan 'ongebruikelijke' woorden, zoals contour en medaille, uitspreken.
LESDOELEN	De leerling - herkent en gebruikt tien voor hem nieuwe woorden in een zin. - breidt zijn woordenschat uit met woorden in het gebied 'beroepen'.
MATERIALEN	(Online)woordenboek en/of (online)taalencyclopedieën, knutselmateriaal
ORGANISATIE	De leerlingen werken individueel en in groepen.

INFORMATIE

U start met mondeling overhoren van de tien nieuwe woorden uit les 2.

In les 2 heb je je woordenschat uitgebreid met tien woorden. In deze les komen er tien nieuwe woorden bij. Je moet weten wat ze betekenen en hoe je ze kunt gebruiken. Je schat aan woorden wordt groter, je bent dus rijker aan het worden.

OPWARMER

Ter beoordeling van de leerkracht. Kies alleen de letters uit het alfabet waarmee de leerlingen ook een woord kunnen noemen. Laat bij voorkeur de Q, X en Y buiten beschouwing.

Antwoorden

Opdracht 1

De tien woorden zijn: beslissen, waar niet tegen kan, sociaal, creatief, fantasie, hoogtevrees, nerveus, bewonderen, aanspreekt en game designer.

Opdracht 2

Ter beoordeling van de leerkracht.

Opdracht 3

Hieronder staan tien betekenissen van de woorden door elkaar. Zoek de juiste betekenis van elk woord. Schrijf die betekenis op, achter de woorden die je bij opdracht 1 hebt genoteerd.

- a) creatief
- b) hoogtevrees
- c) beslissen
- d) waar je niet tegen kan
- e) sociaal
- f) fantasie
- a) aanspreken (aanspreekt)
- b) bewonderen
- c) gamedesigner
- d) nerveus

U laat de goede antwoorden op het bord zien.

Opdracht 4

U kiest tien beroepen en noemt per beroep drie woorden die daarbij horen.

Bijvoorbeeld bakker. De woorden kunnen dan zijn: brood, taartjes, oven.

Of ziekenverzorgende. De woorden kunnen dan zijn: ziekenhuis, uniform, patiënten baden.

Kies tien beroepen waarvan u bijna zeker weet dat de leerlingen deze ook kennen.

Accountant of projectmanager lijken op voorhand minder geschikt om in deze oefening te gebruiken.

Na afloop laat u de leerlingen zeggen welke beroepen u bedoelde.

TERUGKIJKEN

- Welke woorden waren nieuw voor je?
- Welke woorden had je eerder gezien waarvan je de betekenis niet kende?
- Welke woorden kende je al

U vraagt de leerlingen hier antwoord op te geven.

Het gaat hierbij niet om te meten hoe groot de woordenschat van de leerlingen is, maar het gaat om het feit dat de kinderen het vertrouwen krijgen in de mogelijkheid om de betekenis van nieuwe woorden op te zoeken of om iemand die de betekenis van de woorden wel kent te vragen.

Blijf de leerlingen aanmoedigen in hun durf en nieuwsgierigheid. Wijs ze af en toe op de hoeveelheid nieuwe woorden die ze hebben geleerd en die ze kunnen toepassen. Met uw aanmoediging zullen ze trots zijn op hun woordenschatschrift dat volgeschreven raakt.

Begrijpend Lezen

TITEL	ICT gebruiken bij het lezen
VERWACHTINGSVRAGEN	- Wat denk je dat je gaat doen tijdens deze les? - Op welke manier kan ICT je helpen bij het lezen en begrijpen van een tekst?
BEGINSITUATIE	De leerling kan: - een computer of device met internetaansluiting gebruiken. - informatie op internet zoeken en op juistheid controleren.
LESDOEL	De leerling kan: - aangeven wat ICT-middelen zijn en waarvoor deze op school gebruikt kunnen worden. - ICT-middelen gebruiken om gericht informatie te zoeken.
MATERIALEN	Devices met internetaansluiting. Eventueel kunnen leerlingen samen met 1 device werken. Devices kunnen zijn: - computers - laptops - tablets - telefoons, enz.
ORGANISATIE	Zorg dat de leerlingen op een device kunnen werken zonder elkaar te storen.

INTRODUCTIE

ICT staat voor Informatie en Communicatie Technologie.

U herhaalt kort wat ICT inhoudt en welke middelen er zijn. U kunt denken aan computers, smartphones, tablets en dergelijke. U kunt de leerlingen vragen welke ICT-hulpmiddelen ze kennen en waarvoor ze die gebruiken. Het mogen hardware en software voorbeelden zijn.

DIDACTIEK EN INSTRUCTIE

Informatie

U geeft gericht aan waarvoor ICT op school en om te leren, voor gebruikt kan worden (opzoeken, controleren, samenvatten, en dergelijke). Doe daarbij een beroep op de voorkennis van de leerlingen.

Instructie

U geeft instructie over de opdrachten. Opdracht 1 is meer een introductieopdracht, terwijl de opdrachten 2 en 3 over de inhoud gaan. De opdrachten gaan over een beroepenoriëntatie en een eventuele beroepskeuze. Het is niet zo belangrijk als de leerlingen wel of niet zeker weten wat ze willen worden; de kern is dat ze kunnen zoeken naar informatie.

Verlengde instructie

Leerlingen die de informatie niet kunnen opzoeken op internet, helpt u stap voor stap met het ingeven van zoektermen. U kunt ook helpen bij het bedenken van beroepen door een

aantal eenvoudige vragen te stellen:

- Wat zijn je hobby's?
- Wat vind je interessant?
- Wat vind je op school leuk om te doen?
- Wat doe je in huis? Waarmee help je je vader of moeder?

Wie er echt niet uit komt, helpt u met de sites waarop je je persoonlijke voorkeuren en beroepskeuze kunt testen. De zoekterm hiervoor kan zijn: test welk beroep bij je past of beroepentest. Help leerlingen die dat nodig hebben bij het invullen van deze testen, omdat het taalgebruik soms wat moeilijkheden kan opleveren.

Als op school geen mogelijkheden zijn om deze opdracht uit te voeren, kunt u dit meegeven als huiswerk en er een volgende les op terugkomen.

Impliciete woorden	Expliciete woorden	Uitdrukkingen
Dromen (droom)	(willen) Worden	
Toekomst	Belangrijk	
Beslissen	Leuk vinden (leuk vindt)	
Sociaal	Fantasie	
Creatief	Fantastisch	
Hoogtevrees	Beroep	
Nerveus	Aanspreken (aanspreekt)	
Bewonderen	Ontwikkeling	
Koken	Interessant	
Afhankelijk	(web)Sites	
Internet	Beroepentesten	
Resultaat	Persoonlijkheidstesten	

Zelfstandig werken

De leerlingen werken individueel aan opdracht 1 en 2, opdracht 3 vindt plaats in groepjes (waar mogelijk).

Waarschijnlijk zullen niet alle opdrachten, inclusief opzoeken en lezen, haalbaar zijn binnen deze les. Het is aan u als leerkracht om een planning te maken, of onderdelen over te hevelen naar een volgende les. Dat zal ook gelden als een aantal opdrachten als huiswerk wordt meegegeven.

FEEDBACK EN INTERACTIE

U loopt rond om te ondersteunen waar nodig. U maakt gebruik van de suggesties voor differentiatie voor de leerlingen die deze aankunnen. Vervolgens bespreekt u de antwoorden klassikaal.

Antwoorden

Er zijn geen goede of foute antwoorden. Elke leerling kan individueel andere antwoorden geven.

Wat wel verkeerd kan gaan, is het zoeken van informatie. Let u er a.u.b. wel op dat de leerling op de juiste manier aan informatie komt.

Niet elke leerling hoeft iets voor de klas te vertellen. U kiest willekeurig, of gestuurd, welk groepje iets vertelt. Per groepje is er 1 spreker.

De quiz voor leerlingen die alleen zijn, kunt u sturen door vooraf te informeren welk beroep ze hebben gekozen. Houd wel de tijd in de gaten.

DIFFERENTIATIE

Herhaling: U kunt herhalen hoe het zoeken van informatie op internet werkt, welke zoektermen zijn wel en niet te gebruiken? Hoe check je op internet of de gevonden informatie juist is? – op juistheid toetsen is tijdens de les niet naar voren gekomen, dan kan dat dus niet in de herhaling voor het eerst aan de orde zijn.

Verrijking: U kunt de leerlingen die vlot klaar zijn de presentatie mooi laten maken, of een PowerPoint presentatie laten maken.

TERUGKIJKEN

- Wat heb je geleerd van deze les?
- Weet je nu welk beroep je later wilt gaan doen?
- Kan je uitleggen waarom je dit beroep wilt doen?
- Welke ICT-middelen heb je gebruikt om informatie te zoeken?

U noteert welke leerlingen nog moeite hebben met de opdrachten. U kunt daarbij gebruikmaken van de evaluatiewijzer. Bij een volgende les *Begrijpend lezen* besteedt u extra aandacht/biedt u extra ondersteuning aan deze leerlingen.

Tekst

Droom je over wat je later zou willen worden? Denk je weleens aan de toekomst? Om daarover te beslissen is het heel belangrijk dat je jezelf goed kent. Het is vooral belangrijk om te weten waar je goed in bent, waartegen je kunt en wat je leuk vindt. Dit zijn enkele belangrijke vragen waarover je na moet denken: Ben jij goed in talen? Ben jij sociaal en lief tegen anderen? Ben je creatief? Heb je veel fantasie? Ben je bang voor vuur? Kun je tegen bloed? Heb je hoogtevrees? Kun je voor een grote groep spreken of word je nerveus? Wil je later veel geld verdienen? Wil je dat mensen je bewonderen, tegen je opkijken en je fantastisch vinden? Wil je graag de baas zijn? Houd je van koken en vind je het ook leuk?

En afhankelijk van je antwoorden kun je kiezen voor het beroep dat je het meeste aanspreekt. Je kunt kiezen tussen bijvoorbeeld: schilder, auteur, schoonmaker, arts, brandweerman, politieagent, caissière, onderwijzer, acteur, kok of journalist.

Natuurlijk zijn deze beroepen niet de enige. Dit zijn maar een paar voorbeelden. Ook komen er met de ontwikkeling telkens nieuwe beroepen bij. Je kunt ook een zaak openen. Zo maak je je eigen beroep.

Wat voor werk past het beste bij je?

Als je toch nog niet weet wat je zou willen worden, is dat niet erg. Op internet kun je testen doen om erachter te komen wat je interessant vindt.

Zulke testen geven je dan verschillende beroepen die bij je kunnen passen. Dat is een leuke en spannende manier om erachter te komen wat je zou kunnen worden.

Zoek op: test welk beroep bij je past. Je zult zo verschillende sites tegenkomen. Veel beroepentesten geven je een keus tussen twee activiteiten. Je kiest dan de activiteit die jij het liefste zou willen doen. Aan het eind van de test, krijg je het resultaat. Er staan dan verschillende beroepen opgenoemd die bij jou zouden kunnen passen.

Je kunt ook eerst zoeken wat jij leuk vindt. Meestal heten die testen persoonlijkheidstesten. Daarmee kun je nagaan wat je echt leuk vindt.

Heel veel plezier met deze testen!

De expliciete woorden, themawoorden, in de tekst worden in de kleur **ROOD** aangegeven;

De impliciete woorden in de tekst worden in de kleur **BLAUW** aangegeven.

Taal verkennen – Grammatica

TITEL	Voorzetsel
BEGINSITUATIE	De leerling is al bekend met voorzetsels en kunnen die in een zin herkennen en benoemen.
LESDOEL	De leerling kan: - voorzetsels indelen in waar en wanneer; - voorzetsels herkennen en benoemen in een zin.
MATERIALEN	Geen
ORGANISATIE	De leerlingen werken in duo's.

INTRODUCTIE

Kort introduceren. U staat naast, voor, achter de tafel of u zet iets op de tafel, onder de tafel enz. en laat de leerlingen dat zelf benoemen.

DIDACTIEK EN INSTRUCTIE**Informatie**

U legt de relatie tussen werkwoord, zelfstandig naamwoorden, lidwoorden en voorzetsels uit. Laat de leerlingen een aantal voorbeelden noemen van voorzetsels in combinatie met een lidwoord en een zelfstandig naamwoord.

Maak vervolgens het onderscheid in voorzetsels die waar (plaats) en wanneer (tijd) aangeven. Controleer of de leerlingen dit snappen door een aantal korte vragen te stellen.

Instructie

De leerlingen werken aan de opdrachten. U leest de opdracht voor en controleert of iedereen deze opdrachten begrijpt. Als dat niet zo is, zet u de leerlingen die het wel begrijpen aan het werk en neemt u de leerlingen die het niet begrijpen even apart. U geeft een korte herhaling over het onderwerp dat ze niet begrijpen.

Verlengde instructie

Tijdens het werken aan de opdrachten loopt u rond, kijkt even mee over de schouders van de leerlingen en geeft hier en daar een aanwijzing. Vervolgens laat u de leerlingen rustig werken.

Zelfstandig werken

De leerlingen voeren de opdrachten uit.

FEEDBACK EN INTERACTIE

U loopt rond om te ondersteunen waar nodig.

Antwoorden

Opdracht 1

1. in
2. op
3. op
4. Naast
5. voor
6. door
7. van
8. onder

Opdracht 2

1. sinds
2. tot
3. Tijdens
4. per
5. Vanaf

Opdracht 3

Zet in de onderstaande zinnen de lidwoorden en de voorzetsels. Je kunt de volgende voorzetsels gebruiken: met – over – tegen – achter – op – naar. Je mag elk voorzetsel maar één keer gebruiken.

1. op, een
2. het, de, naar
3. het, over
4. tegen, achter
5. het, met

DIFFERENTIATIE

Herhaling: U geeft extra uitleg aan leerlingen die het nodig hebben.

Verrijking: Extra oefeningen geven aan de snelle leerlingen.

AFSLUITING

U bespreekt de terugkijkopdracht. U gaat na welke leerlingen de voorzetsels kunnen benoemen en noteert welke leerlingen nog begeleiding nodig hebben. Die leerlingen geeft u extra aandacht bij de herhalingsles.

Taal verkennen – Taalgebruik

TITEL	Een memo schrijven
BEGINSITUATIE	De leerling: - weet wat een samenvatting is. - heeft een redelijke woordenschat om een memo te kunnen lezen.
LESDOEL	De leerling kan: - een kattenbelletje lezen en schrijven. - een memo opstellen.
MATERIALEN	Werkbladen met het format van de memo daarop geprint Boekje post-it papiertjes of gewone geknipte kladblaadjes
ORGANISATIE	Er is geen andere organisatie nodig dan de normale setting.

INTRODUCTIE

Het onderwerp wordt geïntroduceerd door iedere leerling een geel *post-it* papiertje of een geknipt kladblaadje (van ongeveer dezelfde grootte als een *post-it note*) te geven. Vraag de leerlingen wat het is en waarvoor het gebruikt wordt.

DIDACTIEK EN INSTRUCTIE

Informatie

U legt uit wat een kattenbelletje is en haalt het *post-it* papiertje weer aan. Een kattenbelletje wordt gebruikt voor een korte informele boodschap (Leg goed uit wat informeel en formeel betekent).

Een memo kan een meer formele manier zijn om iemand te herinneren.

U kunt het verschil uitleggen aan de hand van voorbeelden. Noem enkele voorbeelden van boodschappen die je op een kattenbelletje schrijft en welke je op een memo schrijft.

Instructie

U legt de opdrachten 1 voor 1 uit en deelt het werkblad van opdracht 3 uit. De leerlingen kunnen aan het werk.

Verlengde instructie

U kunt samen met de leerlingen die meer aandacht nodig hebben de opdrachten uitwerken. U laat de leerlingen werken en u springt in op het moment dat een leerling niet verder kan.

Zelfstandig werken

De leerlingen werken individueel aan de opdrachten.

FEEDBACK EN INTERACTIE

Tijdens het werken aan de opdrachten loopt u rond en geeft u feedback.

Antwoorden

Opdracht 1

In ieder geval moet er voorkomen op het kattenbelletje:

- activiteit
- datum
- tijdstip
- plaats

Opdracht 2

In ieder geval moet er in het verhaal van de leerling voorkomen:

- eieren kopen
- na school
- iets lekkers
- voor etenstijd

Opdracht 3

Ter beoordeling van de leerkracht. In ieder geval moet in de memo zijn opgenomen:

- van
- aan
- betreft
- datum
- vraag in de tekst om het formulier in te vullen en in te leveren
- korte herinnering aan het formulier dat is uitgedeeld
- een laatste datum wanneer het ingeleverd moet zijn
- eventuele gevolgen van niet inleveren (dan mag je ook niet stemmen)

DIFFERENTIATIE

Herhaling: Geef kort het verschil tussen een kattenbelletje en een memo.

Verrijking: U kunt de leerling op internet naar voorbeelden laten zoeken van verschillende memo's of formats laten zoeken. Als dat niet mogelijk blijkt te zijn, kunt u de leerlingen situaties laten noemen waar memo's verstuurd worden.

AFSLUITING

U bespreekt de terugkijkopdracht en noteert welke leerlingen de leerstof nog niet goed begrijpen. Die leerlingen geeft u extra aandacht bij de herhalingsles.

Meertaligheid

TITEL	Regels
BEGINSITUATIE	Ieder kind heeft ervaring met van volwassenen geleerd wat mag en wat niet mag. De kernwoorden zijn in de vorige les meertaligheid aangeleerd.
LESDOELEN	De leerling: - kan drie regels in de schooltaal vertalen naar en uitspreken in andere taal. - kan van elke regel een vertaling opschrijven. - ervaart dat je, behalve de woorden, ook de toon in talen kunt verstaan.
MATERIALEN	Leerlingenboek. Taalkettingen. Schrift.
ORGANISATIE	U verdeelt de klas met behulp van hun taalkettingen in diverse taalgroepjes. De bedoeling is dat er in elk groepje tenminste 3 verschillende thuistalen zijn. Als dat niet lukt, tenminste 2.

INTRODUCTIE

Voer een klassengesprek over de vraag: 'Wat zou er gebeuren als iedereen mocht doen wat hij wilde?'

Concludeer samen met de leerlingen dat er dan chaos (wanorde) ontstaat.

Ga in op het nut van regels en afspraken. Laat de leerlingen enkele regels noemen, waaraan ze zich thuis en/of op school moeten houden. Regels zijn afspraken over wat mag of niet mag en wat moet. Leg de link met opvoeden. Wie leert je de regels? Wie let erop dat de regels worden nageleefd?

Instructie

U laat de leerlingen de informatie lezen. U stelt hen eerst in de gelegenheid vragen te stellen over de tekst. Daarna stelt u zelf enkele vragen om na te gaan of de leerlingen de tekst begrepen hebben. Dan laat u opdracht 1 maken. Zodra een groepje 1 regel heeft vertaald, mogen de groepsleden u roepen om te luisteren naar hun vertaling, zodat u die met behulp van het bronnenboek op kunt schrijven. U schrijft de verzamelde regels op het bord.

Zodra een groepje alle drie regels heeft vertaald en deze uit kan spreken, mogen de leerlingen van die groep de regels overschrijven. Ze nemen ook de regels over van talen van andere groepen, indien die niet in de eigen groep zijn behandeld.

Verlengde instructie

Als een groep niet goed op gang komt, geeft u extra uitleg. De leerlingen mogen elkaar de tekst ook in de eigen taal uitleggen.

Zelfstandig werken (in groepjes)

De leerlingen maken opdracht 1

DIFFERENTIATIE

Herhaling: Oefen de regels weer met elkaar.

Verrijking: Wie eerder klaar is met overschrijven van de regels, mag nog een regel bedenken en vertalen.

FEEDBACK EN INTERACTIE

U loopt langs de groepen om na te gaan of ze de opdracht goed begrepen hebben. U moedigt ze aan om goed naar elkaars instructie te luisteren. U moedigt ze aan om u te roepen, zodra het lukt met de uitspraak en de toon van een regel. U kunt direct in de groep feedback geven (jullie klinken echt als grote mensen!) en de vertaling opschrijven.

AFSLUITING

U geeft enkele leerlingen de beurt om hun vertalingen voor te doen. U voert een afsluitend gesprek aan de hand van de volgende richtvragen:

- In welke taal hoor je de regels het liefst?
- Vind je het moeilijk je aan deze regels te houden?

De leerlingen kunnen verschillende antwoorden geven. U vraagt of ze hun antwoord kunnen toelichten.

TITEL	De afloop voorspellen
BEGINSITUATIE	De leerling heeft: - fantasie en inlevingsvermogen om mee te kunnen gaan in een verhaal.
LESDOEL	De leerling kan: - voldoende verbeeldingskracht en logica gebruiken om een (gesproken of gelezen) tekst in een context een logisch vervolg te geven.
MATERIALEN	De tekst uit het leerlingenboek. U leest de tekst voor, maar u laat de leerlingen de tekst niet zelf lezen. Dit is dezelfde tekst die ze bij andere lessen reeds gelezen hebben. Dus de gehele tekst is niet volkomen nieuw voor de leerlingen.

Tekst

Tafelmanieren

Naomi en Nadine hadden honger, dus besloten ze om iets lekkers te maken als middageten. Nadat het eten klaar was, gingen ze aan tafel.

Voordat ze begonnen aan de lunch, legde Naomi het servet op haar schoot. Nadine deed het servet om haar nek. Naomi en Nadine begonnen daarna te eten. Naomi en Nadine hadden wat vruchtensap bij het eten. Hun glazen waren lekker gevuld. Naomi nipte netjes van haar drankje, terwijl Nadine slurpte.

Naomi en Nadine waren met elkaar aan het praten. Naomi kauwde voordat ze iets zei. Nadine kauwde, terwijl ze aan het woord was.

Voor ná de lekkere maaltijd hadden Naomi en Nadine een toetje gemaakt. Naomi zei: "Nadine, geef alsjeblieft de taart door." Voordat Nadine de taart gaf aan Naomi, pakte ze eerst snel het grootste stuk.

Nadat Naomi en Nadine klaar waren met eten, veegde Naomi haar mond af met het servet. Nadine veegde haar mond af met haar handen.

Nadat ze klaar waren, stonden Naomi en Nadine op van de tafel. Naomi nam de afwas naar de wasbak, maar Nadine hielp niet mee. Ze deed een dutje op de bank.

De volgende dag spraken Naomi en Nadine over tafelmanieren.

De volgende dag hebben Naomi en Nadine weer samen gegeten.....

De leerling vult het verhaal zelf aan.

VOORBEREIDING

U bereidt de les voor door vooraf een aantal mogelijke, logische uitkomsten van het verhaal te bedenken. Bijvoorbeeld:

- Nadine gebruikt de juiste tafelmanieren.
- Naomi moest een aantal manieren voordoen.

Misschien kunt u niet alleen een aantal logische manieren van de afloop van het verhaal bedenken, maar ook een aantal afsluitingen die niet logisch zijn in de context van het verhaal.

Bereid u zich ook voor hoe u het verhaal zal voorlezen, waar ligt de nadruk, welke intonatie gebruikt u bij welke woorden?

ORGANISATIE

De leerlingen werken eerst individueel, daarna in duo's.

INTRODUCTIE

U introduceert de les door een gesprekje aan te gaan met de leerlingen. U geeft aan dat het soms gebeurt dat mensen een zin afmaken voor een ander, of dat een verhaal een hele andere afloop heeft dan je verwacht.

DIDACTIEK EN INSTRUCTIE

Informatie

U behandelt de informatie uit het leerlingenboek. Het verschil tussen een verhaal afmaken op basis van fantasie en op basis van feiten. Het verhaal afmaken op basis van feiten is eigenlijk een conclusie trekken (reduceren en deduceren) een verhaal afmaken op basis van fantasie is meer een idee van jezelf, je eigen gedachten over het verhaal te geven.

U kunt een aantal praktische voorbeelden geven hoe mensen een verhaal kunnen afmaken: iemand begint een zin, de ander maakt hem af. Je leest een verhaal, maakt een voorstelling en vult zelf het ontbrekende gedeelte in.

Instructie

U geeft de instructie om goed naar het verhaal dat u voorleest, te luisteren. Leerlingen mogen notities of aantekeningen maken als ze dat nodig vinden.

Zelfstandig werken

De leerlingen maken opdracht 1 individueel en vergelijken bij opdracht 2 hun uitkomst met die van een ander.

Let er wel op dat bij opdracht 2 het gespreksvolume binnen de perken blijft.

FEEDBACK EN INTERACTIE

Tijdens het voorlezen van het verhaal let u op hoe de leerlingen zich gedragen. U kunt af en toe een leerling corrigeren die niet voldoende aandacht lijkt te hebben voor het verhaal. Het vergt namelijk de nodige concentratie van de leerlingen.

DIFFERENTIATIE

Herhaling: U herhaalt en geeft aan waarom een bepaald einde van een verhaal wel of niet kan. Als het een positief verhaal is, kan de hoofdpersoon niet worden opgegeten door wilde dieren, of wanneer het een droevig verhaal is, zal de hoofdpersoon niet zingen en huppelend bloemen plukken.

Verrijking: De leerlingen die sneller zijn, mogen aan de hand van hun tekst vertellen waarom zij een bepaald einde hebben gekozen. Laat hen uitleggen of hun einde logisch is?

AFSLUITING

U bespreekt de terugkijkopdracht en noteert welke leerlingen vlot en boeiend spreken en welke nog meer oefening en begeleiding nodig hebben. Daarbij kunt u gebruikmaken van de evaluatiewijzer.

TITEL	Ik wil opvallen
BEGINSITUATIE	De leerling: - weet wat een lay-out is. - kan aangeven welke lay-out hij/zij prettig vindt om te zien. - kan een uitnodiging herkennen aan de lay-out. - kan een duidelijke uitnodiging schrijven met de 5 W-vragen. - kan een aantrekkelijke uitnodiging schrijven door na te denken over de lay-out. - heeft nagedacht over wat hij belangrijk vindt in het leven. - kan zijn/haar interesses opschrijven in correcte zinnen. - weet wat persoonlijke ontwikkeling inhoudt.
LESDOELEN	De leerling - kent het verschil tussen een duidelijke en een onduidelijke lay-out; - kan een 'prettige' lay-out bepalen voor zichzelf.
MATERIALEN	Schrift, pen, potlood
ORGANISATIE	De leerling maakt alle opdrachten zelfstandig.

INTRODUCTIE

U stelt de volgende vraag aan de klas: Wie bezoekt weleens websites/apps op internet? Hoe ziet de lay-out van die websites eruit? U start een klassengesprek over de lay-out van profielpagina's/tijdschriften/websites/apps. U kunt een profielpagina/tijdschrift/app laten zien.

DIDACTIEK EN INSTRUCTIE

Informatie

U legt uit dat de leerlingen in deze les zich gaan voorbereiden op het maken van een eigen profielpagina. Alle opdrachten in les 8 en 16 thema 4 hebben te maken met de voorbereiding op les 24 thema 4.

Instructie

U vertelt dat ze in les 8 thema 4 hebben nagedacht over de dingen die zij belangrijk vinden. Die tekst is de informatie voor hun profielpagina. Tijdens deze les moeten ze nadenken over de lay-out van hun website.

Verlengde instructie

U kunt voorbeelden laten zien van leuke/opvallende lay-outs van kranten/tijdschriften/vriendenboekjes.

Zelfstandig werken

De leerling werkt zelfstandig aan opdracht 1, 2 en 3.

FEEDBACK EN INTERACTIE

U loopt rond om te ondersteunen waar nodig. U maakt gebruik van de suggesties voor differentiatie voor de leerlingen die dat aankunnen.

Antwoorden

Opdracht 1

Plaatje 2 is prettiger om te lezen. De tekstvakjes zijn verdeeld en staan niet onder elkaar. De tekst overlapt niet de oranje auto. Het woord 'café' valt meer op doordat het groter is gemaakt.

Opdracht 2

De leerling schrijft een eigen antwoord op in het schrift.

Opdracht 3

De leerling maakt een schets met een potlood op 1 kant van het schriftblaadje.

DIFFERENTIATIE

Herhaling: U kunt herhalen dat een lay-out overzichtelijk en duidelijk moet zijn. Deze moet de lezer uitnodigen om iets te gaan lezen.

Verrijking: U kunt de invloed van een onduidelijke lay-out bespreken.

AFSLUITING

U bespreekt de terugkijkopdracht.

17 Spellen

TITEL	Klinkervriendengroepen deel 2
BEGINSITUATIE	De leerling: - is bekend met klinkers en medeklinkers. - kan binnen de context van een tekst de woorden waarin letters in ontbreken, spellen.
LEERDOELEN	De leerling kan: - verschillende klinkergroepen in de context van een woord uitspreken.
MATERIALEN	(Online)woordenboek en/of (onlinetaalencyclopedieën)
ORGANISATIE	De leerlingen werken individueel en in groepen.

INFORMATIE

U legt uit hoe de klinkervriendengroep `oi' kan worden uitgesproken.

OPWARMER

U geeft de uitkomst 'mango'.

Antwoorden**Opdracht 1**

U legt uit dat de leerling drie kolommen op het iets dikkere papier moeten maken. Elke kolom heeft twaalf rijen. U kunt dit papier desnoods al hebben geprint voor de klas. In elke kolom komt het volledige woord in lettergrepen, dus de leerling gebruikt niet slechts een vakje voor een lettergreep.

- a) brail-le
- b) fouil-le-ren
- c) ma-uil-le-ren
- d) me-dail-le
- e) vis-bouil-lon
- f) fun-mail
- g) am-soi
- h) ball-point
- i) ac-ce-soir
- j) fail-liet
- k) cock-tail
- l) trot-toir

Voor de antwoorden raadpleegt u het Groene Boekje of de digitale woordenlijst van de Nederlandse Taalunie (<https://woordenlijst.org/#/>).

Knip je lettergrepen los van elkaar en bewaar ze voor opdracht 2.

Opdracht 2

Per groep zullen hoogstwaarschijnlijk andere lettergrepen getrokken worden. Dat is prima. Het kan ook voorkomen dat een aantal dezelfde lettergrepen uit het zakje tevoorschijn haalt. Ook dat is geen probleem. Na afloop controleert u de groep die zegt de meeste woorden te hebben gemaakt; u gaat na of ze bestaande Nederlandse woorden hebben gebruikt.

Ieder goed antwoord is 1 punt waard.

Als er een woord niet correct is, worden twee punten van de score afgetrokken.

Voor leerlingen die moeite hebben met opdracht 1, kunt u de verdeling van lettergrepen van woorden herhalen.

De leerlingen mogen een woordenboek gebruiken bij opdracht 2. Het opzoeken van woorden kost wel tijd.

TERUGKIJKEN

- *Wat heb je geleerd in deze les?*
- *Wat wist je al en kon je tijdens deze les gebruiken?*
- *Wat kun je nog niet goed genoeg en moet je dus meer oefenen?*

U bespreekt de les na aan de hand van de bovenstaande vragen.

18 Taal verkennen – Woordenschat

TITEL	Een schat aan woorden deel 15
BEGINSITUATIE	De leerling: - kan woorden in lettergrepen verdelen. - weet wat verkleinwoorden zijn. - kan strategieën toepassen om de betekenis van voor hem onbekende woorden te achterhalen.
LESDOELEN	De leerling: - herkent tien voor hem nieuwe woorden en kan deze in een zin correct gebruiken. - kan de betekenis van voor hem nieuwe woorden in eigen bewoordingen uitleggen.
MATERIALEN	(Online)woordenboek en/of (onlinetaalencyclopedieën)
ORGANISATIE	De leerlingen werken individueel en in groepen.

INFORMATIE

U start met het mondeling overhoren van de tien nieuwe woorden uit les 10. Daarna overhoort u ook de tien woorden uit les 2.

OPWARMER

U neemt een woord in gedachten. Dit kan een voorwerp in het lokaal zijn. Dit voorwerp gaat u omschrijven in korte zinnen. U begint bij een hele vage omschrijving en wordt steeds concreter. Leg de nadruk op de spelling van het woord en niet zo zeer op de fysieke kenmerken.

Bijvoorbeeld:
Schoolbord

1. *Er zit maar één klinker in het woord die een aantal keren in het woord gebruikt wordt.*
2. *Het woord heeft twee lettergrepen.*
3. *In het woord komt een tweelingpaar voor.*
4. *Het woord eindigt op een D.*
5. *Ergens in het woord komt de combinatie CH voor.*
6. *Het woord heeft tien letters.*
7. *De eerste letter is een S.*
8. *De enige klinker die in het woord voorkomt, is de O.*
9. *Het woord begint met SCHOOL.*

Voorbeeld 2:

Krijtje

1. *In het woord komt twee keer de letter J voor.*
2. *Er komen twee verschillende klinkers in het woord voor.*
3. *De klinkers staan NIET naast elkaar in dit woord.*
4. *Het woord is een verkleinwoord.*
5. *Het woord telt zeven letters.*
6. *Het woord heeft twee lettergrepen.*
7. *Het voorwerp kan gebruikt worden om mee te schrijven.*
8. *Het woord eindigt op de letter E.*
9. *Het woord begint met de letter K.*

Zo kunt u waarschijnlijk zelf een aantal voorbeelden bedenken en gebruiken. Maak het de leerlingen ook niet te gemakkelijk door al te voor de hand liggende woorden te kiezen. Afhankelijk van de grootte van de klas kunt u dit één keer doen, maar ook meerdere keren.

Antwoorden

Opdracht 1

De tien woorden zijn: concentreren, dwalen af, groots, betoverende, cover, tijdschrift, legendarische, ideaal, geïrriteerd, sceptisch.

Opdracht 2

Ter beoordeling van de leerkracht. Controleer steekproefsgewijs of de zin klopt met het woord (ook grammaticaal).

Opdracht 3

- a) cover
- b) tijdschrift
- c) groots
- d) geïrriteerd
- e) afdwalen
- f) ideaal
- g) concentreren
- h) sceptisch
- i) legendarisch
- j) betoverend

U laat op het bord de juiste antwoorden zien.

Opdracht 4

De opdracht is gericht op samenwerken en overleggen (en in een aantal gevallen misschien een ander overtuigen). Als alle leerlingen in eerste instantie het eens zijn zonder veel overleg, dan kunt u hen een lijstje foute antwoorden geven en de leerlingen deze laten verbeteren.

TERUGKIJKEN

- *Welke woorden waren nieuw voor je?*
- *Welke woorden had je eerder gezien, waarvan je de betekenis niet kende?*
- *Welke woorden kende je al?*

U vraagt de leerlingen hier antwoord op te geven.

Het gaat hierbij niet om te meten hoe groot de woordenschat van de leerlingen is, maar het gaat om het feit dat de kinderen het vertrouwen krijgen in de mogelijkheid om de betekenis van nieuwe woorden op te zoeken of om iemand die de betekenis van de woorden wel kent te vragen.

Blijf de leerlingen aanmoedigen in hun durf en nieuwsgierigheid. Wijs ze af en toe op de hoeveelheid nieuwe woorden, die ze hebben geleerd en die ze kunnen toepassen. Met uw aanmoediging zullen ze trots zijn op hun woordenschatschrift dat volgeschreven raakt.

Begrijpend Lezen

TITEL	Leesdoelen
VERWACHTINGSVRAGEN	- Wat zou een leesdoel kunnen zijn? - Wie zou een leesdoel kunnen hebben?
BEGINSITUATIE	De leerling kan: - de voor hem bekende leesstrategieën gebruiken bij het lezen van een tekst. - met behulp van zijn/haar woordenschat een tekst interpreteren. - de betekenis van onbekende woorden opzoeken of herleiden aan de hand van de context. - hoofd- en bijzaken in een tekst onderscheiden. - de 5 W-vragen beantwoorden.
LESDOEL	De leerling kan: - zoekend lezen; - een leesdoel bepalen.
MATERIALEN	Er zijn geen extra materialen nodig om de les te kunnen uitvoeren.
ORGANISATIE	De les kan worden uitgevoerd zonder aanpassingen in de organisatie.

INTRODUCTIE

Bij de introductie herhaalt u in hoofdlijnen wat de leesstrategieën zijn en controleert door middel van vragen of de leerlingen dit nog weten en de kenmerken per strategie kunnen noemen.

U herhaalt nog even kort hoe de hoofd- en bijzaken in een tekst herkend kunnen worden. Vervolgens introduceert u het onderwerp. Niet alleen de schrijver heeft een bedoeling met de tekst, jij als lezer hebt ook een doel.

DIDACTIEK EN INSTRUCTIE

Informatie

U behandelt kort de informatie in het leerlingenboek. U kunt bijvoorbeeld de leesdoelen op het bord schrijven en de leerlingen in hun boek laten terugzoeken met welke leesstrategie zij te maken hebben. Per doel en strategie haalt u de hoofdpunten aan en laat u de leerlingen voorbeelden geven.

U legt de nadruk op het zoekend lezen, omdat de leerlingen deze strategie nodig hebben bij het uitvoeren van de opdracht.

Ter ondersteuning:

<http://nederlandsdbh.weebly.com/uploads/2/5/1/3/2513124/leesstrategien.pdf>

<https://www.cambiumned.nl/theorie/schrijven-en-spreken/lezen/leesstrategie/>

Instructie

Voordat de leerlingen aan het werk gaan, neemt u de leesvragen met hen door. Licht nog even goed toe dat de leerlingen zoekend gaan lezen en dus niet de tekst uit het hoofd hoeven te leren of ieder detail tot zich hoeven te nemen. Vermeld ook dat er na de tekst nog een opdracht die ze moeten maken, volgt.

Verlengde instructie

Leerlingen die niet begrijpen hoe ze een samenvatting moeten maken, kunt u helpen door ze te laten aangeven wat de antwoorden zijn op de W-vragen en wat de essentiële informatie uit het verhaal is. Wanneer moeten de leerlingen een samenvatting maken?

Impliciete woorden	Expliciete woorden	Uitdrukkingen
Slaapkamer	Huiswerk	
Concentreren	Verhaal	
Gedachten	Tijdschrift	
Acteurs	Actrice	
Bureau	(de) Droom	
Legendarisch(e)		
Geïrriteerd		
Sceptisch		
Betoveren		
Glimlach		

Zelfstandig werken

De leerlingen werken individueel.

FEEDBACK EN INTERACTIE

U loopt rond om te ondersteunen waar nodig. U maakt gebruik van de suggesties voor differentiatie voor de leerlingen die deze aankunnen. Vervolgens bespreekt u de antwoorden klassikaal.

Antwoorden**Opdracht 1**

1. Emma
2. De Tweede Wereldoorlog
3. Een bekende actrice worden
4. Haar moeder
5. Hard werken. Dat begint met huiswerk maken

Opdracht 2

Concentreren = con·cen·tre·ren (concentreerde, heeft geconcentreerd) 1) op één punt verenigen: zich concentreren (op iets) zijn aandacht bepalen tot 2) een oplossing sterker maken

Legendarisch = le·gen·da·risch (bijvoeglijk naamwoord, bijwoord) 1) volgens een legende 2) over wie iedereen nog steeds bijzondere verhalen vertelt

Geïrriteerd = ge·ir·ri·teerd (bijvoeglijk naamwoord, bijwoord) 1) geërgerd ir·ri·te·ren (irriteerde, heeft geïrriteerd) 1) boos maken 2) prikkelen: geïrriteerde slijmvliezen

Sceptisch = scep·tisch (bijvoeglijk naamwoord, bijwoord) 1) geneigd tot twijfel 2) twijfel uitdrukkelijk

Cover (van een tijdschrift) = co·ver (het/de; o en m; meervoud: covers) 1) omslag van een tijdschrift of boek 2) (muziek) nieuwe versie van een door anderen al eerder uitgevoerd lied

Actrice = ac·tri·ce (de; v; meervoud: actrices) 1) vrouwelijke toneel- of filmspeler

De omschrijvingen zijn overgenomen van <https://www.vandale.nl/opzoeken>.
Omschrijvingen in andere woordenboeken kunnen anders zijn.

Laat de leerlingen in eigen woorden omschrijven wat de gevonden betekenis inhoudt.

Opdracht 3

Dit is een klassengesprek over dromen. Niet iedere leerling zal hetzelfde beeld hebben over wat een droom is en wat een droom zou kunnen betekenen. Tijdens het klassengesprek stuurt u naar het verschil tussen de verschillende dromen.

DIFFERENTIATIE

Herhaling: Om te herhalen begint u bij de leesstrategieën, welke strategieën er zijn en hoe die gekoppeld kunnen worden aan verschillende leesdoelen.

Door in een tekst eerst de hoofdzaken van de bijzaken te onderscheiden, kan de leesstrategie per doel beter duidelijk worden.

Verrijking: Leerlingen die snel klaar zijn, kunnen met dezelfde tekst (of een eerdere tekst bij Begrijpend Lezen) ook een andere strategie toepassen, bijvoorbeeld het beoordelen van een tekst.

TERUGKIJKEN

- Wat kun je gebruiken bij andere lessen?
- Heeft deze les je geholpen bij het lezen? Hoe dan? Of, waarom niet?

U noteert welke leerlingen nog moeite hebben met de opdrachten. U kunt daarbij gebruikmaken van de evaluatiewijzer. Bij een volgende les *Begrijpend lezen* besteedt u extra aandacht/biedt u extra ondersteuning aan deze leerlingen.

Tekst

Ik ben een bekende actrice

Emma zat in haar slaapkamer en probeerde haar huiswerk voor Nederlands te maken, maar ze vond het moeilijk zich te concentreren op het werk dat ze moest doen. Haar gedachten bleven dwalen naar de film die ze de avond ervoor had bekeken. Het was een groots verhaal van liefde en verlies tijdens de Tweede Wereldoorlog. Ze hield echt van films en acteurs.

Haar ogen dwaalden af van haar leerboek naar het filmtijdschrift op haar bureau. Emma staaarde naar het betoverende gezicht op de cover van haar tijdschrift. De legendarische actrice was prachtig. Hoe ideaal zou het zijn als Emma die actrice was! Ze zou graag de hoofdpersoon willen zijn in succesvolle films. Wanneer Emma tegen haar vriendinnen zegt dat ze actrice wil worden, lachen ze uit. Daar wordt ze zo geïrriteerd van. Hoe kon iemand zo sceptisch zijn als het aankwam op een mooie droom?

Emma's moeder had tegen haar gezegd dat veel dromen bereikbaar zijn als je bereid bent om hard te werken. Haar droom als kleine meid was om de wereld te betoveren met haar gezicht op de cover van een tijdschrift. Emma betrapte zichzelf op een glimlach.

Ze was weer aan het dagdromen. Haar huiswerk Nederlands was nog niet af. Toen glimlachte ze weer, besepte ze. Een goede actrice moest bereid zijn om hard werken. En hard werken begint met je huiswerk Nederlands!

De expliciete woorden, themawoorden, in de tekst worden in de kleur **ROOD**

aangegeven;

De impliciete woorden in de tekst worden in de kleur **BLAUW** aangegeven. Dat moet ook gedaan worden.

Taal verkennen – Grammatica

TITEL	Herhalen - Zinsdelen: werkwoordelijk gezegde en voorzetsels
BEGINSITUATIE	De leerling: - is al bekend met de zinsdelen persoonsvorm en onderwerp. - is al bekend met voorzetsels en kunnen die in een zin herkennen en benoemen.
LESDOELEN	De leerling: - herhaalt het zinsdeel werkwoordelijk gezegde (herkennen en benoemen in een zin). - herhaalt voorzetsels indelen in waar en wanneer (kunnen herkennen en benoemen in een zin).
MATERIALEN	Geen
ORGANISATIE	De leerlingen werken in duo's

INTRODUCTIE

U herhaalt kort wat zinsdelen, pv, onderwerp, werkwoordelijk gezegde en voorzetsels zijn.

DIDACTIEK EN INSTRUCTIE

Informatie

Lees opnieuw de informatie over werkwoordelijk gezegde in Les 4 van thema 4. U stelt de volgende vragen:

- *Waaruit bestaat het werkwoordelijk gezegde?*
- *Welk zinsdeel hoort altijd bij het gezegde?*
- *Hoe vind je het werkwoordelijk gezegde?*
- *Wat geeft het werkwoordelijk gezegde aan?*
- *Welke zijn de 3 stappen die je moet volgen om het gezegde te vinden?*

Lees opnieuw de informatie over voorzetsels in Les 12 van thema 4. U stelt de volgende vragen/geeft de volgende opdrachten:

- *Noem een paar voorzetsels op.*
- *Wat kun je met voorzetsels aangeven?*
- *Maak een zin met een voorzetsel die 'waar' aangeeft.*
- *Maak een zin met een voorzetsel die 'wanneer' aangeeft.*

Instructie

Na de herhaling kunnen de leerlingen aan de slag. Eerst individueel en daarna mogen ze hun antwoorden met elkaar vergelijken.

Verlengde instructie

Indien nodig nog extra uitleg geven aan de leerling

Zelfstandig werken

De leerlingen voeren de opdrachten uit.

FEEDBACK EN INTERACTIE

U loopt rond om te ondersteunen waar nodig.

Antwoorden

Opdracht 1

Bij het oude spel djompo futu springen de kinderen op één been van vak tot vak.

Hoe vind je het onderwerp in deze zin?

Door eerst de pv te zoeken en dan: wie/wat + pv

Pv: zie vorige lessen hoe die te vinden.

Het onderwerp vind ik door te vragen: **wie springen? (wie/wat + pv)**

Het onderwerp in deze zin is: **de kinderen**

Hoe vind je het gezegde?

Het gezegde vind ik door: **te kijken naar alle werkwoorden in een zin.**

Het gezegde in deze zin is: **springen**

Noem 3 manieren om de persoonsvorm te vinden.

Ik vind de persoonsvorm door:

1. Vraagproef: de zin vragend te maken.

2. Tijdproef: de zin in een andere tijd te zetten.

3. Getalsproef: de zin in het enkelvoud of meervoud te zetten.

De persoonsvorm in deze zin is: **springen**

De persoonsvorm en het gezegde staan bijna altijd **naast** elkaar

Opdracht 2

1. De les **duurt** van 8 uur tot 10 uur.
2. Om half 9 **begint** Ashmeeta moe te worden.
3. De kinderen **hebben** veel geschreven.
4. Ze **mogen** van de juf de pennen neerleggen.
5. De volgende keer **moeten** de kinderen tot 10 uur doorwerken

Opdracht 3

1. Ik slaap lekker **onder** de klamboe.
2. Er zit een grietjebie **op** het dak!
3. Er hangt een spinnenweb **boven** het bed.
4. De kwajongens springen **over** het hek van mai.
5. Sherwin verstopt zich **achter** de manjaboom.
6. Heeft Felisha melk en suiker **in** de koffie gedaan?
7. Deze bus rijdt van Meerzorg **naar** Alkmaar.
8. Ik breng een bosje bloemen **voor** mijn lieve moeder.

DIFFERENTIATIE

Herhaling: U kunt de uitleg van het onderdeel dat ze nog niet begrijpen herhalen.

Verrijking: Extra oefeningen klaarleggen voor snelle leerlingen.

AFSLUITING

U bespreekt de terugkijkopdracht. U gaat na welke leerlingen het werkwoordelijk gezegde kunnen benoemen en noteert welke leerlingen nog begeleiding nodig hebben. Die leerlingen geeft u extra aandacht bij de herhalingsles.

Taal verkennen – Taalgebruik

TITEL	Leenwoorden
BEGINSITUATIE	De leerling heeft een woordenschat waarin leenwoorden zijn opgenomen.
LESDOEL	De leerling kan: - uitleggen wat leenwoorden zijn; - met voorbeelden toelichten, met voorbeelden, hoe leenwoorden in het dagelijks gebruik voorkomen.
MATERIALEN	Geen extra materialen nodig
ORGANISATIE	Geen extra organisatorische zaken

INTRODUCTIE

U legt uit wat het onderwerp van de les is (leenwoorden) en u vraagt of de leerlingen al een aantal van die woorden kennen. U kunt een aantal voorbeelden geven en daarna vragen wat deze woorden betekenen.

DIDACTIEK EN INSTRUCTIE

Informatie

U legt gedetailleerder uit wat leenwoorden zijn en waar ze vandaan komen. U geeft een aantal voorbeelden die in het schema staan en u kunt dat aanvullen met antwoorden die uit de klas zelf komen.

Als de situatie daarom vraagt kunt u achtergrondinformatie laten opzoeken, of die zelf geven. Er zijn veel websites waar informatie over leenwoorden te vinden is.

Enkele voorbeelden zijn:

https://taaladvies.net/taal/advies/tekst/116/het_gebruik_van_leenwoorden_algemeen/
<http://oefenplein.nl/taal/86-leenwoorden>

Instructie

U legt de opdrachten uit en zet de leerlingen aan het werk.

Verlengde instructie

Als een leerling nog niet begrijpt wat leenwoorden zijn, kunt u het individueel uitleggen. Laat de leerling daarbij voorbeelden geven uit zijn eigen woordenschat.

Zelfstandig werken

De leerlingen werken individueel aan de opdrachten.

FEEDBACK EN INTERACTIE

Tijdens het werken loopt u rond en geeft individueel aanwijzingen.

Antwoorden

Opdracht 1

Sociaal:

so-ci-aal (bijvoeglijk naamwoord, bijwoord) 1 betrekking hebbend op de maatschappij, op het welzijn daarvan: (Nederland) de sociale academie hbo-opleiding voor functies in het cultureel werk, inrichtingswerk, maatschappelijk werk, opbouw- en personeelswerk; (België) sociaal assistent(e) maatschappelijk werk(st)er; sociale controle informeel toezicht door burens en andere omwonenden; (Nederland) Gemeentelijke Sociale Dienst instelling, o.m. belast met het verstrekken van uitkeringen in het kader van de RWW; sociale lasten of premies bijdragen van de werknemer en werkgever voor de uitkeringen die de werknemer geniet op grond van de sociale wetgeving; sociale media websites waar mensen een netwerk van contactpersonen kunnen opbouwen; sociale verzekering, sociale voorzieningen overheidsmaatregelen die een financiële voorziening garanderen in de gevallen dat een werknemer geen inkomen heeft; sociale wetenschappen sociale geografie, culturele antropologie, economie, pedagogiek, politieke wetenschappen, sociologie e.a.

Fantasie:

fan-ta-sie (de; v; meervoud: fantasieën) 1 (psychologie) het vermogen om met behulp van aanwezige voorstellingen nieuwe te vormen 2) verbeelding 3) product van de verbeelding; = hersenschim

Nerveus:

ner-veus (bijvoeglijk naamwoord, bijwoord; vergrotende trap: nerveuzer, overtreffende trap: nerveust) 1 zenuwachtig

Fantastisch:

fan-tas-tisch (bijvoeglijk naamwoord, bijwoord) 1 aan fantasie ontsproten 2 toverachtig mooi 3 ongelooflijk, zeer: fantastisch duur
2 fan-tas-tisch (tussenwerpsel) 1 enorm, geweldig

Caissière:

cais-si-è-re (de; v; meervoud: caissières), kas-si-è-re (de; v; meervoud: kassières) (Nederland) 1 bediende aan de kassa

Acteur:

ac-teur (de; m,v; meervoud: acteurs) 1 toneel- of filmspeler

Journalist:

jour-na-list (de; m,v; meervoud: journalisten) 1 redacteur die werkt voor pers of omroep; = verslaggever

Opmerking: bovenstaande omschrijvingen zijn letterlijk overgenomen uit het gratis online woordenboek van Van Dale (<https://www.vandale.nl/>). Andere woordenboeken kunnen een andere omschrijving geven.

Uiteraard staat het u vrij om een omschrijving te geven in meer begrijpelijke taal voor de leerlingen. U kunt zelf inschatten welke omschrijving uw leerlingen in uw context zullen begrijpen.

Opdracht 2

Ter beoordeling van de leerkracht. Iedere leerling kan andere voorbeelden noemen.

Opdracht 3

Ter beoordeling van de leerkracht. Per taal zullen er verschillende leenwoorden zijn.

DIFFERENTIATIE

Herhaling: Bespreek de goede antwoorden met de leerlingen en relateer de antwoorden aan het onderwerp (leenwoorden).

Verrijking: U kunt meer voorbeelden laten geven binnen verschillende contexten, of u kunt leerlingen in hun moedertaal meer voorbeelden laten opzoeken.

AFSLUITING

- *Wat wist je al van deze les?*
- *Wat heb je geleerd van deze les?*

U bespreekt de terugkijkopdracht en noteert welke leerlingen de stof nog niet goed begrijpen. Die leerlingen geeft u extra aandacht bij de herhalingsles.

TITEL	Kwartet maken
BEGINSITUATIE	De leerlingen hebben zich verdiept in het thema opvoeding is. Ze hebben gedragsregels naar verschillende thuistalen vertaald.
LESDOEL	De leerling kan een talenkwartet maken met verschillende woorden die te maken hebben met netheid.
MATERIALEN	Op maat geknipte lege kwartetkaarten van stevig wit karton; stiften of kleurpotloden; leerlingenboek; bronnenboek.
ORGANISATIE	De leerlingen werken in taalheterogene groepjes van 4.

VOORBEREIDING

U heeft het bronnenmateriaal van deze les gelezen en beluisterd.
 U heeft 4 Surinaamse thuistalen die in deze les aan bod komen, geselecteerd; bij voorkeur talen waarvan er sprekers in de klas zitten.
 Per groep zijn er maximaal 16 kaartjes nodig.
 U heeft een voorbeeldkaart van een kwartet op het bord getekend.

**BOSRO TIFI
SRANAN**

dánt dhowe - Sarnámi
 bosoo tifi - Okanisi
 Bösö tanda saamaka

INTRODUCTIE

U houdt een kort klassengesprek rond netjes zijn. Richtvragen kunnen bijvoorbeeld zijn:

- Wie helpt thuis met huis schoonmaken? Wat doe je zoal?
- Waarom is het nodig het huis schoon te maken? (Het huis moet er netjes uitzien, maar ook om ziekten te voorkomen. Als je vuil laat staan, komen er allerlei bacteriën.)
- Behalve het huis, moet je zelf ook schoon zijn. Wat doe je om jezelf schoon en netjes te houden?
- Waarom moet je jezelf ook schoonhouden? (Voor anderen is het onaangenaam als je vies bent en stinkt. Om niet ziek te worden.)

INSTRUCTIE

U legt aan de hand van het voorbeeld op het bord en de voorbeelden in het boek uit hoe de kwartetkaarten eruit moeten zien. De leerlingen lezen nog eens zelf de informatie. Daarna bespreekt u de *Schoon-en-Netjes-Acties* tabel. U schrijft de 4 thuistalen op het bord waarmee de leerlingen tijdens deze les gaan werken. U wijst op het pictogram en laat sprekers van de gekozen talen de woordjes oplezen. De overige leerlingen zeggen de woorden na.

U legt opdracht 1 uit. U deelt de lege kaarten en stiften uit. Vervolgens verdeelt u de verschillende *Schoon-en-Netjes-acties* tabellen onder de groepjes. Iedere leerling maakt tenminste 1 kwartetkaart, dus ieder groepje maakt tenminste 1 kwartet.

DIFFERENTIATIE

Herhaling: Als een leerling zijn kaart niet goed heeft gemaakt, krijgt hij een nieuwe kaart. De leerkracht of een groepsgenoot helpt hem om de nieuwe kaart goed te maken.

Verrijking: Groepsleden die eerder klaar zijn, mogen hun kaart extra mooi maken met tekeningen en kleuren.

Zelfstandig werken

De leerlingen maken opdracht 1.

FEEDBACK EN INTERACTIE

U loopt langs de groepen en geeft verduidelijkende aanwijzingen waar nodig.

U motiveert leerlingen om de kaarten netjes te maken, maar u let ook op de tijd.

AFSLUITING

Elke groep mag zijn kwartetten uitspreiden. De leerlingen lopen rond en bekijken de sets. Enkele leerlingen krijgen de beurt om iets te zeggen over de setjes van een andere groep. U haalt de setjes op en houdt die per groep gescheiden, bijvoorbeeld in aparte zakjes. U vertelt de leerlingen dat in de volgende les *Meertaligheid* met de kwartetten gespeeld zal worden. Noteer in welke groep de leerlingen vandaag zaten, dan kunnen ze die de volgende les weer vormen.

Spreken en Luisteren

TITEL	Groepsgesprek
BEGINSITUATIE	De leerling: - heeft ervaring met een klassengesprek; - kan zijn mening verwoorden en onderbouwen met argumenten.
LESDOEL	De leerling kan: - in een groepsgesprek in de rol van groepslid zijn mening geven en toelichten met voorbeelden; - op het juiste moment deelnemen aan het gesprek, of juist afwachten en luisteren.
MATERIALEN	Voor deze les zijn geen extra materialen nodig dan reeds aanwezig.
ORGANISATIE	De leerlingen werken in groepen van drie. De les eindigt klassikaal.

VOORBEREIDING

U bereidt de les voor door een (actueel) onderwerp te kiezen waarover het groepsgesprek gaat. Dat kan iets wat zich onlangs in de groep heeft afgespeeld, zijn. Maar het kan ook iets wat in de buurt, in de stad of het dorp gebeurd is. Kiest u wel een onderwerp waarin de leerlingen zich kunnen inleven.

ORGANISATIE

Zorg dat er een kring is om het gesprek te kunnen houden. U zit zelf zodanig, dat u iedere leerling recht in de ogen kunt aankijken.

INTRODUCTIE

U introduceert het onderwerp door de opgedane ervaringen van de leerling te activeren. Hebben we al eens een groepsgesprek gedaan? Waarover dan en hoe ging dat? Een klassengesprek is ook een vorm van een groepsgesprek.

DIDACTIEK EN INSTRUCTIE

Informatie

U behandelt de informatie uit het leerlingenboek. U legt uit wat een groepsgesprek is, wanneer een groepsgesprek gehouden kan worden en uit welke stappen een groepsgesprek bestaat.

U introduceert het onderwerp van het groepsgesprek dat zal plaatsvinden. U kunt de leerlingen daar even over laten nadenken of informatie over laten zoeken en laten lezen om een beeld en/of mening te vormen. Mocht u dat doen aan de hand van een krantenartikel, dan kunt u dit ook uitdelen en de leerlingen rustig laten lezen.

Instructie

U geeft de instructie aan de leerlingen om het onderwerp kort te bestuderen en om hierover een mening te vormen. De leerlingen mogen daarbij aantekeningen maken die zij tijdens het gesprek kunnen raadplegen.

Zelfstandig werken

De leerlingen maken de opdrachten 1 en 2

FEEDBACK EN INTERACTIE

Tijdens het gesprek concentreert u zich op de rol van gespreksleider. U neemt dus geen deel aan het gesprek. Tijdens het gesprek kunt u af en toe doorvragen en samenvatten wat er al gezegd is. Door ook de meer stille leerlingen bij het gesprek te betrekken, krijgt u een meer open gesprek. Soms zult u wel bepaalde leerlingen moeten herinneren dat ook tijdens dit gesprek het wel zo netjes is om een ander te laten uitpraten.

Geef aan dat het gesprek te allen tijde veilig moet blijven. Niemand mag bedreigd worden door een ander. De leerkracht mag zich dus ook niet bedreigend of anderszins negatief uitlaten, zodat leerlingen dichtklappen. Iedereen moet in zijn/haar waarde gelaten worden.

Na afloop van het gesprek kunt u ook feedback geven over het verloop van het gesprek. Bepaalde opmerkingen kunt u nog even benadrukken (Ik vond het goed dat je juist dat gezegd hebt, of normaal zeg je niet zo veel, maar nu heb ik je prima gehoord). Houd rekening met de veilige leeromgeving.

DIFFERENTIATIE

Herhaling: U herhaalt het verloop van het gesprek en vraagt of de leerlingen zich de verschillende stappen van de gespreksstructuur kunnen herinneren.

Verrijking: Leerlingen die het onderwerp goed snappen, kunt u vooraf ook de instructie geven om een samenvatting te geven van het gesprek te geven.

AFSLUITING

U bespreekt de terugkijkopdracht en noteert welke leerlingen vlot en boeiend spreken en welke nog meer oefening en begeleiding nodig hebben. Daarbij kunt u gebruikmaken van de evaluatiewijzer.

TITEL	Mijn website
BEGINSITUATIE	De leerling: - kan het verschil zien tussen een duidelijke en een onduidelijke lay-out; - kan een prettige lay-out voor zichzelf bepalen; - heeft een schets gemaakt van een lay-out die hij/zij zelf heeft bedacht; - heeft zijn/haar persoonlijke gegevens en interesses in correcte zinnen opgeschreven.
LESDOEL	De leerling: - kan een tekst plaatsen in een lay-out; - kan woorden en zinnen die hij/zij belangrijk vindt, laten opvallen in een tekst.
MATERIALEN	Wit A4'tje, pen, potlood, kleurtjes, stiften
ORGANISATIE	De leerling maakt de opdracht zelfstandig. De leerling heeft de informatie van les 8 en 16 thema 4 nodig.

INTRODUCTIE

De leerlingen lezen in stilte de informatie. U vraagt aan één leerling wat hij/zij heeft gelezen en u vraagt hem/haar om er iets over te vertellen. U vertelt dat de leerlingen zich hebben voorbereid op deze schrijfofdracht in les 8 en 16 thema 4.

DIDACTIEK EN INSTRUCTIE

Informatie

- U legt uit dat de leerlingen een profielpagina voor hun eigen website gaan maken. U vertelt dat ze zich al hebben voorbereid in les 8 en 16 thema 4.

Instructie

U vertelt dat de leerlingen al in Les 8 thema 4 hebben nagedacht over de dingen die zij belangrijk vinden. Die tekst is de informatie voor hun profielpagina. In Les 16 thema 4 moesten ze nadenken over de lay-out van hun profielpagina. Ze hebben een schets gemaakt.

U deelt blanco A4'tjes uit aan alle leerlingen. U vertelt dat ze hun profielpagina op het A4'tje gaan maken. U zegt dat ze de informatie die ze geleerd hebben uit Les 8 en 16 thema 4 moeten gebruiken.

Opdracht 1

De leerlingen werken individueel. Er mogen ook andere afbeeldingen getekend worden dan het eigen portret.

Opdracht 2

De leerlingen maken de opdracht zelfstandig in het schrift. Elke leerling controleert zijn eigen werk aan de hand van een checklist.

Verlengde instructie

U kunt voorbeelden laten zien van leuke/opvallende profielpagina's en opvallende lay-outs van kranten/tijdschriften/vriendenboekjes.

Zelfstandig werken

De leerlingen werken zelfstandig aan opdracht 1 en 2.

FEEDBACK EN INTERACTIE

U loopt rond om te ondersteunen waar nodig. U maakt gebruik van de suggesties voor differentiatie voor de leerlingen die deze aankunnen.

Antwoorden**Opdracht 1**

Eigen antwoord

Opdracht 2

De leerlingen schrijven een eigen antwoord op in het schrift.

DIFFERENTIATIE

Herhaling: U kunt herhalen dat de leerlingen een deel van hun persoonlijke ontwikkeling op papier hebben gezet. U kunt het advies geven een dagboek bij te houden.

Verrijking: U kunt de leerlingen hun eigen profielpagina laten presenteren voor de klas.

AFSLUITING

U bespreekt de terugkijkopdracht.

TITEL	Repeteren
BEGINSITUATIE	De leerling kan: - zijn eigen geschreven woorden controleren op correcte spelling met gebruikmaking van hulpbronnen. - woorden in een context plaatsen en woorden met meerdere betekenissen in de context uitleggen wat daarmee bedoeld wordt.
LESDOELEN	De leerling: - past de spellingsregels van wat in thema 4 geleerd is toe in nieuwe situaties. - kan woorden vormen met gegeven letters. - kan samenwerken en overleggen met een partner op basis van gelijkwaardigheid.
MATERIALEN	(Online)woordenboek en/of (onlinetaalencyclopedieën)
ORGANISATIE	De leerlingen werken individueel en in groepen.

INFORMATIE

U informeert de leerlingen dat ze in een eerdere les bepaalde woorden hebben gespeld die in deze les weer de nodige aandacht krijgen. Er komen ook woorden voor die de leerlingen nog niet in dit leerlingenboek gespeld hebben.

OPWARMER

Maak er een spelletje van. Niet ieder duo zal evenveel letters hebben of dezelfde letters hebben. U kunt er ook voor kiezen om twaalf letters op het bord te schrijven, mocht u merken dat bepaalde duo's veel meer voordeel hebben dan anderen, bijvoorbeeld omdat het ene duo kan kiezen uit vierentwintig letters en een ander duo maar uit acht.

Controleer ook tijdens het werk of de leerlingen correcte Nederlandse woorden noemen en schrijven. U mag corrigeren waar nodig natuurlijk.

Antwoorden**Opdracht 1**

Vul de juiste letters in, klinkers of medeklinkers.

a) d_d_lijk	dodelijk
b) s_r_d_n	sieraden
c) s__cht_	slechts
d) _ui_	fuif
e) f_t_graa_	fotograaf
f) _ami_g_r_ng	bami goreng
g) _ee_in_	leerling
h) _at_sl_n_	ratelslang
i) vl_r_u_s	vleermuis
j) j_g_ar	jaguar
k) _n_c_nd_	anaconda
l) _ch_tt_r_nd	schitterend
m) g_ch_laa_	goochelaar

U controleert na afloop.

Opdracht 2

Vul de juiste letters in, klinkers of medeklinkers.

a) ve_l_g	veilig
b) _a_e_r_t_s	wandelroutes
c) dr_z_d_g	driezijdig
d) r_g_nw_d	regenwoud
e) -a_ich_ff_r	taxichauffeur
f)) k_s_b_n_	kousenband
g) _ss_mbl_	assemblee
h) w_d_t_d_zw_m_e_	wedstrijdzwemmer
i) _fsch_dsc_d_	afscheidscadeau
j) a_p_au_	applaus
k) g_f_l_c_tee_d	gefeliciteerd
l) n_-_p_n	na-apen
m) St_lm_n_l_nd	Stoelmanseiland

U controleert na afloop.

Opdracht 3

Vul de juiste letters in, klinkers of medeklinkers.

a) h_nd_r_k	hinderlijk
b) _nw_rs_ij_l_k	onwaarschijnlijk
c) r_s_ch_t_g	reusachtig of rotsachtig
d) _nt_r_ss_n_	interessant
e) k_mp_o_n	kampioen
f) p_l_t_g_n_	politieagent
g) i_hee_se	inheemse
h) m_d_ll_	medaille
i) _cht_ie_	achttien
j) _e_eu_s_e__ing	teleurstelling
k) au_o_a__n	automaten
l) p_p_la_r	populair
m) t_msp_l	teamspel

TERUGKIJKEN

- *Wat heb je geleerd in deze les?*
- *Wat wist je al en kon je tijdens deze les gebruiken?*
- *Wat kun je nog niet goed genoeg en moet je dus meer oefenen?*

U bespreekt de les na met de leerlingen.

Begrijpend Lezen

TITEL	Genres
VERWACHTINGSVRAGEN	Wat zijn je lievelingsverhalen? Waar gaan die over? Hoe kies je zelf een boek, verhaal of film uit dat/die je leuk lijkt?
BEGINSITUATIE	De leerling kan: - een thema herkennen in een tekst. - verschillende soorten verhalen herkennen. - onder woorden brengen wat hij leuk vindt v.w.b. het soort films of verhalen. - onderscheid maken in fictie en non-fictie.
LESDOEL	De leerling kan: - een genre aanduiden. - de kenmerken van verschillende genres benoemen.
MATERIALEN	Voor deze les zijn geen extra materialen nodig.
ORGANISATIE	Er zijn geen aanpassingen nodig om de les te kunnen uitvoeren.

INTRODUCTIE

U introduceert het onderwerp door te vragen naar wat de leerlingen zelf leuk vinden om te lezen of naar te kijken. U vraagt waarom de leerlingen dat leuk vinden en wat zij er zo leuk aan vinden.

Wellicht kan de leerling ook benoemen hoe dat soort verhalen of films heet.

DIDACTIEK EN INSTRUCTIE

Informatie

Met de informatie die u tijdens de introductie hebt verzameld, behandelt u de inhoud van de informatie uit het leerlingenboek. U haalt aan wat de leerlingen zelf leuk vinden en benoemt een aantal genres die nog niet genoemd zijn.

U kunt ervoor kiezen om opdracht 1 klassikaal te maken en leerlingen in de expertvorm te laten zoeken en uitleggen. Dit houdt in dat een groepje informatie zoekt over een genre en die met de klas deelt. Een ander groepje doet hetzelfde, net zo lang tot alle genoemde genres zijn opgezocht en toegelicht. Als er geen zoekmogelijkheden zijn op school, dan kunt u de leerlingen in groepjes van 3 of 4 laten overleggen.

Instructie

Als u ervoor kiest om ook opdracht 1 individueel te laten doen, dan zet u de leerlingen aan het werk. Zorg ervoor dat er genoeg middelen zijn om op te kunnen zoeken (woordenboek, encyclopedie, internet).

U neemt ook opdracht 2 en 3 met de leerlingen door en legt uit wat de bedoeling daarvan is. U kunt er ook voor kiezen om de leerlingen in groepjes te laten werken.

Verlengde instructie

De leerlingen voor wie deze informatie misschien wat veel is, kunt u stap voor stap begeleiden bij het zoeken van de genres en hun kenmerken. Geef daarbij directe terugkoppeling bij iedere stap die ze zetten.

Impliciete woorden	Expliciete woorden	Uitdrukkingen
Ideaal (ideale)	Boek	
Ruimteschip	Tijdmachine	
Deuropening	Sciencefiction	
Planeten	Fantasy	
Magie	Geschiedenis	
Werkelijkheid (-heden)	Biografie	
Feiten	Mysterie	
Detective	Autobiografie	
Raadsels		
Fictie		

Zelfstandig werken

De leerlingen werken individueel, maar u kunt ook ervoor kiezen om de leerlingen in duo's of groepjes te laten samenwerken.

FEEDBACK EN INTERACTIE

U loopt rond om te ondersteunen waar nodig. U maakt gebruik van de suggesties voor differentiatie voor de leerlingen die deze aankunnen. Vervolgens bespreekt u de antwoorden klassikaal.

Antwoorden

Opdracht 1

Western = cowboys (en indianen of native Americans), Amerika, goed en kwaad, landschappen, schietpartijen

Sciencefiction = toekomst, het zou kunnen gebeuren, computers, ruimte, wetenschap,

Thrillers = spanning, moord, held en schurk, hoog tempo in vertellen, dwaalsporen

Fantasy = niet bestaand, kan ook niet bestaan, verzonnen wezens en verzonnen werelden, magie en bovennatuurlijke elementen die alledaags lijken

Poëzie = dichtkunst, ritmische eigenschappen in de tekst, symboliek

Wat is je favoriete genre? Heb je een favoriet boek of verhaal in het genre? Dit zijn persoonlijke antwoorden. Laat de leerling kort toelichten waarom hij dit als favoriet heeft.

Opdracht 2

In principe zijn de genres hetzelfde, al zijn er bij films verschillende sub-genres die in boeken vaak niet tot uitdrukking komen. Het kostuumdrama is een sub-genre bijvoorbeeld dat alleen bij films voorkomt. Zo zijn er voor ieder sub-genre wel voorbeelden te vinden die alleen bij films voorkomen.

Stimuleer de leerling om andere genres te zoeken dan die reeds genoemd zijn.

Het verschil tussen een film en een boek is wel duidelijk. In een film worden de personages vaak minder uitgediept, iets wat in een boek vaak wel gebeurt. Een verfilming van een boek

is toch vaak net iets anders dan het verhaal in boekvorm zelf. Een verfilming is vaker een samenvatting van het hele verhaal.

Verfilmingen kunnen vaak een ander perspectief van het verhaal aannemen of belichten. Een samenvatting van een boek kan, maar er zijn ook andere invalshoeken om een verfilming te maken. Er bestaan dus verschillen tussen verfilmingen en boeken. Een film zien heeft meestal nog geen volledige samenvatting gegeven van de inhoud van het boek waarop de film op gebaseerd is.

De overeenkomsten zijn de thema's die zowel in het boek als in de film voorkomen.

Het wil dus lang niet altijd zeggen dat een verfilming ook een letterlijke weergave is van het boek.

Opdracht 3

1. Sciencefiction, fantasie, geschiedenis, informatief, biografie, mysterie, fictie, autobiografie.
2. Informatief (misschien autobiografisch, want het staat in de ik-vorm).
3. Fictie: Sciencefiction, fantasie, mysterie.
Non-fictie: geschiedenis, informatief, biografie, autobiografie.

DIFFERENTIATIE

Herhaling: U kunt de belangrijkste punten van de kenmerken van verschillende, veel voorkomende genres benoemen met de leerlingen.

Verrijking: Leerlingen die snel klaar zijn, kunt u de opdracht geven om binnen een genre de sub-genres te onderscheiden met hun specifieke kenmerken.

TERUGKIJKEN

- Wat vond je makkelijk en wat vond je moeilijk aan deze les?
- Begrijp je wat een genre is, en hoe je verhalen kunt indelen in genres?

U noteert welke leerlingen nog moeite hebben met de opdrachten. U kunt daarbij gebruikmaken van de evaluatiewijzer. Bij een volgende les *Begrijpend lezen* besteedt u extra aandacht/biedt u extra ondersteuning aan deze leerlingen.

Reizen naar andere werelden

De ideale wereld bestaat nog niet. Maar je kunt wel door boeken even in een andere wereld wonen. Wist je dat een boek een tijdmachine kan zijn? Het kan ook een ruimteschip of een magische deuropening naar een andere wereld zijn.

Wanneer ik bijvoorbeeld sciencefiction lees, verken ik verre planeten en het leven in de toekomst.

Als ik fantasie lees, ga ik naar een school om magie te leren en kan ik kennismaken met een leven in andere werkelijkheden.

Als ik geschiedenis lees, reis ik terug in de tijd waarin veel dingen anders zijn dan nu.

Wanneer ik een informatieboek lees, leer ik nieuwe feiten met informatie die ik nu kan gebruiken.

Wanneer ik een biografie lees, leer ik over het leven van een andere persoon.

Als ik een mysterie lees, ben ik even een detective die raadsels kan helpen oplossen.

Als ik fictie lees, verlies ik mezelf in een verhaal dat niet gebeurd is.

Wanneer ik een autobiografie lees, hoor ik iemand anders zijn of haar eigen verhaal vertellen.

Met boeken kan ik reizen naar andere werelden waar ik nieuwe dingen ervaar, zonder ooit mijn kamer te verlaten!

De expliciete woorden, themawoorden, in de tekst worden in de kleur ROOD aangegeven;

De impliciete woorden in de tekst worden in de kleur BLAUW aangegeven.

Meertaligheid

TITEL	Kwartet en Charade
BEGINSITUATIE	In Les 22 hebben de leerlingen een schoon-en-netjes-acties talenkwartet gemaakt. Ze hebben geoefend met het lezen, spreken en schrijven van de woorden op de kaarten.
LESDOEL	De leerling kan de woorden voor de schoon-en-netjes-acties lezen, onthouden en uitspreken in vier verschillende Surinaamse thuishalen.
MATERIALEN	<i>Schoon-en-Netjes-kwartetten</i> van Les 22; uw groepsoverzicht van les 22 (wie hebben samen aan 1 kwartet gewerkt); leerlingenboek; bronnenboek.
ORGANISATIE	De leerlingen werken in dezelfde groepjes als in de vorige les meertaligheid.

VOORBEREIDING

U heeft het bronnenmateriaal van de vorige meertaligheidsles weer bestudeerd en beluisterd.

INTRODUCTIE

U vraagt de leerlingen of ze nog weten welke acties ze allemaal hebben vertaald in het *Schoon-en-Netjes-acties* kwartet. U laat ze de acties in verschillende Surinaamse thuishalen herhalen. U vertelt dat ze in deze les 2 spellen met hun kwartetten gaan doen. U deelt de kwartetten uit.

INSTRUCTIE

U neemt de spelregels van het kwartetspel met de leerlingen door. Dan doen de leerlingen opdracht 1. Daarna neemt u op dezelfde wijze de spelregels van charade door. U begeleidt het charadespel (opdracht 2) door aan te geven welke groep het woord moet aangeven en welke groep moet uitbeelden. U bent scheidsrechter en houdt de puntentelling bij op het bord. Elke groep moet tenminste 1 keer aan de beurt komen. Het spel is leuk als het snel gespeeld wordt.

Zelfstandig werken

De leerlingen voeren opdracht 1 zelfstandig uit. Opdracht 2 gebeurt klassikaal.

FEEDBACK EN INTERACTIE

U observeert de groepen tijdens het kwartetten en ondersteunt waar nodig. U luistert ook of de leerlingen de woorden goed uitspreken. Bij opdracht 2 helpt de groep die de kaart heeft afgegeven met het controleren of de woorden correct zijn.

AFSLUITING

U vraagt eerst een applaus voor de winnaars en dan voor iedereen omdat iedereen zo goed heeft meegedaan. De leerlingen krijgen de kwartetkaarten die ze gemaakt hebben terug voor in hun portfolio.

TITEL	Spelwedstrijd
BEGINSITUATIE	De leerling kan woorden spellen en verdelen in lettergrepen.
LESDOELEN	De leerling: - kan een gegeven woord hardop spellen.
MATERIALEN	(Online)woordenboek en/of (online)taalencyclopedieën Kaartje met cijfers (evenveel als er woorden zijn)
ORGANISATIE	De leerlingen werken in een groep.

INTRODUCTIE

De woordenlijst kunt u samenstellen uit woorden van dit thema, maar u kunt ook terugvallen op de woorden uit vorige thema's. Het is aan u om in te schatten welke woorden de groep aankan. Maak het niet te makkelijk, maar ook zeker niet te moeilijk. Zorg er wel voor dat de leerlingen de woorden kennen of in ieder geval een keer gebruikt hebben.

Bijvoorbeeld

Nr	Woord	Nr	Woord	Nr	Woord
1	Evenwicht	8		15	
2	Voetballen	9		16	
3	Zebrapad	10		17	
4	Palmentuin	11		18	
5	Huisvesting	12		19	
6	En dergelijke	13		20	
7		14		21	

INFORMATIE

Leg de spellingswedstrijd goed uit, neem de spelregels een keertje door. U kunt de leerlingen ook een keer laten oefenen, voordat de wedstrijd begint.

TERUGKIJKEN

- *Wat heb je geleerd van deze les?*
- *Wat wist je al en kon je tijdens deze les gebruiken?*
- *Wat kun je nog niet goed genoeg en moet je dus meer oefenen?*

U bespreekt de les na met de leerlingen.

Taal verkennen – Woordenschat

TITEL	Een schat aan woorden deel 16
BEGINSITUATIE	De leerling kan woorden in alfabetische volgorde rangschikken.
LESDOELEN	De leerling: - kan voor hem nieuwe woorden herkennen en in een zin gebruiken. - kan veertig woorden op alfabetische volgorde plaatsen.
MATERIALEN	(Online)woordenboek en/of (online)taalencyclopedieën, papier, kleurtjes
ORGANISATIE	De leerlingen werken individueel en in groepen.

INFORMATIE

U start met het mondeling overhoren van de tien nieuwe woorden uit Les 18. Daarna overhoort u ook de tien woorden uit Les 2 en 10.

OPWARMER

U neemt een bekend woord in gedachten. Dat kan een voorwerp zijn, maar mag ook iets anders zijn. U laat de leerlingen om de beurt een vraag stellen die u alleen met ja of neen beantwoordt. De leerling die het woord geraden heeft, heeft gewonnen.

U stelt de winnaar in de gelegenheid om een woord dat de andere leerlingen moeten zien te achterhalen met behulp van ja/neen-vragen, in gedachten te nemen.

Antwoorden

Opdracht 1

De tien woorden zijn: deuropening, geschiedenis, sciencefiction, verken, fantasie, magie, biografie, autobiografie, mysterie, detective.

Opdracht 2

De alfabetische volgorde is: autobiografie, biografie, detective, deuropening, fantasie, geschiedenis, magie, mysterie, sciencefiction, verken.

Opdracht 3

Hieronder staan tien betekenissen van de woorden, door elkaar. Zoek de juiste betekenis van elk woord. Schrijf die betekenis op, achter de woorden die je bij opdracht 1 hebt genoteerd.

- sciencefiction
- mysterie
- deuropening
- detective
- verkennen
- autobiografie
- biografie
- magie
- geschiedenis
- fantasie

U laat de antwoorden op het bord zien.

Opdracht 4

U neemt de gemaakte kaartjes in en schudt deze goed door elkaar. U deelt per leerling tien willekeurige kaartjes uit en laat de leerling achterop de kaartjes het woord dat op de voorkant als tekening staat, schrijven.

Geef de kaartjes weer teug aan de eigenaar om die in het woordenboek te bewaren.

TERUGKIJKEN

- *Welke woorden waren nieuw voor je?*
- *Welke woorden had je eerder gezien waarvan je de betekenis niet kende?*
- *Welke woorden kende je al?*

U vraagt de leerlingen hierop antwoord te geven.

Het gaat hierbij niet om te meten hoe groot de woordenschat van de leerlingen is, maar het gaat om het feit dat de kinderen het vertrouwen krijgen in de mogelijkheid om de betekenis van nieuwe woorden op te zoeken of om iemand die de betekenis van de woorden wel kent te vragen.

Blijf de leerlingen aanmoedigen in hun durf en nieuwsgierigheid. Wijs ze af en toe op de hoeveelheid nieuwe woorden die ze hebben geleerd en die ze kunnen toepassen. Met uw aanmoediging zullen ze trots zijn op hun woordenschatschrift dat volgeschreven raakt.

Spreken en Luisteren

TITEL	Noodnummers bellen
BEGINSITUATIE	De leerling heeft: - in een andere setting een telefoongesprek gevoerd over uiteenlopende onderwerpen en kan de telefoonetiquette toepassen. - begrip wat hulpdiensten zijn, en kan zich een beeld vormen van noodsituaties.
LESDOEL	De leerling kan: - een noodsituatie identificeren. - een kort en bondig gesprek voeren met de desbetreffende hulpdienst.
MATERIALEN	Voor deze les print u de kaartjes uit met verschillende situaties. Deze deelt u uit op het moment dat de leerlingen met de opdrachten gaan werken. Misschien kunt u een aantal echte telefoons inzetten om het gesprek met de hulpdienst reëler te laten lijken. ((Er kunnen natuurlijk ook wel speelgoedtelefoons die op echte telefoons lijken, gebruikt worden).
VOORBEREIDING	U bereidt de les voor door de situaties zelf door te nemen en eventueel alvast een aantal leerlingen in gedachten te nemen met wie u opdracht 2 klassikaal wilt doen.
ORGANISATIE	De leerlingen werken eerst individueel, daarna in duo's en tot slot klassikaal.

INTRODUCTIE

U introduceert het onderwerp door het begrip hulpdiensten te noemen of op het bord te schrijven. Wie weet wat hulpdiensten zijn? Waar zou je hulpdiensten voor nodig kunnen hebben?

DIDACTIEK EN INSTRUCTIE

Informatie

U legt de informatie uit het leerlingenboek uit. Welke hulpdiensten zijn er, welke dienst kan voor welke situatie gebeld worden?

U legt ook uit waarvoor een hulpdienst vooral niet gebeld kan en mag worden en wat de consequenties zijn van het vals melden van een noodsituatie.

Vervolgens neemt u stap voor stap door hoe de hulpdienst gebeld moet worden, en welke essentiële informatie er doorgegeven moet worden om efficiënt hulp in te roepen.

Instructie

U geeft de leerlingen de opdracht om in duo's opdracht 1 voor te bereiden en uit te voeren. Opdracht 2 is klassikaal.

Zelfstandig werken

De leerlingen maken de opdrachten 1 en 2.

FEEDBACK EN INTERACTIE

U loopt rond en ondersteunt waar nodig. U maakt gebruik van de suggesties voor differentiatie voor de leerlingen die deze aankunnen.

DIFFERENTIATIE

Herhaling: U herhaalt wat hulpdiensten zijn, en waarvoor hulpdiensten kunnen worden ingeroepen. U legt het verschil uit tussen de hulpdiensten. Er zijn storingsnummers (water, stroom, e.d.) en noodnummers (politie, brandweer e.d.).

U herhaalt hoe een telefoongesprek met een hulpdienst zou moeten verlopen (volgorde, juiste informatie geven).

Verrijking: Leerlingen die het onderwerp snel begrijpen, kunt u alle hulpdiensten laten opzoeken met de juiste nummers of andere manieren van contact. Dat kan op internet, maar ook bijvoorbeeld in een telefoonboek.

AFSLUITING

U bespreekt de terugkijkopdracht en noteert welke leerlingen vlot en boeiend spreken en welke nog meer oefening en begeleiding nodig hebben. Daarbij kunt u gebruikmaken van de evaluatiewijzer.

BIJLAGE: KAARTJES MET SITUATIES

U print de situaties uit en zorgt ervoor dat iedere leerling een kaartje krijgt. Natuurlijk kunt u ook eigen situaties toevoegen als u dat wenselijk en realistischer acht.

Situatie:

Er heeft een botsing plaatsgevonden op het kruispunt aan het einde van je straat. Er is iemand uit de auto geslingerd. Die ligt bloedend langs de kant van de weg, maar hij beweegt niet meer.

Situatie:

Je loopt naar school en je ziet dat een dief de tas van een oudere mevrouw steelt. Hij geeft de mevrouw een klap, pakt haar tas en rent weg in de richting van de kerk in de buurt.

Situatie:

Je ziet dat er in de straat iemand in elkaar geslagen wordt door een groepje mensen. Je weet natuurlijk niet waarom, maar het ziet er heel erg uit.

Situatie:

Op het schoolerf zie je dat een leerling keihard tegen een paal botst bij het spelen van pakkertje. Hij heeft een bloedneus en mist een paar tanden. Hij is half in paniek omdat het vreselijk pijn doet. Een andere leerling is al bij hem om te helpen.

Situatie:

Je hoort midden in de nacht geluiden in huis. Je bent in je slaapkamer en je denkt dat er een inbreker aan het werk is in jullie woonkamer. Je kunt je vader of moeder niet bereiken, dus je moet hulp hebben.

Situatie:

Je ziet een paar jongens in de buurt die stilletjes proberen een perceel met droog gras in brand te steken. Het lijkt uit de hand te lopen. Eén van de jongens rent al weg omdat hij bang geworden is, terwijl een andere jongen op zoek is naar water om te blussen.

Situatie:

Je bent bij de rivier aan het spelen met een vriendje. Je vriendje valt in de rivier, en zijn been blijft steken onder een dikke boomstam onder water. Hij kan wel ademen, maar hij krijgt zijn been niet meer los.

THEMA

5

Verkeer

Verkeer oefenen

Introductieles

EEN NIEUW THEMA

BEGINSITUATIE Hou wel rekening ermee dat lessen binnen de domeinen beginnen met terug te grijpen op voorkennis die in vorige thema's behandeld is. Het verband tussen lessen en onderwerpen komt vanaf thema 5 sterker naar voren, dus niet iedere les is een op zichzelf staand item. Tijdens het werken in dit thema komt per les steeds vaker naar voren wat de relatie is tussen lessen en onderwerpen.

LESDOEL De leerling:

- krijgt inzicht in de aspecten van het nieuwe thema.
- herkent voorkennis over het onderwerp.

MATERIALEN Er zijn geen extra materialen nodig om deze les uit te kunnen voeren.

ORGANISATIE De leerlingen werken individueel.

INTRODUCTIE

U introduceert het thema door terug te halen welke kennis de leerlingen hebben over het verkeer. Wie zijn verkeersdeelnemers? Welke symbolen worden in het verkeer gebruikt? Welke regels moeten in het verkeer worden nageleefd?

INSTRUCTIE

Informatie

Het thema 'Verkeer' is een thema dat bestaat uit 34 lessen in verschillende domeinen. De algemene verkeerkennis wordt verondersteld aanwezig te zijn. In het vak Taal gaan de leerlingen dan ook meer aan de slag met taalzaken binnen het thema dan het leren van verkeersregels en -borden.

Instructie

U legt de opdrachten uit voordat de leerlingen aan het werk gaan.

Verlengde instructie

Voor de leerlingen die moeite hebben met de lessen in het thema kunt u de lessen verkeer uit andere thema's halen en de leerlingen met deze informatie het taalboek laten doorbladeren.

Zelfstandig werken

De leerlingen voeren de opdrachten individueel uit.

FEEDBACK EN INTERACTIE

U loopt rond om waar nodig te ondersteunen.

Antwoorden

Opdracht 1

1. Waarschijnlijk de verkeersborden en situaties.
2. Per leerling verschillend. Waarschijnlijk het naar school gaan en van school naar huis gaan, of een uitstapje met de school of familie.

Opdracht 2

1. Per leerling verschillend. De W-vragen komen enkele keren terug, zoeken op internet en in boeken is een onderwerp dat weer voorkomt, schrijven, e-mailen, toepassen, symbolen zijn onderwerpen die in een andere vorm al eens behandeld zijn.
2. Per leerling verschillend, vraag ook waarom.

AFSLUITING

U bespreekt de terugkijkopdracht door te vragen of de leerlingen belangstelling voor het thema hebben.

Taal verkennen – Woordenschat

TITEL	Woorden in de context
THEMAWOORDEN	Motorfiets Reizen Vervoer Vervoersmiddelen Vliegtuig Vliegveld
BEGINSITUATIE	De leerling: - is bekend met enkele woorden rond het thema Verkeer. - kan zich een voorstelling maken welke woorden en begrippen met het thema te maken hebben.
LESDOEL	De leerling: - weet wat een context betekent. - kan associaties maken met andere woorden binnen dezelfde context.
MATERIALEN	Geen extra materialen nodig
ORGANISATIE	De leerlingen werken voornamelijk in duo's.

INTRODUCTIE

U bespreekt de introductieles nogmaals. Wat houdt het thema ook al weer in? Waarmee heeft het thema volgens jou te maken?

DIDACTIEK EN INSTRUCTIE

Informatie

U legt het begrip 'context' uit aan de hand van een aantal voorbeelden. Noem bijvoorbeeld de context 'school' en laat de leerlingen associëren welke woorden bij de context horen. U kunt ook een aantal woorden noemen, die niets met de context te maken hebben en de leerlingen laten aangeven waarom dat woord niet erbij hoort.

In de onderstaande woordenlijst staan tien woorden. Laat de leerlingen deze woorden, betekenissen en zinnen lezen en aan de hand daarvan de context ontdekken.

Als het begrip context duidelijk is, kunt u verder met de instructie om de opdrachten te maken.

Woord	Betekenis	Voorbeeldzin
buitenshuis	niet in huis, buiten het huis zijn	Mijn tante werkt van maandag tot en met vrijdag buitenshuis.
kantoor	schrijf- of werkkamer. Het gebouw van een dienstverlenend bedrijf	Mijn vader werkt als boekhouder in een groot kantoor.

korjaal	boot gemaakt van een uitgeholde boomstam	We gaan met een korjaal de rivier op om te vissen.
motorfiets	tweewielig voertuig dat wordt aangedreven door een motor. Om een motorfiets te mogen besturen is een rijbewijs nodig.	Als je op een motorfiets rijdt, moet je altijd een helm op.
pensioen	een uitkering voor mensen die lang gewerkt hebben en niet meer hoeven te werken.	Mijn oma is op haar 60e verjaardag met pensioen gegaan.
taxi	een huurauto met een chauffeur die je tegen betaling ergens heen brengt of ophaalt.	Omdat het zo hard regende, wilden we niet lopen. Dus namen we een taxi naar de supermarkt.
verpleegster	een vrouw/dame die verpleegt (zorg verleent in bijvoorbeeld het ziekenhuis)	Mijn zus wil graag verpleegster worden, omdat het haar leuk lijkt om zieke mensen te helpen met weer beter worden.
verschillende	verscheidene, meer dan één	Ik weet niet welk flesje sap ik moet kiezen, er zijn zoveel verschillende soorten.
vervoersmiddelen	iets wat gebruikt wordt voor vervoer, zoals een auto, bus, schip en dergelijke.	Als mijn fiets een lekke band heeft, kies ik een ander vervoermiddel om naar school te gaan.
vliegveld	terrein waar vliegtuigen landen en opstijgen.	Als we op vakantie naar Curaçao willen, vliegen we vanaf vliegveld Zanderij.

Net als bij de vorige lessen kunt u de woorden op kaartjes schrijven en uitdelen, of de leerlingen de woorden alfabetisch in hun eigen woordenboek laten opnemen.

Instructie

De leerlingen werken in duo's. U kunt zelf de duo's samenstellen, of het de leerlingen zelf laten doen.

U geeft de instructie om de opdrachten goed door te lezen en dan aan het werk te gaan.

Verlengde instructie

Leerlingen voor wie het begrip context nog niet helemaal duidelijk is, kunt u op een andere manier uitleggen wat het begrip inhoudt.

U kunt de leerlingen zelf laten associëren met een vrij eenvoudig thema of eenvoudige context.

Zelfstandig werken

De leerlingen voeren de opdrachten uit in duo's.

FEEDBACK EN INTERACTIE

U loopt rond om te ondersteunen waar nodig. U maakt gebruik van de suggesties voor differentiatie voor de leerlingen die deze aankunnen. Vervolgens bespreekt u de antwoorden klassikaal.

Antwoorden

Opdracht 1

Ter beoordeling van de leerkracht. Mogelijk goede antwoorden kunnen zijn:

- vakantie
- vervoer in eigen land
- reizen in, van en naar Suriname

Het is wel belangrijk om de leerlingen uit te laten leggen waarom zij van mening zijn dat de door hen gekozen context een juiste context is. Laat ze dit doen met hun eigen mindmap.

Opdracht 2

1. vervoersmiddelen
2. verschillende
3. verpleegster
4. motorfiets
5. pensioen
6. vliegveld
7. vliegveld
8. taxi
9. buitenhuis
10. vervoersmiddelen

Opdracht 3

Ter beoordeling van de leerkracht.

U kunt een scorelijstje maken met welke leerlingen hoeveel antwoorden goed hebben.

DIFFERENTIATIE

Herhaling: U herhaalt wat een context is en waarom bepaalde woorden bij een context horen.

Verrijking: Leerlingen die wat sneller de stof begrijpen, kunt u ook een iets moeilijkere context aanbieden en vandaar woorden bij laten associëren.

AFSLUITING

U bespreekt de terugkijkopdracht en evalueert kort met de leerlingen.

TITEL	De W-vragen (herhaling en uitbreiding)
VERWACHTINGSVRAGEN	Wat zijn de W-vragen ook al weer? Wanneer kan je de W-vragen stellen en gebruiken?
BEGINSITUATIE	De leerling kan:
LESDOEL	De leerling kan: - de W-vragen beantwoorden aan de hand van een willekeurige tekst. - de W-vragen, aangevuld met Hoe beantwoorden aan de hand van een tekst. - een eenvoudig schema invullen tijdens het lezen.
MATERIALEN	Er zijn geen extra materialen nodig voor deze les. Wellicht een woordenboek of een device waarmee de leerling op internet kan zoeken naar de betekenis van woorden.
ORGANISATIE	De leerlingen werken individueel, er hoeft geen andere opstelling of organisatorische aanpassing gedaan te worden om deze les te kunnen uitvoeren.

INTRODUCTIE

U herhaalt de W-vragen zoals de leerlingen die kennen en u herhaalt kort hoe de leerling antwoorden op die vragen kan vinden.

DIDACTIEK EN INSTRUCTIE

Informatie

Na de korte herhaling introduceert u de Hoe-vraag. De informatie staat beschreven in het leerlingenboek.

U kunt samen met de leerling naar het schema kijken en dit toelichten. Laat tijdens het lezen van de tekst stukjes gevonden informatie in het desbetreffende vakje plaatsen.

Instructie

U geeft de leerlingen de instructie om de opdracht te doen: lezen en tijdens het lezen het schema in te vullen.

Verlengde instructie

Leerlingen die de W-vragen nog niet helemaal begrijpen, kunt u apart nemen en stukje voor stukje de tekst met hen doornemen. Per stukje laat u aangeven waar de informatie volgens hen bij hoort (welke vraag).

Impliciete woorden		
Vervoersmiddelen	Skateboard	
Naar school (gaan)	Auto	
Naar het werk (gaan)	Motorfiets	
Vliegveld	Vliegtuig	
Boodschappen doen	Taxi	
	Auto	
	Bus	
	Lopen	

Zelfstandig werken

De leerlingen werken individueel aan de opdrachten.

FEEDBACK EN INTERACTIE

U loopt rond om te ondersteunen waar nodig. U maakt gebruik van de suggesties voor differentiatie voor de leerlingen die deze aankunnen. Vervolgens bespreekt u de antwoorden klassikaal.

Antwoorden

Vraag	Informatie in de tekst
Wie	John
Wat	Vervoersmiddelen: skateboard, fiets, auto, vliegtuig, motorfiets, bus, korjaal
Waar	Paramaribo
Wanneer	Tegenwoordige tijd, nu
Waarom	Ieder familielid neemt een eigen vervoersmiddel om ergens te kunnen komen
Hoe	Het gebruiken van de vervoersmiddelen

TERUGKIJKEN

U noteert welke leerlingen nog moeite hebben met de opdrachten. Bij een volgende les *Begrijpend lezen* besteedt u extra aandacht/biedt u extra ondersteuning aan deze leerlingen.

Tekst

Vervoersmiddelen in de stad

Hallo, mijn naam is John. Ik woon in Paramaribo. Paramaribo is een stad. In de stad heb je allerlei vervoersmiddelen. Ik ga nu naar het huis van mijn vriend. We gaan samen huiswerk maken. Ik ga op mijn skateboard.

De rest van mijn familie woont ook in Paramaribo. We gebruiken verschillende vervoersmiddelen om naar verschillende plekken te gaan. Mijn zus gaat naar school. Ze gaat op de fiets.

Mijn moeder is verpleegster. Ze gaat elke dag naar haar werk met de auto. Mijn vader gaat naar zijn werk bij de politie. Hij gebruikt een motorfiets.

Mijn opa werkt niet meer. Hij is met pensioen. Hij gaat een paar keer per jaar naar het vliegveld op Zorg en Hoop. Met het vliegtuig reist hij naar het binnenland. Hij gaat naar het vliegveld met een taxi.

Mijn tante werkt niet buitenhuis. Ze heeft geen auto. Ze gaat wel elke dag naar de markt om boodschappen te doen. Dat doet ze met de bus.

We gaan allemaal zondag naar de Palmentuin. Daarvoor hebben we geen vervoersmiddelen nodig. We vinden het leuk om naar het park te lopen.

De expliciete woorden, themawoorden, in de tekst worden in de kleur ROOD aangegeven.

De impliciete woorden in de tekst worden in de kleur BLAUW aangegeven.

Taal verkennen – Grammatica

TITEL	Het zinsdeel lijdend voorwerp
BEGINSITUATIE	De leerling is al bekend met de zinsdelen persoonsvorm, onderwerp en gezegde.
LESDOEL	De leerling kan het lijdend voorwerp in een zin herkennen en benoemen.
MATERIALEN	Geen
ORGANISATIE	De leerlingen werken in duo's aan de opdrachten.

INTRODUCTIE

U introduceert het zinsdeel lijdend voorwerp.

U stelt de vraag wat een zin is, wat een zinsdeel is en wat de kortste zin is. (Een zin bestaat uit woorden die iets vertellen. Woorden in een zin die bij elkaar horen, vormen een zinsdeel en de zin bestaat uit onderwerp en pv, bv. ik loop, jij rent, hij eet).

DIDACTIEK EN INSTRUCTIE

Informatie

U herhaalt kort de zinsdelen: het onderwerp en het gezegde met de leerlingen, zodat ze een aanknopingspunt hebben.

U legt daarna uit hoe ze het lijdend voorwerp kunnen vinden.

Dit legt u uit aan de hand van de lesstof in het leerlingenboek. Indien gewenst, gebruikt u meerdere zinnen als oefening. Belangrijk is dat u de leerlingen laat beseffen dat er in een zin bepaalde woorden zijn die bij elkaar horen en dat andere niet per se bij elkaar horen.

Zinsdelen ontdekken is zoveel mogelijk oefenen met zinnen.

De vraagstelling bij lijdend voorwerp moeten de leerlingen goed kennen.

Instructie

De leerlingen gaan aan de opdrachten werken. U leest de eerste zin van elke opdracht voor en controleert of iedereen deze opdrachten begrijpt. Als dat niet zo is, zet u de leerlingen die het wel begrijpen aan het werk en neemt de leerlingen die het niet begrijpen even kort apart. U geeft een korte herhaling over het onderwerp dat ze niet begrijpen.

Verlengde instructie

Extra uitleg voor leerlingen die het nog steeds niet begrijpen

Zelfstandig werken

De leerlingen voeren de opdrachten uit.

FEEDBACK EN INTERACTIE

U loopt rond om te ondersteunen waar nodig.

Antwoorden

Opdracht 1

Mogelijke antwoorden:

de overbuurman

de was

het weer

haar oma

een som

Voorbeeld:

1. Oom drinkt water.
2. Papa roept de overbuurman.
3. Mama doet de was.
4. De meteoroloog voorspelt het weer.
5. Jenine bezoekt haar oma.
6. De juf maakt een som.

Opdracht 2a

1. wat
2. wie
3. wat
4. waar
5. wat
6. wat
7. waarheen
8. wat

Opdracht 2b

1. Zin nummer: 1-2-3-5-6-8
2. Zin nummer: 4-7
3. Zin nummer: 1-2-3-5-6-8

Opdracht 3

Schrijf het lijdend voorwerp met rood. Let op: een lijdend voorwerp staat niet in iedere zin.

1. een feestje
2. naar Frans-Guyana
2. een dollar
3. Geen lijdend voorwerp (geen wie of wat vraagwoord)
4. frisdrank
5. de tekening
6. de krant
7. Geen lijdend voorwerp (geen wie of wat vraagwoord)
8. al je vrienden

DIFFERENTIATIE

Herhaling: De stappen steeds blijven herhalen met de leerlingen die meer instructie nodig hebben. Deze leerlingen worden in een klein groepje begeleid.

Verrijking: De leerlingen die sneller gaan, geeft u langere zinnen met meer en langere zinsdelen om te oefenen. Daarna kunnen leerlingen zelf zinnen bedenken.

AFSLUITING

U bespreekt de terugkijkopdracht. U gaat na welke leerlingen het lijdend voorwerp kunnen benoemen en noteert welke leerlingen nog begeleiding nodig hebben. Die leerlingen geeft u extra aandacht bij de herhalingsles.

Taal verkennen – Taalgebruik

TITEL	Verkleinwoorden
BEGINSITUATIE	De leerling: - weet wat zelfstandige naamwoorden zijn. - weet, bewust of onbewust, wat verkleinwoorden zijn.
LESDOEL	De leerling kan: - zelfstandige naamwoorden die verkleind kunnen worden, herkennen.
MATERIALEN	Geen extra materialen nodig. Wellicht een woordenboek voor een enkeling, hoewel de leerling geacht wordt een woordenschat te hebben, die groot genoeg is om deze les te kunnen begrijpen.
ORGANISATIE	Er hoeft aan de organisatie geen aanpassing gedaan te worden.

INTRODUCTIE

U vertelt/herhaalt wat verkleinwoorden zijn en welke woorden verkleind kunnen worden. Laat de leerlingen zelf een aantal voorbeelden geven die ze al weten.

Deze les gaat verder waar thema 3, Les 9 en 17 gestopt zijn. De reden hiervoor is dat de leerlingen reeds een beetje ervaring hebben opgedaan met het maken van verschillende verkleinwoorden. Die ervaring wordt hier gebruikt en de reeds aanwezige kennis (het eerder gemaakte ankerpunt) wordt hier ingezet.

U legt nog even uit wat het doel is van verkleinwoorden: onderscheid maken tussen groot en klein (een boom en een boompje), verzachten van harde woorden (bijvoorbeeld, het is maar een schaafwondje) en iets liever, vriendelijker of leuker laten klinken dan het 'grote' woord eigenlijk is (bijvoorbeeld, je bent mijn schatje).

DIDACTIEK EN INSTRUCTIE

Informatie

U begint met de regels van verkleinwoorden, dus de manier waarop woorden verkleind worden aan de hand van de informatie in het leerlingenboek.

- je en tje als algemene regel
- pje bij woorden die eindigen op een m
- dubbele klinker bij woorden die eindigen op een klinker
- dubbele medeklinker bij woorden met een korte klank

Instructie

U legt de opdrachten uit en wat er van de leerlingen verwacht wordt. Er zijn drie opdrachten. Bij opdracht 3 moeten de leerlingen in duo's overleggen. Dit kan alleen als beide leerlingen klaar zijn met de opdracht.

Verlengde instructie

Leerlingen die niet helemaal begrijpen wat verkleinwoorden zijn, legt u nogmaals uit wat verkleinwoorden zijn. U kunt ervoor kiezen om de regels niet te herhalen en direct naar opdracht 1 te gaan. Per woord kunt u dan uitleggen welke regel hierbij van toepassing is en eventueel een aantal voorbeelden (laten) noemen die volgens diezelfde regel verkleind worden.

Zelfstandig werken

De leerlingen werken individueel aan de opdrachten.

FEEDBACK EN INTERACTIE

Tijdens het werken loopt u rond en geeft u aanwijzingen waar nodig.

Antwoorden

Opdracht 1

- stad – stadje
- huis – huisje
- vriend – vriendje
- skateboard – skateboardje
- zus – zusje
- school – schooltje
- moeder – moedertje
- verpleegster – verpleegstertje
- auto – autootje
- motorfiets – motorfietsje
- opa – opaatje
- vliegveld – vliegveldje
- taxi – taxietje (let op, dit kan moeilijk zijn want het valt niet in de besproken regels)
- winkel – winkeltje
- boodschappen – boodschapjes
- bus – busje
- kantoor – kantoortje
- park – parkje

Opdracht 2

Per klas of kamer afhankelijk:

- stoel – stoeltje
- tafel – tafeltje
- kind – kindje
- leerling – leerlingetje
- schoolbord – schoolbordje
- krijt – krijtje
- pen – pennetje
- potlood – potloodje
- boek – boekje
- schrift – schriftje

Overige antwoorden ter beoordeling van de leerkracht.

Opdracht 3

Ter beoordeling van de leerkracht. U kunt wel steekproefsgewijs controleren of ook de spelling correct is.

DIFFERENTIATIE

Herhaling: U kunt een klein quizje houden, door een aantal woorden door elkaar te noemen en de leerlingen de antwoorden te laten geven.

Verrijking: U kunt de leerling laten zoeken naar verkleinwoorden in zijn eigen moedertaal. Zijn er overeenkomsten met het Nederlands?

AFSLUITING

U bespreekt de terugkijkopdracht en noteert welke leerlingen de stof nog niet goed begrijpen. Die leerlingen geeft u extra aandacht bij de herhalingsles.

Wat vind je leuk aan deze les? Wat heb je geleerd?

Meertaligheid

TITEL	Woordenschat Verkeer
BEGINSITUATIE	De leerling heeft al enkele lessen gehad over het thema 'Verkeer' en heeft bij vorige thema's geoefend met het uitspreken van woorden in verschillende Surinaamse thuishalen. De leerling wordt dagelijks geconfronteerd met verkeer over de weg en ze weten dat er verkeersregels zijn. Daarnaast weten ze dat er gevlogen en gevaren wordt. Er is minder bewustzijn dat er daarbij ook verkeersregels gelden.
LESDOELEN	De leerlingen kunnen zes begrippen die te maken hebben met verkeer uitleggen; De leerlingen kunnen deze begrippen in 3 Surinaamse thuishalen verstaan.
MATERIALEN	Leerlingenboek, bronnenboek; nummers, fluit; bord en krijt.
ORGANISATIE	De leerlingen werken eerst individueel. Voor de woordenwedstrijd gaan de tafels en stoelen aan de kant. U verdeelt het bord in 3 grote vakken en schrijft 1 thuistaal in ieder vak. Bijv:

Aucaans/ Okanisi	Trio	Surinaams-Javaans
------------------	------	-------------------

Op de vloer voor het bord maakt u ook 3 vakken van dezelfde breedte als de vakken op het bord. U verdeelt de klas in drie groepen. Binnen de groep krijgt elke leerling een nummer. Probeer de groepen even groot te maken. Als het niet lukt, krijgt de eerste leerling van de kleinere groep een extra nummer.

VOORBEREIDING

U heeft de woorden in het bronnenmateriaal van deze les bestudeerd en beluisterd. U heeft 3 Surinaamse thuishalen gekozen, bij voorkeur talen waarvan er sprekers in de klas zitten. U heeft de uitspraak van de woordjes in deze 3 talen flink geoefend! U heeft ook de volgorde opgeschreven van de woorden die u tijdens de woordenwedstrijd gaat gebruiken.

INTRODUCTIE

U herinnert de klas aan de les over opvoedingsregels. Richtvragen kunnen zijn:

- Welke regels zijn er thuis waaraan je je moet houden? [Leerlingen geven aan wat ze moeten, mogen of niet mogen.]
- Hoe zeg je 'regels' in een Surinaamse thuistaal? [Zie thema 4, les 6]

U kunt er natuurlijk ook voor kiezen om de geluidsopname van de MTD in de klas te laten horen. Dat wil zeggen dat u geluidsversterking nodig heeft.

- Geef een voorbeeld van een regel in die taal. [Zie thema 4, les 14]

U vertelt dat er niet alleen thuis regels zijn, maar overal waar mensen met elkaar samenleven. U geeft aan dat de les van vandaag gaat over het verkeer.

DIDACTIEK EN INSTRUCTIE**Informatie****Woordenlijst**

weg
waterweg
luchtruim
vliegbrevet
vaarbewijs
rijbewijs

Instructie

U vraagt de leerlingen om in hun leerlingenboek mee te kijken naar de woordenschat die hoort bij het thema Verkeer. U geeft voorbeelden en/of uitleg over de woorden.

Weg – baan waarop voertuigen, zoals auto's en bromfietsen, kunnen rijden. (Noem een aantal straatnamen.)

Waterweg – Water waarover boten varen. (voorbeelden: kreek, rivier, zee, meer)

Luchtruim – (open ruimte op een bepaalde hoogte waar vliegtuigen kunnen vliegen: voorbeeld: luchtruim boven Suriname)

Rijbewijs – Bewijs (papier of kaart) waarop staat dat je een bepaald voertuig mag besturen. Om het bewijs te krijgen, moet je examen doen.

Vaarbewijs - Bewijs (papier of kaart) waarop staat dat je een bepaald type boot mag besturen. Om het bewijs te krijgen, moet je examen doen.

Vliegbrevet - Bewijs (papier of kaart) waarop staat dat je een bepaald type vliegtuig mag besturen. Om het bewijs te krijgen, moet je examen doen.

U leest nu in de 1e thuistaal de woordjes 1 voor 1 hardop voor. Vraag de klas om de woorden direct na te zeggen. U doet hetzelfde in de andere thuistalen. U kunt leerlingen die de thuistaal vloeiend spreken natuurlijk vragen om te helpen het voor te doen. Daarna maken de leerlingen individueel opdracht 1. Na bespreking van opdracht 1 wordt het woordenspel gespeeld (opdracht 2).

Verlengde instructie

U legt opdracht 1 nogmaals uit aan leerlingen die de opdracht niet hebben begrepen. Bij opdracht 2, kunt u een proefronde doen met de eerste leerlingen.

Zelfstandig werken

De leerlingen voeren opdracht 1 uit en bij opdracht 2 voeren ze binnen hun groep hun taak uit tijdens de woordenwedstrijd.

FEEDBACK EN INTERACTIE

Bij opdracht 1 geeft u na elk woord een beurt. U bespreekt direct het antwoord. Bij foute antwoorden geeft u hints om het juiste antwoord te vinden. Zie Thema 4 les 6 voor de werkwijze bij woordenwedstrijd.

Antwoorden

Opdracht 1

- 1-rijbewijs
- 2-luchtruim
- 3-vaarbewijs
- 4-weg
- 5-waterweg
- 6-vliegbrevet

DIFFERENTIATIE

Herhaling: Als er tijd over is, kunt u bij de nabespreking de woorden herhalen die door de leerlingen als moeilijk zijn aangegeven.

Verrijking: Bij de nabespreking kunt u vragen wie meer woorden kent die te maken hebben met verkeer in het Nederlands en/of een van de thuistalen?

AFSLUITING

De tafels en stoelen worden weer op hun plaats gezet. U bespreekt de les na aan de hand van de volgende vragen. Welke woorden vond je het moeilijkst? En welke het makkelijkst? Hoe vond je het om je eigen taal te horen in de klas of een woord te leren in een taal van je klasgenoot? (U stimuleert de leerlingen om een positieve houding te hebben ten opzichte van de eigen taal en meertaligheid.)

Spreeken en Luisteren

TITEL	Mondelinge instructie geven
BEGINSITUATIE	De leerling: - weet wat een instructie is. - weet wat hoofd- en bijzaken zijn.
LESDOEL	De leerling kan: - een (eenvoudige) handeling ontleden in kleine (deel)stapjes en deze instrueren aan een ander zonder hulpmiddelen.
MATERIALEN	Eventueel materialen waarmee de opdrachten uitgevoerd kunnen worden. Dit zijn pen en papier, water en zeep. Het is wel aan te bevelen om de leerlingen te laten zoeken op internet naar de opdracht die ze moeten instrueren. Niet iedereen zal weten hoe hij een vliegtuigje moet vouwen bijvoorbeeld.
VOORBEREIDING	Voor deze les zijn niet echt aparte voorbereidingen nodig.
ORGANISATIE	De leerlingen werken eerst individueel, daarna in duo's.

VOORBEREIDING

U bereidt een eigen reisverhaal voor, dat u zeer boeiend kan vertellen.

INTRODUCTIE

U introduceert het onderwerp door even kort terug te halen wat een instructie ook al weer is. Deze informatie staat in Les 26 van thema 2.

Als het voor de leerlingen duidelijk is wat een instructie ook al weer is, kunt u doorgaan met de inhoud van deze les.

DIDACTIEK EN INSTRUCTIE

Informatie

U behandelt de informatie uit het leerlingenboek. U geeft de voorbeelden uit het dagelijks leven wat een instructie is en hoe een instructie eruitziet.

Besteed extra aandacht aan de aandachtspunten die horen bij het opstellen van een instructie.

Instructie

U geeft de instructie om opdracht 1 uit te voeren. De leerlingen bereiden een korte instructie voor. In het boek staat een aantal onderwerpen, maar u mag er natuurlijk zelf ook een aantal aan toevoegen.

Bij opdracht 2 is het de bedoeling dat de leerling die de instructie uitvoert **LETTERLIJK** doet wat de ander zegt. Dat kan weleens hilarische taferelen opleveren.

Zelfstandig werken

De leerlingen maken opdracht 1 individueel en opdracht 2 in duo's.

FEEDBACK EN INTERACTIE

U geeft alleen feedback nadat opdracht 2 is uitgevoerd. Het is vaak moeilijker dan het lijkt, zeker voor een leerling, om een duidelijke instructie te geven.

DIFFERENTIATIE

Herhaling: U herhaalt wat er goed en minder goed ging tijdens de instructies, dat kunt u doen aan de hand van de aandachtspunten.

Verrijking: Leerlingen die snel de stof tot zich nemen, kunt u de instructie geven om op de instructie van een ander te letten en dan met name op het naleven van de aandachtspunten. U kunt hen een instructie laten analyseren.

AFSLUITING

U bespreekt de terugkijkopdracht en noteert welke leerlingen vlot en boeiend spreken en welke nog meer oefening en begeleiding nodig hebben. Daarbij kunt u gebruikmaken van de evaluatiewijzer.

TITEL	Een routebeschrijving
BEGINSITUATIE	De leerling: - kan het verschil zien tussen een duidelijke en een onduidelijke lay-out. - kan een prettige lay-out bepalen voor een lezer. - heeft een schets gemaakt van een lay-out die hij/zij zelf heeft bedacht. - heeft zijn/haar persoonlijke gegevens en interesses in correcte zinnen opgeschreven.
LESDOEL	De leerling: - herkent het verschil tussen mondelinge uitleg en schriftelijke uitleg. - kan een korte, duidelijke routebeschrijving schrijven.
MATERIALEN	Schrift, pen, theedoek/sjaaltje/oogmasker
ORGANISATIE	U start met een korte actieve opdracht om de leerling nieuwsgierig te maken. U kiest twee leerlingen uit die opdracht 1 gaan uitvoeren. Dit kunt u één keer doen maar ook meerdere keren.

INTRODUCTIE

U vraagt aan de klas wie de weg weet van huis naar school. U kunt vragen waar ze vervolgens op letten. De leerling geeft een voorbeeld. U kunt uitleggen wat herkenningspunten zijn.

DIDACTIEK EN INSTRUCTIE

Informatie

- U kunt na de introductie en de actieve opdracht, direct starten met opdracht 2. Deze opdracht kunt u samen met de klas maken. Opdracht 3 wordt individueel gemaakt.

Instructie

U voert opdracht 1 klassikaal uit. U wijst een leerling aan die een blinddoek om moet doen. U wijst vervolgens een tweede leerling aan die de geblinddoekte leerling gaat leiden naar uw bureau. Ze mogen elkaar niet aanraken. Vervolgens kunt u opdracht 2 klassikaal maken, waarbij u de vragen stelt. U kunt er ook voor kiezen om deze opdracht individueel te laten maken. Opdracht 3 maakt de leerling individueel. U kunt samen met de leerlingen opdracht 3 controleren.

Verlengde instructie

U kunt met de leerlingen die het moeilijk vinden eerst de mondelinge uitleg oefenen. Ze vertellen eerst de route van hun slaapkamer naar de keuken. Vervolgens schrijven ze alleen de herkenningspunten op. Als laatste schrijven ze vier zinnen op. U biedt opdracht 3 dan in stappen aan.

Zelfstandig werken

De leerling werkt zelfstandig aan opdracht 2 en 3. Opdracht 2 mag ook klassikaal uitgevoerd worden.

FEEDBACK EN INTERACTIE

Na opdracht 1 legt u uit dat een mondelinge uitleg, verschilt van een schriftelijke uitleg. Een schriftelijke uitleg kan niet aangepast worden en de persoon kan geen vragen stellen. U loopt rond om te ondersteunen waar nodig. U maakt gebruik van de suggesties voor differentiatie voor de leerlingen die deze aankunnen.

Antwoorden

Opdracht 1

Na opdracht 1 legt u uit dat een mondelinge uitleg verschilt van een schriftelijke. Een schriftelijke uitleg kan niet aangepast worden en de persoon kan geen vragen stellen.

Opdracht 2

Richting: linksaf-rechtsaf

Herkenningpunten: waterkant van Domburg-La Rencontre 5e straat-bord Surinat Luxury resort-T-splitsing-pijlen

Woorden die een volgorde aangeven: Daarna-Als laatste-Eerste bord

Opdracht 3

De leerling neemt de zinnen over en maakt het zelf af. De routebeschrijving bestaat uit minimaal drie zinnen die beginnen met eerst, daarna, als laatste. Er staat minimaal één richtingswoord (rechts, links, rechtdoor) in de beschrijving en minimaal één herkenningpunt (bijv. een bank, kast, tv, enz).

Opdracht 4

De leerlingen lezen hun verslag voor aan hun partner en delen tips uit.

Opdracht 5

De leerlingen controleren hun schrijfwerk.

DIFFERENTIATIE

Herhaling: U kunt herhalen dat je een beschrijving niet kunt aanpassen en een mondelinge

Verrijking: U kunt bij opdracht 3 de routebeschrijving laten tekenen. Een andere optie is: de leerlingen werken in duo's. De ene leerling tekent de routebeschrijving van zijn klasgenoot en andersom. Dit is een manier om te controleren of de beschrijving duidelijk is.

AFSLUITING

U bespreekt de terugkijkopdracht.

TITEL	Anders klinken
BEGINSITUATIE	De leerling: - weet hoe, normaal gesproken, een letter klinkt. - beheerst de stof die in de vorige lessen Spellen zijn behandeld.
LESDOELEN	De leerling: - kan lettercombinaties correct spellen in verschillende woorden.
MATERIALEN	Naast de gebruikelijke materialen (schoolbord, krijt, woordenboeken, schriften en pennen) is er voor deze les geen extra materiaal nodig.
ORGANISATIE	De leerlingen moeten in een kring staan met het gezicht naar de leerkracht. Soms werken ze individueel, soms in groepen. Soms schrijven ze op het bord.

INTRODUCTIE

Dit is een vervolg op de lessen waarin de leerling heeft geleerd de lettercombinaties 'ouill', 'ij', 'eau' of 'oi' goed te schrijven zelfs als je klanken hoort zoals 'oej', 'ei' of 'u', 'oo' en 'wa'.

Er zijn nog meer lettercombinaties of aparte letters die je op meerdere manieren kunt uitspreken.

OPWARMER

Spelkring

De leerlingen gaan in de kring staan. De volgorde doet er niet toe. U wijst aan wie er begint. U beslist of de leerlingen dit terstond kunnen, of dat u ze eerst de tijd geeft om zo'n woord op te zoeken in hun schrift/tablet van de vorige spellingslessen. Bij deze oefening is het belangrijk dat de leerling niet ergens aan de muur dit soort woorden kan lezen. Het gaat echt om in het hoofd, of uit het hoofd, het woord te spellen.

Antwoorden

Opdracht 1

De leerkracht controleert.

Opdracht 2

De letter 't' spreek je meestal uit zoals in de populaire warme drank, thee. Vul de letter 't' in op de lijn in de volgende woorden en schrijf naast ieder woord op hoe het woord klinkt. Let op: soms moet je de 't' meer dan één keer invullen.

De uitspraak staat tussen haakjes achter het antwoord.

a) nationaal	(natsjonaal)
b) politie	(politsie)
c) kastje	(kashje)
d) station	(stasjon)
e) tiara	(tijara)
f)) attractie	(atraksie)
g) lijsttrekker	(lijstrekker)
h) houttransport	(houtransport)
i) balletje	(balletje)
j) kwatta	(kwatta)
k) tomaatje	(tomaatje)
l) traditie	(tradietsie)

Opdracht 3

De uitspraak staat tussen haakjes achter het antwoord.

a) beantwoorden	(be-antwoorden)
b) geantwoord	(ge-antwoord)
c) worden	(worden)
d) wordt	(wort)
e) hart klopt	(hart klopt)
f)) loopt hard	(loopt hart)
g) stadion	(stadi-jon)
h) tandwortel	(tantwortel)
i) dankbaarheid	(dangk-baarheit)
j) wedstrijd	(wetstrijt)
k) oerwoud	(oerwout)
l) schilpadje	(schilpatje)

Opdracht 4

U dicteert twaalf woorden.

1. buitenland
2. benauwd
3. binnenlandse
4. houten
5. ouderwetse
6. landbouw
7. uitstekende
8. betekenis
9. scheepvaart
10. bladzijde
11. titel
12. tijdschrift

Na afloop kunt u de betekenis van de woorden noemen, of de leerlingen vragen naar de betekenis van de woorden. Bij nieuwe woorden kunnen de leerlingen de reeds geleerde strategieën inzetten: achtervoegsels, synoniemen, tegenovergestelden, samengestelde woorden.

Opdracht 5

U deelt iets dikker papier uit waarop de leerlingen de woorden van oefening 4 moeten opschrijven. Deze lettergrepen zullen voor de volgende oefening moeten worden losgeknipt.

- a) bas-ti-on
- b) an-ti-aan-bak-laag
- c) dweil-pau-ze
- d) abo-li-ti-o-nis-me (Let op, de tweede o in dit woord vormt een lettergreep op zich)
- e) au-to-ri-tair
- f) Ha-i-ti-aans (Let op, de eerste i in dit woord vormt een lettergreep op zich, zonder trema, maar dat hoeft u de kinderen van leerjaar 6 nog niet uit te leggen)
- g) chris-ti-a-ni-sa-tie
- h) an-ti-oxi-dant
- i) af-ter-shave-lo-ti-on
- j) jacht-tro-fee
- k) bes-ti-a-ri-um
- l) air-con-di-ti-oned

Opdracht 6

U zegt dat de leerlingen de schriften moeten dichtdoen, niet mogen kijken naar de woorden die ze in het schrift hebben geschreven. Het is belangrijk dat ze deze oefening uit de herinnering, uit het hoofd maken.

TERUGKIJKEN

- *Wat heb je geleerd in deze les?*
- *Wat wist je al en kon je tijdens deze les gebruiken?*
- *Wat kun je nog niet goed genoeg en moet je dus meer oefenen?*

U bespreekt de les na aan de hand van de bovenstaande vragen.

Taal verkennen – Woordenschat

TITEL	Samengestelde woorden
THEMAWOORDEN	Regels Beschermen / bescherming / beschermd Veiligheid / veilig Oversteken Zebrapad Verkeersregels Overtreden
BEGINSITUATIE	De leerling: - is bekend met enkele woorden rond het thema. - kent al een aantal samengestelde woorden. - weet hoe hij samengestelde woorden kan afbreken in twee verschillende woorden.
LESDOEL	De leerling kan: - zonder opzoeken de betekenis van samengestelde woorden herleiden.
MATERIALEN	Geen extra materialen nodig voor deze les.
ORGANISATIE	De leerlingen werken individueel.

INTRODUCTIE

U introduceert het onderwerp door voorbeelden te geven van samengestelde woorden die de leerlingen kennen.

DIDACTIEK EN INSTRUCTIE

Informatie

U legt kort uit wat samengestelde woorden zijn (woorden die zijn samengesteld uit twee of meer andere woorden). In thema 8 Les 19 komt dit onderwerp nogmaals, in een andere vorm aan bod. Ook in thema 1, Les 5 is het onderwerp samengestelde woorden al eens aangestipt. Deze les is eigenlijk een vervolg op thema 1 Les 5 en loopt vooruit op thema 8 Les 19.

Leerlingen die misschien wat meer moeite hebben met het onderwerp krijgen het dus nogmaals in een andere vorm aangeboden.

U kunt de leerlingen zelf voorbeelden laten noemen van samengestelde woorden die ze zelf mogen bedenken. Ook als er een woord genoemd wordt dat niet echt bestaat, is dat geen probleem. De klas heeft dan zelf een woord bedacht. Het moet wel een woord zijn dat ook echt zou kunnen.

Als dit goed gaat, kunt u het ook iets moeilijker maken door samengestelde woorden te laten noemen die uit meer dan twee woorden zijn samengesteld. Voorbeelden:

- vuilnisbakkenras – een hond die géén rashond is
- wasmachinereiniger – een schoonmaakmiddel om een wasmachine mee schoon te maken
- afvalophaaldienst – de overheidsdienst die het afval van huizen ophaalt
- hondenvoerverkoper – de verkoper van hondenvoer

U besteedt aandacht aan de woordenlijst en laat de betekenis overnemen in het eigen woordenboek. U kunt de woorden en betekenissen op aparte kaartjes schrijven en samen met de leerling de juiste betekenis van het woord achter het woord zetten.

Woord	Betekenis	Voorbeeldzin
beschermen	behoeden voor gevaar	Om je te <i>beschermen</i> kun je het best een helm dragen op de fiets.
chip	een klein onderdeel in een computer voor het verwerken van data	In mijn mobiele telefoon zit een <i>chip</i> die er voor zorgt dat mijn toestel hele mooie foto's maakt.
genieten	zich vermaken	Als we een dagje naar de rivier gaan, ben ik de hele dag aan het <i>genieten</i> in het water.
overtreden	verbreken, schenden, je niet aan de regels houden	Door de verkeersregels te <i>overtreden</i> , breng je ook anderen in gevaar.
speciaal	bijzonder	Ik kreeg een hele <i>speciale</i> ring voor mijn verjaardag.
veiligheid	veilig zijn, beschermd zijn	Thuis ben je <i>veilig</i> voor het onweer.
verdwaald	de weg kwijtraken	In het oerwoud kun je makkelijk <i>verdwalen</i> als je de weg niet weet.
verkeersregels	de regels waaraan je je moet houden in het verkeer	Zonder duidelijke <i>verkeersregels</i> kunnen er ongelukken gebeuren.
vuilnisbak	bak voor afval en huisvuil	Moeder vraagt of ik de etensresten in de <i>vuilnisbak</i> wil gooien.
zebrapad	oversteekplaats op straat met witte strepen	Op het <i>zebrapad</i> hebben voetgangers altijd voorrang op het verkeer.

Instructie

U geeft de instructie om de opdrachten te maken. De leerlingen werken individueel.

Verlengde instructie

Leerlingen die extra instructie nodig hebben, kunt u de stof nog eens op een andere manier uitleggen. U kunt samen met hen de opdrachten een voor een maken terwijl u uitlegt.

Zelfstandig werken

De leerlingen voeren de opdrachten uit.

FEEDBACK EN INTERACTIE

U loopt rond om te ondersteunen waar nodig. U maakt gebruik van de suggesties voor differentiatie voor de leerlingen die deze aankunnen. Vervolgens bespreekt u de antwoorden klassikaal.

Antwoorden

Opdracht 1

overtreden – over en treden

verkeersregels – verkeer en regels

vuilnisbak – vuilnis en bak

zebrapad – zebra en pad

Opdracht 2

1. Beschermen
2. Veiligheid
3. Chip
4. Verdwaald
5. Speciale
6. Veiligheid (speciaal)
7. Zebrapad
8. Verkeersregels
9. Genieten
10. Vuilnisbak
11. Overtreedt (overtreden)

Opdracht 3

Ter beoordeling van de leerkracht.

DIFFERENTIATIE

Herhaling: U herhaalt kort wat samenstellingen zijn en hoe de leerling de betekenis van woorden kan 'raden' door een woord van de samenstelling te kennen.

Verrijking: Leerlingen die de opdrachten sneller uitwerken, kunt u andere leerlingen laten helpen bij het uitwerken of laten nakijken van de opdrachten.

AFSLUITING

U bespreekt de terugkijkopdracht. U evalueert kort wat de leerlingen al wisten en wat ze vandaag nieuw geleerd hebben en maakt eventueel een overstap naar nieuwe situaties waarin de leerlingen deze kennis kunnen toepassen.

Begrijpend Lezen

TITEL	Regels
VERWACHTINGSVRAGEN	- Wat zijn regels? - Wat vind je van regels? - Waar kom je regels tegen?
BEGINSITUATIE	De leerling kan: - regels identificeren.
LESDOEL	De leerling kan: - in algemene bewoordingen aangeven waar hij zelf verschillende regels tegenkomt. - aangeven waar regels in specifieke situaties voor dienen. - verwoorden wat hij van regels vindt.
MATERIALEN	Er zijn geen extra materialen nodig om deze les te kunnen uitvoeren. Een woordenboek en eventueel een device met internet is aanbevolen.
ORGANISATIE	Er zijn geen organisatorische aanpassingen vereist.

INTRODUCTIE

U introduceert het begrip 'regels' en vraagt of de leerlingen weten wat regels zijn. U vraagt een aantal regels thuis, op school en in het verkeer te noemen.

Als het begrip regel duidelijk is voor de leerlingen, kunt u verder met de informatie.

DIDACTIEK EN INSTRUCTIE

Informatie

U geeft de definitie van een regel. U gaat verder met de informatie uit het leerlingenboek. Waar kom je regels tegen en waarvoor dienen regels?

U legt het verschil uit tussen de officiële regels en de niet-officiële regels (formeel versus informeel). Officieel is vastgelegd in een wet, huisreglement, schoolregels of iets dergelijks. Informele regels zijn niet vastgelegd, maar zijn regels die mensen onderling naleven, zoals omgang en communicatie.

Leg ook uit wat de consequenties zijn van het niet naleven van regels, of wat de gevolgen kunnen zijn.

Instructie

Opdracht 1 kan individueel gedaan worden, maar ook bijvoorbeeld mondeling en klassikaal.

Opdracht 2 en 3 worden individueel gedaan.

Verlengde instructie

Impliciete woorden	Expliciete woorden	Uitdrukkingen
Regels	Ongelukken	
Beschermen	Chip	
Veiligheid	Speciale stoeltjes	
Verdwaald	Auto's	
Oversteken	Zebepad	
Verkeersregels	Fietzers	
Afval	Helm	
Overtreedt		
Problemen		
(regels) Volgen		

Zelfstandig werken

De leerlingen werken individueel, tenzij u als leerkracht anders beslist door opdrachten klassikaal te doen.

FEEDBACK EN INTERACTIE

U loopt rond om te ondersteunen waar nodig. U maakt gebruik van de suggesties voor differentiatie voor de leerlingen die dat aankunnen. Vervolgens bespreekt u de antwoorden klassikaal.

Antwoorden

Opdracht 1

Ter beoordeling van de leerkracht, ieder kind zal andere regels noemen.

Opdracht 2

1. Verkeersregels, algemene (fatsoens)regels
2. honden met een chip in de vacht, oversteken bij het zebepad, dragen van een helm op de fiets, (niet) plukken van bloemen in andermans tuin
Laat de leerling vertellen aan welk van de genoemde regels hij zich moet houden en welke regels niet voor hem van toepassing zijn (wettelijke regels moet hij zich aan houden, de regels van ouders kunnen verschillen per kind)
3. honden met een chip in de vacht – honden kunnen verdwalen en je bent je hond kwijt
oversteken bij het zebepad – aanrijding of ongeluk
dragen van een helm op de fiets – bij een valpartij een flinke wond
(niet) plukken van bloemen in de tuin van andere mensen – flinke reprimande

DIFFERENTIATIE

Herhaling: U herhaalt wat regels zijn en u herhaalt waarom regels belangrijk zijn.

Verrijking: Het thema is verkeer, u kunt snelle leerlingen een aantal verkeersregels laten opzoeken en toelichten.

TERUGKIJKEN

U noteert welke leerlingen nog moeite hebben met de opdrachten. U kunt daarbij gebruikmaken van de evaluatiewijzer. Bij een volgende les *Begrijpend lezen* besteedt u extra aandacht/biedt u extra ondersteuning aan deze leerlingen.

Tekst

Waarom zijn er regels?

Er zijn **regels** die iedereen moet volgen. Deze **regels** **beschermen** mensen en de dingen die ze bezitten. Regels zijn er om de **veiligheid** van ons allemaal te kunnen garanderen zonder dat er **ongelukken** gebeuren.

Sommige honden hebben een **chip** met mijn naam en adres erop. Dit zorgt ervoor dat mensen erachter kunnen komen waar een hond woont als hij **verdwaald** is.

Een aantal mensen vindt dat kinderen op **speciale stoeltjes** in auto's moeten rijden. Dit zorgt voor de veiligheid van de kinderen.

Volgens de regels moeten we de straat **oversteken** op een **zebrapad**. Dit zorgt voor bescherming tegen passerende auto's.

Er zijn regels die zeggen dat **fietzers** de **verkeersregels** moeten volgen. Sommige ouders hebben de regel dat je een **helm** moeten dragen. Dit houdt je veilig en beschermd.

Er zijn ook regels tegen het plukken van bloemen uit de tuin van andere mensen. Daardoor kunnen mensen meer genieten van de bloemen.

Ook moeten mensen hun **afval** in vuilnisbakken doen. Dit zorgt voor een schoon park voor iedereen.

Als je de regels **overtreedt**, kun je in de **problemen** komen. Door de regels te **volgen**, kan iedereen veilig blijven.

De expliciete woorden, themawoorden, in de tekst worden in de kleur **ROOD** aangegeven.

De impliciete woorden in de tekst worden in de kleur **BLAUW** aangegeven.

TITEL	Voegwoorden
BEGINSITUATIE	De leerling is al bekend met verschillende woordsoorten zoals lidwoorden, zelfstandige naamwoorden en bijvoeglijke naamwoorden.
LESDOEL	De leerling kan het voegwoord in een zin herkennen en benoemen.
MATERIALEN	Geen
ORGANISATIE	De leerlingen werken in duo's aan de opdrachten.

INTRODUCTIE

- U stelt de vraag: 'Wie weet waaruit een zin bestaat?' Dat moeten de leerlingen weten. Een zin bestaat uit woorden. Elk woord heeft een naam.
- U stelt de volgende vraag: 'Welke woordsoorten ken je al?' De leerlingen kennen het lidwoord, het zelfstandig naamwoord, het bijvoeglijk naamwoord, het voorzetsel en het telwoord.
- U introduceert kort het voegwoord.

DIDACTIEK EN INSTRUCTIE

Informatie

U legt het belang uit van woorden benoemen in een zin. Door woorden te benoemen, kunnen leerlingen woorden in een juiste volgorde zetten. Op die manier kunnen ze een goede zin maken. U legt uit wat de functie is van voegwoorden. Gebruik de leerstof in het leerlingenboek. U laat leerlingen voegwoorden opnoemen en u noteert deze op het bord.

Instructie

U laat leerlingen zinnen maken. U noteert de zinnen op het bord. U neemt twee zinnen die u tot één zin wil maken. Laat de leerlingen zelf uitzoeken welk voegwoord ze hier willen gebruiken.

Bespreek dat samen met de leerlingen of de zin goed loopt. En zo gaat u door met een aantal zinnen totdat de leerlingen het begrijpen. Leg ook uit dat de komma voor het voegwoord geplaatst moet worden behalve bij 'en/of/maar/want'. Voor deze voegwoorden wordt er bijna nooit een komma gebruikt. Verder kunnen voegwoorden ook voorin staan.

Verlengde instructie

De stappen herhalen met zoveel mogelijk voorbeelden.

Zelfstandig werken

De leerlingen voeren de opdrachten uit.

FEEDBACK EN INTERACTIE

U loopt rond om te ondersteunen waar nodig.

Antwoorden

Opdracht 1

Vul een voegwoord in.

Kies uit: want – en – maar – zodat – totdat – omdat – of

1. want
2. omdat
3. of
4. en
5. zodat
6. maar
7. totdat

Opdracht 2

Zet de twee zinnen bij elkaar. Gebruik het voegwoord.

1. Het regent en het waait.
2. Krishna speelt buiten, terwijl ik mijn huiswerk maak.

Opdracht 3

Zet een rode cirkel om het voegwoord.

- a. en
- b. maar
- c. omdat
- d. omdat
- e. of
- f. maar
- g. en
- h. zolang

DIFFERENTIATIE

Herhaling: De leerlingen die extra uitleg nodig hebben, kunt u in kleine groepen laten zitten. Geeft u zoveel mogelijk korte zinnen om te oefenen.

Verrijking: Langere zinnen met wat moeilijke voegwoorden aanbieden aan snelle leerlingen.

AFSLUITING

U bespreekt de terugkijkopdracht. U gaat na welke leerlingen het voegwoord kunnen benoemen en noteert welke leerlingen nog begeleiding nodig hebben. Die leerlingen geeft u extra aandacht bij de herhalingsles.

Taal verkennen – Taalgebruik

TITEL	De weg uitleggen
BEGINSITUATIE	De leerling: - kan uit zijn woorden komen als hij met een vreemde praat. - heeft voldoende kennis van de directe omgeving waar hij woont en waar hij op school zit. - kan sociale en communicatieve vaardigheden gebruiken.
LESDOEL	De leerling kan: - iemand de weg wijzen (juiste aanwijzingen). - correct communiceren met mensen (aanwijzingen beleefd geven).
MATERIALEN	Internet, devices, apps
ORGANISATIE	Zorg dat er ruimte voor in de klas is om een rollenspel te kunnen doen met twee leerlingen.

INTRODUCTIE

Deze les gaat verder waar Les 8 is opgehouden. Waar het in Les 8 nog een meer speelse manier was, wordt het in deze les concreter. De informatie uit Les 8 kan dus van pas komen als u verder ingaat op de ervaring die de leerlingen in Les 8 hebben opgedaan.

U kunt vragen of een van de leerlingen weleens de weg heeft gewezen of de weg heeft gevraagd en wat er toen gebeurde.

U legt uit dat het bij iemand de weg wijzen, gaat om de juiste informatie geven, maar ook om sociale vaardigheden: hoe leg je iets uit?

DIDACTIEK EN INSTRUCTIE

Informatie

U legt de informatie uit het leerlingenboek uit. Vraag of de leerlingen apps of andere hulpmiddelen kennen.

Sta wat langer stil bij de aandachtspunten die genoemd zijn.

Schenk de nodige aandacht aan sociale en communicatieve vaardigheden.

Instructie

U geeft de instructie om opdracht 1 uit te werken.

Verlengde instructie

Leerlingen die moeite hebben met de gehele leerstof kunt u in stapjes e.e.a. uitleggen. Bijvoorbeeld in de school de weg van het lokaal naar het toilet, van het lokaal naar het kantoor of iets dergelijks. Dan gaat u iets verder. Hoe kom je van het lokaal naar de dichtstbijzijnde supermarkt?

Schenk aandacht aan sociale vaardigheden. Als leerlingen moeite hebben met het Nederlands, dan kunt u de opdracht ook in de moedertaal laten doen.

Zelfstandig werken

De leerlingen werken individueel aan opdracht 1. Opdracht 2 wordt in een rollenspel gedaan.

FEEDBACK EN INTERACTIE

Tijdens het werken aan de opdrachten loopt u rond en geeft feedback. Ook na het rollenspel geeft u direct feedback (de leerlingen zijn met dit begrip bekend).

Antwoorden

Opdracht 1

Afhankelijk waar de school staat en het gevraagde zich bevindt. Ter beoordeling van de leerkracht.

Opdracht 2

Ter beoordeling van de leerkracht. Geef feedback volgens de regels (ik vind ...). Let erop dat de leerling inhoudelijk een correct verhaal vertelt, maar ook met gebruikmaking van sociale en communicatieve vaardigheden.

Vooraf kunt u de leerling die de weg vraagt ook instrueren om iets niet te begrijpen, zodat de andere leerling gedwongen wordt om te schakelen en naar het niveau van de ontvanger te luisteren.

DIFFERENTIATIE

Herhaling: U herhaalt de aandachtspunten een voor een kort en u licht het belang van sociale en communicatieve vaardigheden toe (al dan niet met directe voorbeelden uit de rollenspelen die gedaan zijn).

Verrijking: Leerlingen die (heel) snel zijn, kunt u bijvoorbeeld op de computer laten werken en in Google Maps of een vergelijkbare app met behulp van een kaart de weg laten zoeken en toelichten.

AFSLUITING

U bespreekt de terugkijkopdracht en noteert welke leerlingen de stof nog niet goed begrijpen. Die leerlingen geeft u extra aandacht bij de herhalingsles.

Meertaligheid

TITEL	Spreken in verschillende talen
BEGINSITUATIE	De leerling heeft: - geoeftend met woorden rondom het thema 'Verkeer' in verschillende talen. - eerder rollenspellen gespeeld in verschillende talen.
LESDOEL	De leerling kan in verschillende talen een kort gesprek voeren en/of volgen over verkeer.
MATERIALEN	A4-kaarten uit de vorige les voor de woorden weg, waterweg, luchtruim, vliegbrevet, vaarbewijs, rijbewijs.
ORGANISATIE	U stelt heterogene taalgroepjes samen van vier leerlingen. Elke groep krijgt een taal toegewezen die door minstens één van de groepsleden als thuistaal wordt gesproken. Bij homogene taalklassen (bijvoorbeeld alleen Trio- sprekende leerlingen) kunt u, naast het Trio werken met het Nederlands en/of het Sranan en/of een andere Surinaamse thuistaal.

VOORBEREIDING

U kiest dezelfde talen als in les 6. U heeft in het bronnenmateriaal de gesprekken die aan de orde komen in de Surinaamse thustalen opgezocht en beluisterd.

INTRODUCTIE

U toont één voor één de woordkaarten uit les 6 en laat de leerlingen de afbeeldingen benoemen in de taal die ze geoeftend hebben.

DIDACTIEK EN INSTRUCTIE

Informatie

- Leerling A : Ik ben chauffeur. Ik heb een rijbewijs.
 Leerling B : Ik ben piloot. Ik heb een vliegbrevet.
 Leerling C : Ik ben kapitein op een schip. Ik heb een vaarbewijs.
 Leerling D : Ik ben bootsman. Ik heb een korjaal.
 A tegen D : Heb jij een vaarbewijs?
 Leerling D : Neen, maar ik kan heel goed varen.

Instructie

U geeft leerlingen die van huis uit de toegewezen Surinaamse thuistaal spreken de beurt om de zinnen te vertalen. Indien nodig, ondersteunt u daarbij. U maakt drie kolommen op het bord. Voor elke taal een kolom. U schrijft de nieuwe woorden (chauffeur, piloot, kapitein van een schip, bootsman, korjaal, varen) op het bord in de kolom van de taal. De leerlingen maken opdracht 1. Na bespreking van opdracht 1, krijgt elke groep een taal toegewezen. De rollen worden verdeeld in de groep en elke leerling oefent zijn rol in de toegewezen taal van de groep. De sprekers van de gekozen talen ondersteunen de niet-sprekers. Ten slotte mogen enkele groepen het rollenspel voor de klas voordoen.

Zelfstandig werken

De leerlingen voeren de opdrachten uit.

FEEDBACK EN INTERACTIE

U loopt rond om te ondersteunen waar nodig. U stimuleert de leerlingen met een andere thuistaal dan het Nederlands om de anderen te helpen. De groepjes waarin de opdracht makkelijk verloopt, stimuleert u om variaties aan te brengen in de tekst. U complimenteert de leerlingen voor hun inzet. Er wordt niet streng gelet op de uitspraak.

Antwoorden**Opdracht 1**

Plaat 1: Chauffeur

Plaat 2: Kapitein van een schip, varen

Plaat 3: Piloot

Plaat 4: Korjaal, bootsman en varen.

AFSLUITING

U vraagt hoe de leerlingen de les vonden. Welke zin vond je de moeilijkste om uit te spreken? Welke zin ga je zeker onthouden?

Om de betrokkenheid en participatie tijdens de les per leerling te noteren, kunt u gebruikmaken van het evaluatieformulier Mondelinge communicatie - Luister- en spreekvaardigheid, onderdeel Participatie.

Spreeken en Luisteren

TITEL	Luisterdoelen
BEGINSITUATIE	De leerling heeft: - voldoende kennis van leesdoelen. - kennis van het onderscheiden van hoofd- en bijzaken.
LESDOEL	De leerling kan: - verschillende luisterdoelen herkennen en omschrijven.
MATERIALEN	Voor deze les zijn geen extra materialen nodig.
ORGANISATIE	De leerlingen werken individueel.

VOORBEREIDING

U bereidt de les voor door paraat te hebben op welke pagina's in het boek de verhalen staan waar in de opdracht naar verwezen wordt.

INTRODUCTIE

U introduceert de les door de leesdoelen kort te herhalen. Leesdoelen lijken op de luisterdoelen die in deze les behandeld worden. De leesdoelen staan in les 19 van thema 4.

DIDACTIEK EN INSTRUCTIE

Informatie

U behandelt de informatie uit het leerlingenboek. U kunt de doelen uit het boek door-nemen en u kunt de leerlingen er misschien zelf een aantal laten noemen die ze kunnen bedenken.

Bij de doelen kunt u ook een aantal situaties (laten) noemen waarbij bepaalde doelen meer of minder voorkomen.

Instructie

U geeft de instructie om de opdrachten te maken. Lees de teksten globaal en ga na welke luister- doelen je zou kunnen gebruiken als de tekst wordt voorgelezen?

Zelfstandig werken

De leerlingen maken de opdrachten 1 en 2 individueel. Leerlingen die moeite hebben met de opdracht mogen samenwerken in duo's.

FEEDBACK EN INTERACTIE

U loopt rond en ondersteunt waar nodig. U maakt gebruik van de suggesties voor differenti-atie voor de leerlingen die deze aankunnen.

DIFFERENTIATIE

Herhaling: U herhaalt de luisterdoelen en samen met de leerlingen bespreekt u welke luisterdoelen zij bij welke tekst zouden gebruiken. Op zich zijn er geen foute antwoorden, u kunt eens doorvragen waarom een leerling een minder voor de hand liggend antwoord geeft.

Opdracht 2 loopt eigenlijk al een beetje vooruit op de les over luisterstrategieën. U kunt een aantal leerlingen met een verschillend doel vragen om dit eens toe te lichten.

Tot slot herhaalt u wat het belang is van een duidelijk luisterdoel.

Verrijking: Leerlingen die snel zijn, kunt u vast verder laten gaan met de luisterstrategieën door de door hen beschreven uitwerking van opdracht 2 te laten relateren aan een bestaande strategie.

AFSLUITING

U bespreekt de terugkijkopdracht en noteert welke leerlingen vlot en boeiend spreken en welke nog meer oefening en begeleiding nodig hebben. Daarbij kunt u gebruikmaken van de evaluatiewijzer.

TITEL	Veilig verkeer
BEGINSITUATIE	De leerling - kan een duidelijke routebeschrijving geven. - kan een duidelijke, korte routebeschrijving opschrijven bestaande uit vier zinnen. - weet wat herkenningspunten zijn. - is bewust van de verkeersomgeving waarin hij zich bevindt.
LESDOEL	De leerling: - benoemt vier regels die belangrijk zijn voor een veilig verkeer. - formuleert regels in correcte zinnen. - kijkt kritisch naar zijn eigen gedrag in het verkeer.
MATERIALEN	Schrift, pen, potlood, (A4, kleurtjes, stiften)
ORGANISATIE	De leerling maakt alle opdrachten zelfstandig.

INTRODUCTIE

U stelt de volgende vraag aan de klas: 'Wie weet wat er wordt bedoeld met 'veilig verkeer?'

U kunt de antwoorden op het bord noteren. U start vervolgens een kort klassengesprek over het onderwerp. U laat de leerlingen ervaringen uitwisselen.

DIDACTIEK EN INSTRUCTIE

Informatie

U kunt uitleggen dat ze in deze les gaan letten op hun eigen gedrag in het verkeer. U kunt vertellen dat niet alleen volwassenen moeten opletten, maar ook kinderen. De leerling evalueert of zijn gedrag in het verkeer veilig is.

Optie: U kunt het proberen te sturen door de kinderen positieve regels te laten formuleren. Bijvoorbeeld door het woordje 'niet' te vermijden.

Voorbeelden van positieve regels:

Je mag niet door rood lopen, wordt: Wij lopen pas als het stoplicht voor voetgangers op groen staat.

Instructie

U vertelt dat ze deelnemen aan het verkeer in Suriname en dat ze in deze les goed gaan letten op hun eigen gedrag. U vertelt dat ze in opdracht 1 gaan nadenken over hun eigen gedrag. Vervolgens legt u uit dat ze in opdracht 2 zelf regels gaan schrijven die ook voor kinderen goed te begrijpen zijn. U laat zien dat de regels die in de informatie staan, moeilijk zijn voor kinderen. U leest twee regels voor uit de informatie.

Verlengde instructie

U kunt voorbeelden laten zien van (positieve) regels voor kinderen. Zo kan de leerling zien hoe de zin geformuleerd is.

Zelfstandig werken

De leerling werkt zelfstandig aan opdracht 1, 2 en 3.

FEEDBACK EN INTERACTIE

U loopt rond om te ondersteunen waar nodig. U maakt gebruik van de suggesties voor differentiatie voor de leerlingen die deze aankunnen.

Antwoorden**Opdracht 1**

De leerling evalueert eigen gedrag in het verkeer. Wanneer de leerling antwoordt met ja/ neen moet er een uitleg gegeven worden.

Opdracht 2

Vijf regels met de volgende onderwerpen:

Regel 1: (gebruik van mobiel)

Regel 2: (gebruik van seatbelt)

Regel 3: (spelen op straat)

Regel 4: (iemand groeten op straat)

Regel 5: (afval uit de auto gooien)

Controle, zie checklist:

- Begint de verkeersregel met een werkwoord in de gebiedende wijs?
- Begint de verkeersregel met een hoofdletter?
- Eindigt de verkeersregel met een punt of een uitroepteken?
- Is de regel duidelijk voor kinderen?
- Heb ik netjes geschreven?

Opdracht 3

De leerling antwoordt met ja/neen. Is het antwoord 'neen?' Zorg er dan voor dat het 'ja' wordt.

DIFFERENTIATIE

Herhaling: U kunt herhalen dat een lay-out overzichtelijk en duidelijk moet zijn. Het moet de lezer uitnodigen om iets te gaan lezen.

Verrijking: U kunt proberen de kinderen positieve regels te laten formuleren. Bijvoorbeeld door het woordje 'niet' niet te gebruiken.

Voorbeelden van positieve regels:

Je mag niet door rood lopen, wordt: Wij lopen pas als het stoplicht voor voetgangers op groen staat.

AFSLUITING

U bespreekt de terugkijkopdracht.

TITEL	Anders klinken deel 2
INFORMATIE	Jullie gaan de lettergrepen klappen, stappen of springen terwijl je die zegt.
BEGINSITUATIE	De leerling: - weet hoe je met klappen in de handen telt hoeveel lettergrepen er in een woord zitten. - beheerst de stof die in de vorige lessen Spellen zijn behandeld.
LEERDOELEN	De leerling: - weet dat hij op verschillende manieren het spellen kan oefenen.
MATERIALEN	Naast de gebruikelijke materialen (schoolbord, krijt, woordenboeken, schriften en pennen) is er voor deze les geen extra materiaal nodig.
ORGANISATIE	De leerlingen moeten in duo's tegenover elkaar staan. Soms werken ze individueel, soms in groepen. Soms schrijven ze op het bord.

OPWARMER

Lettergrepen klappen of stappen

De leerkracht kiest de duo's uit. Als er één leerling overblijft, is hij de spreker. Heeft u een even aantal leerlingen, dan bent u de spreker.

De spreker spreekt een woord uit van opdracht 4 van Les 9 (bastion t/m airconditioned). Als het woord uit drie lettergrepen bestaat, dan klappen de leerlingen drie keer met de handpalm tegen die van de partner. De eerste lettergreep is voor jullie rechterhandpalm (dus gekruist voor je borst), de tweede voor jullie linkerhandpalm. De laatste lettergreep van ieder woord klappen jullie een dubbele high five, dus beide handpalmen tegelijk, niet gekruist: jouw rechterhandpalm tegen de linkerhandpalm van je duo. Dan volgt het tweede woord.

Als alle twaalf woorden zijn uitgesproken en correct geklapt, is dit spel afgelopen. U bepaalt of u een van de volgende varianten verkiest:

Variant 1

Ga zodanig staan dat alle leerlingen samen een kring vormen, met de gezichten naar buiten. Midden in de kring staat de spreker. Nu stap je de lettergrepen, zonder te lopen, op dezelfde plaats waar je staat. De eerste lettergreep met je rechtervoet, de tweede lettergreep met je linkervoet. De laatste lettergreep maak je een huppeltje (snel de ene voet na de andere) of een sprongetje (beide voeten tegelijk).

Variant 2

Je staat in de kring en houdt elkaars handen vast. Je begint steeds met je rechtervoet. Bij het eerste woord draait de kring naar rechts, je loopt als een krab, zijwaarts. De laatste lettergreep is een sprongetje of een huppeltje. Bij het tweede woord draait de kring zijwaarts naar links.

Antwoorden

Opdracht 1

Knabbelwoord

Van polonaise naar al.

- a) polonaise (o)
- b) _____ (o) pianoles
- c) _____ (i) spaniel
- d) _____ (s) Napels
- e) _____ (e) panel
- f) _____ (n) plan
- g) _____ (p) lap
- h) al

Om de leerlingen een hint te geven, kunt u een omschrijving van het woord geven of het nieuwe woord uitbeelden.

Opdracht 2

Van gloeierend naar go.

- a) gloeiend (n)
- b) _____ (d) geolied
- c) _____ (e) geloei
- d) _____ (e) legio
- e) _____ (i) iglo
- f) _____ (l) log
- m) go

Opdracht 3

Dictee

U dicteert de volgende woorden:

- a) joviaal (hartelijk, vriendschappelijk)
- b) geoutilleerd (van alle benodigdheden voorzien zijn)
- c) patrouilleboot (een boot waarmee iemand een controlerende maakt)
- d) canaille (gespuis)
- e) royaal (gul, vrijgevig)
- f) peignoir (gemakkelijke ochtendjas)
- g) toernooi (een serie wedstrijden om een titel of prijs)
- h) dramaqueen (iemand die veel drama maakt, opblaast tot grote proporties)
- i) employee (werknemer)
- j) vlinderbloemenfamilie (een familie van de bloemen die lijken op vlinders)
- k) pijlstaartrog (een soort rog, platte haai)
- l) vampier (vleermuis)

Na afloop kunt u de betekenis uitleggen, of de leerlingen zelf de betekenis laten geven. Let wel op: deze oefening is bedoeld om woorden met een bepaalde uitspraak te leren schrijven, de betekenis is van ondergeschikt belang.

U controleert of de woorden goed gespeld zijn.

AFSLUITING

- Wat heb je geleerd in deze les? Wat wist je al en kon je tijdens deze les gebruiken?
- Wat kun je nog niet goed genoeg en moet je dus meer oefenen?

TITEL	Verkleinwoorden maken
THEMAWOORDEN	- Oversteken - Ongeluk - Straten - Druk (drukke) - Veilig - Uitkijken (uit te kijken) - Verkeerslichten - Wandelen - Zebrapad - Voorzichtig - Signaal - Oprijden
BEGINSITUATIE	De leerling is bekend met enkele woorden rond het thema verkeer. De leerling is bekend met de regels voor het maken van verkleinwoorden.
LESDOEL	De leerling: - kan de regels voor het maken van verkleinwoorden toepassen. - kan woorden herkennen die verkleind kunnen worden.
MATERIALEN	Geen extra materialen behalve de vorige lessen over verkleinwoorden paraat hebben.
ORGANISATIE	De leerlingen werken individueel en in groepjes van drie of vier leerlingen.

INTRODUCTIE

U introduceert het onderwerp door te herhalen wat verkleinwoorden zijn en op welke manier woorden verkleind kunnen worden.

DIDACTIEK EN INSTRUCTIE

Informatie

U behandelt de informatie uit het leerlingenboek en u geeft de uitzonderingen van een aantal woorden waarvoor geen verkleinwoord bestaat. Waarschijnlijk kunt u zelf ook een aantal voorbeelden noemen die niet in het boek staan.

U behandelt de woorden uit de woordenlijst en laat deze opnemen in het woordenboek van de leerlingen. U kunt ook weer de woorden en betekenissen op aparte kaartjes laten zetten en samen met de leerling de juiste betekenis van het woord vinden.

Woord	Betekenis	Voorbeeldzin
binnenkort	binnen enige tijd	Mijn zus viert binnenkort haar 18e verjaardag.

druk	veel werk hebben, veel mensen bij elkaar	In de stad is het erg druk tijdens het spitsuur.
eenvoudig	niet moeilijk, makkelijk, simpel	De opdrachten van taal vond ik redelijk eenvoudig, daarom was ik ook snel klaar.
oversteekplaatsen	een plaats waar je veilig de weg kunt oversteken	Bij een oversteekplaats kun je veilig de weg oversteken zonder ongelukken.
oversteken	naar de overkant gaan	Als mijn zusje en ik de straat oversteken, kijken we wel altijd naar links en rechts.
schoolvriend	iemand op school met wie je je verbonden voelt	Pedro is mijn beste schoolvriend.
signaal	teken, sein	Het signaal om te rennen, is het startschot.
sommige	enkele, een aantal, niet allemaal	Sommige kinderen komen op de fiets naar school.
verkeerslichten	een stoplicht op de openbare weg die aangeeft of je mag rijden of moet stoppen	Als het verkeerslicht op rood staat, moet je stoppen.
volwassene	iemand die 18 jaar of ouder is	Als je iets niet snapt, kun je het aan een volwassene vragen.

Instructie

U geeft de instructie om de opdrachten uit te voeren.

Verlengde instructie

Met de leerlingen die meer instructie nodig hebben, kunt u de vorige les over verkleinwoorden erbij pakken, deze behandelen en samen met hen de opdrachten uitwerken.

Zelfstandig werken

De leerlingen voeren de opdrachten uit.

FEEDBACK EN INTERACTIE

U loopt rond om te ondersteunen waar nodig. U maakt gebruik van de suggesties voor differentiatie voor de leerlingen die deze aankunnen. Vervolgens bespreekt u de antwoorden klassikaal.

Antwoorden

Opdracht 1

- oversteekplaatsen – oversteekplaatsjes
- schoolvriend – schoolvriendje
- signaal – signaaltje
- verkeerslichten – verkeerslichtjes

Opdracht 2

- schooltje
- parkje
- huisje
- gezichtje
- ongelukje
- ideetje
- straatje
- persoontje
- zebrapaadje

Opdracht 3

Volwassene

DIFFERENTIATIE

Herhaling: U herhaalt kort de regels om woorden te verkleinen en u licht die toe met de antwoorden van de opdracht. Waar moet een bepaalde regel toegepast worden?

Verrijking: Als verrijking kunt u snelle leerlingen zo veel mogelijk uitzonderingen laten opzoeken/vinden van woorden waarvoor er geen verkleinwoord is.

AFSLUITING

U bespreekt de terugkijkopdracht.

- *Wat wisten de leerlingen al en wat was nieuw voor hen?*
- *Wat denken de leerlingen met deze informatie te kunnen tijdens volgende lessen?*

TITEL	Instructies uitvoeren
VERWACHTINGSVRAGEN	Wat is een instructie ook al weer? Wanneer worden instructies gebruikt? Wie geven allemaal instructies?
BEGINSITUATIE	De leerling kan: - instructies herkennen. - aangeven waarom een instructie wel of niet goed is opgesteld.
LESDOEL	De leerling kan: - door eigen onderzoek aangeven waarom een bepaalde instructie goed of niet goed is. - een bestaande instructie aanpassen tot een instructie die wel goed is.
MATERIALEN	Er zijn geen extra materialen nodig om de les te kunnen uitvoeren.
ORGANISATIE	De les kan worden uitgevoerd zonder aanpassingen in de organisatie. Zorg wel ervoor dat ergens ruimte is voor een rollenspel of demonstratie.

INTRODUCTIE

U herhaalt kort de informatie over de instructie (thema 2 Les 26), wat een instructie is, waaraan een instructie moet voldoen en waarom instructies soms nodig zijn.

DIDACTIEK EN INSTRUCTIE

Informatie

U behandelt de informatie in het leerlingenboek:

- Instructies in het verkeer.
- Volgorde van opvolgen (eerst politieaanwijzingen, dan borden, dan algemene regels).

Instructie

U legt de opdrachten uit, voordat de leerlingen aan het werk gaan.

Verlengde instructie

Impliciete woorden	Expliciete woorden	Uitdrukkingen
Oversteken	Eenvoudig	
Oppassen		
Verkeer		
Veilig		
Uitkijken		
Oversteekplaatsen		
Verkeerslichten		

Zelfstandig werken

De leerlingen werken individueel.

FEEDBACK EN INTERACTIE

U loopt rond om te ondersteunen waar nodig. U maakt gebruik van de suggesties voor differentiatie voor de leerlingen die deze aankunnen. Vervolgens bespreekt u de antwoorden klassikaal.

Antwoorden

Opdracht 1

Ter beoordeling van de leerkracht. Iedere leerling zal naar verwachting ongeveer dezelfde samenvatting hebben.

Opdracht 2

U laat een paar leerlingen, niet allemaal, voordoen wat zij uit de instructie begrepen hebben. Vraag waarom ze bepaalde handelingen doen (relateren aan de tekst).

Opdracht 3

Ter beoordeling van de docent, zolang de instructie maar voldoet aan de regels die zijn gegeven in thema 2, Les 26.

Opdracht 4

Oversteekplaats: over-steek-plaats (de; v(m); meervoud: oversteekplaatsen) 1) punt waar je kunt oversteken

Signaal: sig-naal (het; o; meervoud: signalen) 1) teken, sein 2) meetbaar geluid Zebrapad: ze-bra-pad (het; o; meervoud: zebrapaden) 1) zebra 2) oversteekplaats

Oversteken: over-steek (de; m; meervoud: oversteken) 1) het oversteken over-ste-ken (stak over, heeft, is overgestoken) 1) naar de overkant gaan: de straat oversteken; gelijk oversteken bij het ruilen elkaar de voorwerpen overreiken

Verkeer: ver-keer (het; o) 1) omgang in de persoonlijke of zakelijke sfeer: het maatschappelijk verkeer tussen en met mensen als lid van het bestuurlijke, economische enz. leven 2) het zich bewegen of het vervoer van personen, voertuigen en goederen: autoverkeer, betalingsverkeer, luchtverkeer, scheepvaartverkeer, telefoonverkeer, treinverkeer, woon- werkverkeer

Opmerking: voor deze omschrijvingen is www.vandale.nl gebruikt. Andere woordenboeken zullen wellicht een ander resultaat geven.

DIFFERENTIATIE

Herhaling: U herhaalt kort wat een instructie is, waaraan een instructie moet voldoen en hoe een instructie gelezen moet worden.

U haalt aan wat u geobserveerd heeft bij het uitvoeren van de instructie (oversteken), wat ging er goed?

Verrijking: Leerlingen die erg snel zijn, kunt u een andere instructie met betrekking tot het verkeer laten opstellen.

TERUGKIJKEN

U noteert welke leerlingen nog moeite hebben met de opdrachten. U kunt daarbij gebruikmaken van de evaluatiewijzer. Bij een volgende les *Begrijpend lezen* besteedt u extra aandacht/biedt u extra ondersteuning aan deze leerlingen.

Tekst

Hoe moet je oversteken?

Loop je weleens naar school, het park of naar het huis van een schoolvriend? Je moet soms de straat **oversteken** om ergens te komen. Dit lijkt op het eerste gezicht eenvoudig. Maar als je niet **oppast** bij het oversteken, zou je een ongeluk kunnen krijgen. Sommige straten zijn druk met verkeer. Andere straten zijn minder druk. Je moet altijd **veilig** de straat oversteken. Ook als het minder druk is.

Het is een goed idee om de straat over te steken met een volwassene. Ook is het belangrijk om goed **uit te kijken**. Stop en kijk altijd uit voordat je oversteekt. Kijk eerst rechts, daarna links en daarna weer rechts. Kijk als laatste links. Daar komt het verkeer het dichtst bij je in de buurt.

Je kunt oversteken wanneer je geen auto's ziet of als alle auto's zijn gestopt. Ren niet, maar loop snel de straat over.

Sommige **oversteekplaatsen** hebben **verkeerslichten** die mensen laten zien wanneer ze moeten oversteken. Je kunt oversteken als je het groene licht van een wandelende persoon ziet. Sommige straten hebben een **zebrapad**. Je mag dan oversteken binnen de lijnen van het zebrapad. Je mag niet oversteken wanneer je een rood staande persoon ziet.

Wees voorzichtig als je een signaal ziet knipperen of aftellende cijfers ziet. Het licht wordt dan binnenkort groen voor auto's die je pad oprijden.

Denk aan dit alles. Als je dan pas de straat oversteekt, steek je veilig over.

De expliciete woorden, themawoorden, in de tekst worden in de kleur **ROOD** aangegeven;

De impliciete woorden in de tekst worden in de kleur **BLAUW** aangegeven.

Taal verkennen – Grammatica

TITEL	Herhalen: zinsdeel: het lijdend voorwerp en woordsoort: het voegwoord
BEGINSITUATIE	De leerling is al bekend met de zinsdelen persoonsvorm, onderwerp, gezegde en lijdend voorwerp, zo ook het voegwoord.
LESDOEL	De leerling kan het lijdend voorwerp en het voegwoord in een zin herkennen en benoemen.
MATERIALEN	Geen
ORGANISATIE	De leerlingen werken in duo's.

INTRODUCTIE

U geeft aan de leerlingen door dat deze les een herhalingsles is van het lijdend voorwerp en het voegwoord.

DIDACTIEK EN INSTRUCTIE

Informatie

Lees opnieuw de informatie over het lijdend voorwerp in Les 4 van thema 5. U stelt de volgende vragen:

- Wat is een zin?
- Wat is een zinsdeel?
- Wat is de kortste zin?
- Hoe vind je het onderwerp?
- Hoe vind je het gezegde?
- Hoe vind je het lijdend voorwerp?

Lees opnieuw de informatie over voorzetsels in Les 12 van thema 5.

U stelt de volgende vragen/geeft de volgende opdrachten:

- Wat is een voegwoord?
- Noem vijf voegwoorden op.
- Wat moet je voor een voegwoord plaatsen?
- Voor welke voegwoorden moet je bijna nooit een komma plaatsen?

Instructie

Na de herhaling kunnen de leerlingen aan de slag. Eerst individueel en daarna mogen ze hun antwoorden met elkaar vergelijken.

Verlengde instructie

Extra uitleg geven aan leerlingen die het hard nodig hebben.

Zelfstandig werken

De leerlingen voeren de opdrachten uit.

FEEDBACK EN INTERACTIE

U loopt rond om te ondersteunen waar nodig.

Antwoorden

Opdracht 1

Schrijf de zinsdelen op die je geleerd hebt. Doe het zo:

Maureen maakt een schitterend werkstuk.

Stukje zin	Zinsdeel
Maureen	onderwerp
maakt	pv en gezegde
Een schitterend werkstuk	lijdend voorwerp

1. Dee Dee heeft haar huiswerk gemaakt.
2. Zij maakte twee tekeningen.
3. Onze katten eten de lekkere brokjes.
4. Ricardo droogde zijn natte haren.
5. De oude man gaf het boek aan het kind.
6. De postbode bezorgde een groot pakket.
7. Mieke wist altijd het juiste antwoord.
8. Onze tuinman besproeide op woensdag de planten met een tuinslang.

Opdracht 2

Omcirkel het voegwoord met rood. Haal daarna de zinnen uit elkaar en schrijf steeds twee zinnen op. Let op: het voegwoord kan ook voorin staan. Doe het zo:

1. Sandra heeft een nieuwe broek gekocht, omdat haar vorige kapot is gegaan.
1. Sandra heeft een nieuwe broek gekocht. 2. Haar vorige is kapotgegaan.
2. Terwijl ik de afwas doe, kan Pierre de tafel afruimen.
1. Ik doe de afwas. 2. Pierre kan de tafel afruimen.
3. Ik sta onder de douche en Santha maakt het eten klaar.
1. Ik sta onder de douche. 2. Santha maakt het eten klaar.
4. Ik kan niet komen, omdat ik moet leren voor de toets.
1. Ik kan niet komen. 2. Ik moet leren voor de toets.
5. Doordat het ging stormen, ging mijn feestje niet door.
1. Het ging stormen. 2. Mijn feestje ging niet door.

Opdracht 3

Maak de twee zinnen tot één zin. Gebruik het voegwoord dat erbij staat. Let erop dat de volgorde van de zin kan veranderen.

1. We gaan weg, zodra alle koffers zijn ingepakt.
2. Narish kwam op bezoek, hoewel hij ziek was.
3. Ponimin heeft slecht geslapen, waardoor hij erg moe is.
4. Misran kreeg de baan, doordat hij veel ervaring had.
5. De monteur repareert de auto, terwijl wij onze boodschappen doen.

DIFFERENTIATIE

Herhaling: Leerlingen elkaar laten helpen.

Verrijking: Extra oefeningen klaarleggen voor snelle leerlingen.

AFSLUITING

U bespreekt met de leerlingen wat ze nog moeilijk vinden van de herhalingsles en noteert welke leerlingen nog begeleiding nodig hebben.

21 Taal verkennen – Taalgebruik

TITEL	Symbolen in het verkeer
BEGINSITUATIE	De leerling: - heeft kennis van verkeersregels en –borden. - kan de voordelen van symbolen ten opzichte van zinnen benoemen.
LESDOEL	De leerling kan: - de soorten verkeersborden herkennen aan kleur en vorm. - per soort aanduiden wat er van de weggebruiker verwacht wordt (deels herhaling van de lessen verkeer).
MATERIALEN	Knutselmaterialen, potloden, restmateriaal
ORGANISATIE	Leerlingen moeten de ruimte hebben om te knutselen, kleuren en dergelijke.

INTRODUCTIE

U stelt vragen.

- Wie weet nog wat verkeersborden zijn?
- Waarom worden verkeersborden gebruikt?
- Wat is het doel van de verschillende verkeersborden?
- Welke verkeersborden kom je allemaal tegen op weg van huis naar school?

DIDACTIEK EN INSTRUCTIE

Informatie

U behandelt de groepen verkeersborden zoals die in het leerlingenboek staan. Per groep laat u een voorbeeld zien. Dat kan op een digiboard, maar ook op papier.

U laat de leerlingen aangeven waar verkeersborden voor dienen (deze informatie staat NIET in het leerlingenboek, u laat de leerlingen zelf conclusies trekken):

Aanwijzingen geven:

- Instructies opvolgen
- Veiligheid

Instructie

U geeft de opdracht om in een groepje zelf een nieuw verkeersbord te maken. Dat mag van alles zijn, zolang het maar binnen een van de groepen valt. U kunt de groepjes zelf samenstellen en kinderen bij elkaar zetten die niet zo veel met elkaar optrekken of praten. Let vooral op de samenwerking en het overleg, beslissingen nemen, initiatief tonen en verantwoordelijkheid nemen binnen de groep.

Verlengde instructie

Voor leerlingen die nog niet weten wat de betekenis is van verkeersborden kunt u per groep herhalen wat de betekenis is.

Zelfstandig werken

De leerlingen werken in een groepje aan de opdrachten.

FEEDBACK EN INTERACTIE

Tijdens het werken loopt u rond en geeft u individueel aanwijzingen.

Antwoorden

Opdracht 1

Het gaat niet zo zeer om creativiteit en het eindproduct. Het proces om tot een eindproduct te komen, is bij deze opdracht belangrijker.

Opdracht 2

Het gepresenteerde verkeersbord moet wel voldoen aan de eisen van een van de groepen verkeersborden. Het zou echt in het verkeer gebruikt moeten kunnen worden. Iets als 'Verplicht feestvieren bij dit punt' is dan ook niet goed.

DIFFERENTIATIE

Herhaling: U licht kort even de groepen verkeersborden toe.

Verrijking: Geen.

AFSLUITING

U bespreekt het proces hoe het verkeersbord tot stand gekomen is.

- *Wat vonden de leerlingen van hun eigen inzet en input?*
- *Wat vonden ze leuk of minder leuk aan het werken in groepjes?*
- *Wat wist je al van deze les? Wat heb je geleerd van deze les?*

Meertaligheid

TITEL	Overall verkeersregels
BEGINSITUATIE	De leerlingen hebben zich verdiept in het thema verkeer. Ze hebben geleerd dat er verkeer is op de weg, op het water en in de lucht. Ze weten ook dat bestuurders van vlieg-, voer- of vaartuigen een bewijs van hun rij- of stuurvaardigheid moeten hebben.
LESDOEL	De leerling kiest regels voor weg-, water- of luchtverkeer, die horen bij een bepaald symbool en vertaalt die naar zijn eigen taal.
MATERIALEN	Taalkettingen. Een plaatje of zelfgemaakt voorbeeld van een verkeersbord waarop staat <i>'Tenez votre gauche'</i> . Plaatjes van de symbolen uit het leerlingenboek. Kleurpotloden.
ORGANISATIE	De leerlingen zitten zoveel mogelijk in homogene taalgroepen. De leerlingen hebben hun taalkettingen om.

VOORBEREIDING

U heeft het bronnenmateriaal van deze les gelezen en beluisterd.

INTRODUCTIE

U vraagt:

- Aan welke kant van de weg rijden we in ons land? (Links).
- Is dat ook zo in onze buurlanden? (Wel in Guyana, maar niet in Brazilië en Frans-Guyana.)

U vertelt dat het gevaarlijk is als iemand niet weet aan welke kant van de weg hij moet rijden. Als Frans-Guyanezen oversteken naar ons land, zien ze vaak dit bord langs de kant van de weg. (bord laten zien)

- Wat denk je dat het bord wil zeggen? (linker rijbaan aanhouden. *'Tenez votre gauche'* betekent 'Links houden!') U geeft aan dat in deze les nog enkele verkeersregels vertaald zullen worden.

INSTRUCTIE

U bespreekt de borden in het leerlingenboek. De leerlingen maken de opdrachten.

DIFFERENTIATIE

Herhaling: U controleert of de regels goed zijn opgeschreven. Als het niet goed is, verbetert de leerling zijn regel.

Verrijking: Leerlingen die al drie regels hebben vertaald, mogen doorgaan met de andere regels.

Zelfstandig werken

De leerlingen maken opdracht 1 en 2.

FEEDBACK EN INTERACTIE

U loopt langs de groepen en geeft verduidelijkende aanwijzingen waar nodig. De vertalingen kunt u vinden in het bronnenboek. U maakt op het bord een aantal kolommen. Het aantal kolommen is gelijk aan het aantal talen dat in de klas is gekozen. U schrijft de naam van de taal boven elke kolom. Als u opdracht 2 hebt gecontroleerd, laat u de antwoorden op het bord schrijven.

AFSLUITING

U geeft beurten. Leerlingen mogen de vertaling in hun taal oplezen. U zegt na elke vertaling de Nederlandse tekst.

**TENEZ
VOTRE GAUCHE !**

TITEL	Luisterstrategieën
BEGINSITUATIE	De leerling heeft: - voldoende kennis van luisterdoelen - kennis van leesstrategieën - kennis van de W-vragen
LESDOEL	De leerling kan: - aangeven welke luisterstrategieën er zijn. - bepalen welke strategie het best past bij welke luisterdoelen.
MATERIALEN	Om deze les uit te voeren zijn geen extra materialen nodig.
ORGANISATIE	De leerlingen werken eerst individueel, daarna in duo's en tot slot klassikaal.

VOORBEREIDING

Er zijn geen speciale voorbereidingen nodig om de les te kunnen doen.

INTRODUCTIE

U introduceert de les door even terug te gaan naar de vorige les over luisterdoelen. Deze les gaat daar namelijk verder mee.

U kunt ook het verband tussen leesstrategieën en luisterstrategieën alvast duidelijk maken om een ankerpunt te maken voor deze les.

DIDACTIEK EN INSTRUCTIE

Informatie

- U behandelt de informatie uit het leerlingenboek met betrekking tot de genoemde strategieën. Probeer terug te grijpen naar de doelen van de vorige les en te relateren aan de strategieën die genoemd worden.
-
- U kunt de genoemde voorbeelden gebruiken om de strategie duidelijk te maken, maar ook om de leerlingen zelf het doel uit het voorbeeld te laten halen.

Instructie

U geeft de instructie om de opdrachten 1 en 2 te maken. Tijdens de herhaling bespreekt u de uitkomst van de opdrachten.

Zelfstandig werken

De leerlingen maken de opdrachten 1 en 2 individueel.

FEEDBACK EN INTERACTIE

U loopt rond en ondersteunt waar nodig. U maakt gebruik van de suggesties voor differentiatie voor de leerlingen die deze aankunnen.

DIFFERENTIATIE

Herhaling: U herhaalt de besproken strategieën en de uitwerking van de opdrachten die de leerlingen hebben gemaakt.

De voorbeelden van strategieën en doelen zijn ter beoordeling van de leerkracht.

Verrijking: Leerlingen die de opdrachten snel gemaakt hebben, kunt u laten oefenen met het doen van een strategie.

U leest of laat een andere leerling een bekende tekst uit het boek voorlezen, terwijl de andere leerling een luisterstrategie toepast.

AFSLUITING

U bespreekt de terugkijkopdracht en noteert welke leerlingen vlot en boeiend spreken en welke nog meer oefening en begeleiding nodig hebben. Daarbij kunt u gebruikmaken van de evaluatiewijzer.

TITEL	Een serieuze brief
BEGINSITUATIE	De leerling: - heeft nagedacht over zijn eigen gedrag in het verkeer. - kent vijf regels die te maken hebben met veilig verkeer. - kan vijf regels formuleren die beginnen met een werkwoord in de gebiedende wijs. - kan correcte zinnen schrijven.
LESDOEL	De leerling: - kan een serieuze brief te schrijven waarin hij opschrijft wat hij belangrijk vindt. - weet wat de lay-out is van een serieuze brief.
MATERIALEN	Leeg A4'tje, pen, potlood
ORGANISATIE	De leerling maakt de opdracht zelfstandig in het schrift of op een apart blaadje. De leerling heeft de verkeersregels nodig. U heeft een voorbeeld van een serieuze persoonlijke brief nodig.

INTRODUCTIE

U kunt een serieuze brief voorlezen. U vraagt aan de klas wat voor tekstsoort u heeft voor-gelezen. U laat de lay-out zien van de tekst en u kondigt aan dat de leerlingen een serieuze brief gaan schrijven.

DIDACTIEK EN INSTRUCTIE

Informatie

U legt uit dat ze een serieuze brief gaan schrijven aan alle verkeersdeelnemers van Suriname. Het doel van de brief is het wakker schudden van mensen die zich niet goed aan de verkeersregels houden. U legt uit dat iedereen recht heeft op veiligheid in het verkeer.

Instructie

U vertelt dat ze al een keer hebben nagedacht over de regels die zij belangrijk vinden. Die tekst is de informatie voor hun brief. Ze kiezen één regel uit die zij het allerbelangrijkste vinden.

Deze regel gebruiken ze in hun brief. Ook vertelt u dat ze antwoord moeten geven op de vijf W-vragen uit opdracht 1. Zo kunnen ze voorkomen dat belangrijke informatie ontbreekt.

U deelt blanco A4'tjes uit aan alle leerlingen. U vertelt dat ze hun brief daarop moeten schrijven. U vertelt dat u aan de lay-out moet kunnen zien dat het om een brief gaat. U benadrukt de kenmerken van een brief.

Verlengde instructie

U kunt voorbeelden laten zien van verschillende zakelijke brieven/emails. U laat de lay-out zien. U kunt samen met de leerling antwoord geven op de vijf W-vragen.

Zelfstandig werken

De leerlingen werken zelfstandig aan opdracht 1, 2 en 3.

FEEDBACK EN INTERACTIE

U loopt rond om te ondersteunen waar nodig. U maakt gebruik van de suggesties voor differentiatie voor de leerlingen die deze aankunnen.

Antwoorden

Opdracht 1

Eigen antwoord op de vijf W-vragen.

Opdracht 2

De leerlingen schrijven de serieuze brief op een A4'tje. Zo hebben ze meer het idee dat het om een serieuze brief gaat.

Gebruik de checklist ter controle:

- Begin ik met een nette begroeting?
- Heb ik een regel overgeslagen na de begroeting?
- Heb ik mezelf voorgesteld?
- Beginnen mijn zinnen met een hoofdletter?
- Eindigen mijn zinnen met een punt?
- Sluit ik netjes af?

DIFFERENTIATIE

Herhaling: U kunt herhalen dat de leerlingen een serieuze brief hebben geschreven, waarin meedelen wat zij belangrijk vinden. Ook kunt u herhalen dat iedereen op zijn eigen gedrag moet letten.

Verrijking: U kunt de leerling de brief laten voorlezen voor de klas. U kunt vragen of ze elkaars brieven willen controleren aan de hand van de checklist. Vervolgens kunnen ze dit in duo's bespreken.

AFSLUITING

U bespreekt de terugkijkopdracht

TITEL	Repeteren
BEGINSITUATIE	De leerling: - heeft eerder (al) ervaren dat herhaling belangrijk is om het geleerde beter te beheersen. - beheerst de stof die in de vorige lessen Spellen zijn behandeld.
LEERDOELEN	De leerling: - weet dat het niet altijd gemakkelijk is een woord dat je één keer correct hebt leren spellen weer juist te spellen.
MATERIALEN	Naast de gebruikelijke materialen (schoolbord, krijt, woordenboeken, schriften en pennen) is er voor deze les geen extra materiaal nodig.
ORGANISATIE	De leerlingen moeten gebruik maken van de lettergreepborden die ze in de vorige lessen hebben gemaakt. Soms werken ze individueel, soms in groepen. Soms schrijven ze op het bord.

INTRODUCTIE

De leerlingen gaan woorden die ze in dit jaar al een keer hebben gespeld weer spellen. Er komen ook woorden voor die ze niet eerder in dit leerlingenboek met spellen hebben geoefend.

DIDACTIEK EN INSTRUCTIE

Informatie

In de tegenwoordige tijd (t.t.) gebeurt iets nu.

Bijvoorbeeld:

Ik *voetbal* met de jongens.

In de voltooid tegenwoordige tijd (v.t.t.) is iets al gebeurd.

In een voltooide zin staat altijd het werkwoord *hebben* of *zijn*.

Bijvoorbeeld:

Ik *heb* met de jongens *gevoetbald*.

Ik *ben* *gevlucht* voor het onweer.

heb/ben = het hulpwerkwoord

gevoetbald/gevlucht = het voltooid deelwoord

Zo weet je of het voltooid deelwoord eindigt op een **d** of **t**:

1. Zet het werkwoord in de verleden tijd.

Hoor je een **d** of een **t**? Dan eindigt het voltooid deelwoord daar ook mee.

Bijvoorbeeld:

rennen ik rende ik heb gerend

knippen ik knipte ik heb geknipt

2. Kijk naar de medeklinkers in '**t kofschiptaxietje**'.

Eindigt de stam van het werkwoord op **k, f, s, ch, p, t, x of j**?

Dan eindigt het voltooid deelwoord op een **t**. In andere gevallen eindigt het op een **d**.

Bijvoorbeeld:

straffen	ik straf f	ik ben gestra ft
juichen	ik juic h	ik heb gejuic t

OPWARMER

Lettergrepen spel

U wijst twee leerlingen (A en B) aan die bij de lettergrepenborden gaan staan. U wijst ook een leerling (C) aan die de gevormde woorden op het Digibord schrijft. Leerling 1 zegt welke lettergrepen bij elkaar een woord vormen. Probeer minstens vier lettergrepen te gebruiken om een woord te vormen. Vervolgens is leerling 2 aan de beurt.

U bepaalt hoe lang deze opwarmer duurt.

Antwoorden

Opdracht 1

U controleert de spelling. Ter beoordeling van de leerkracht.

Opdracht 2

's Nachts, terwijl hij rusteloos in bed lag, dacht Ronnie na over hoe hij Zaza getraind had om bij hem in de buurt te blijven.

Zaza was zijn beste vriendin. Zij leek zelfs te weten hoe Ronnie zich voelde. Als hij in een sombere bui was, ging ze met haar kop op zijn schoot liggen.

Opdracht 3

De leerkracht controleert de spelling.

Opdracht 4

De leerkracht controleert of de gevormde woorden correct gespeld zijn.

Laat iedere leerling één woord noemen dat hij heeft gevormd en laat dat op het (Digi)bord schrijven door een goede speller.

Opdracht 5

Flitswoorden

U kiest twaalf woorden uit.

U laat een woord gedurende een flits zien.

Daarna laat u de twaalf woorden zien, zodat de leerlingen de correcte spelling zien.

TERUGKIJKEN

- *Wat heb je geleerd van deze les?*
- *Wat wist je al en kon je tijdens deze les gebruiken?*
- *Wat kun je nog niet goed genoeg en moet je dus meer oefenen?*

Begrijpend lezen

TITEL	De politie, lezen van een informatieve tekst over het beroep
VERWACHTINGSVRAGEN	- Wat of wie is de politie? - Wat doet de politie? - Heb je weleens te maken gehad met de politie?
BEGINSITUATIE	De leerling kan: - een informatieve tekst herkennen; - een informatieve tekst lezen met gebruikmaking van de bijbehorende leesstrategie.
LESDOEL	De leerling kan: - volgens een vaste volgorde (formulier) de belangrijkste informatie uit een informatieve tekst halen.
MATERIALEN	Het is handig om het formulier uit het leerlingenboek op één pagina te printen en uit te delen als werkblad.
ORGANISATIE	Er zijn geen aanpassingen nodig om de les te kunnen uitvoeren.

INTRODUCTIE

U herhaalt wat een informatieve tekst is en wat de kenmerken daarvan zijn. Weet je nog welke leesstrategie je gebruikt?

DIDACTIEK EN INSTRUCTIE

Informatie

U doorloopt het stappenplan uit het leerlingenboek met de leerlingen. Als u deze geprint hebt, is dit het moment om de blaadjes uit te delen.

Neem samen met de leerlingen door wat ze moeten invullen om een informatieve tekst doelmatig te kunnen lezen.

Het is niet de bedoeling dat u samen met alle leerlingen het formulier invult. Dit kunt u wel samen met de leerlingen die meer moeite hebben met deze opdracht doen.

Instructie

U geeft de instructie om de opdracht te maken. Het formulier wordt ingevuld aan de hand van de tekst.

Verlengde instructie

U kunt samen met de leerlingen die aangeven moeite te hebben met de opdracht het formulier invullen.

Impliciete woorden	Expliciete woorden	Uitdrukkingen
Gemeenschap	Politieagenten	
Verantwoordelijkheden	Veilig	
Leren	Patrouilleren	
Bestuurders	Overtreden	
Criminelen	Boetes	
Uniform	Ongeluk	
Oplossen	Misdaad bestrijden	
	Politievoertuig	
	Zwaailicht	
	Sirene	
	Boten	
	Beschermen	

Zelfstandig werken

De leerlingen werken in principe individueel.

FEEDBACK EN INTERACTIE

U loopt rond om te ondersteunen waar nodig. U maakt gebruik van de suggesties voor differentiatie voor de leerlingen die deze aankunnen. Vervolgens bespreekt u de antwoorden klassikaal.

Antwoorden

Opdracht 1

Ter beoordeling van de leerkracht.

Opdracht 2

Gemeenschap: ge-meen-schap (de; v; meervoud: gemeenschappen) 1 het met elkaar in een bep. betrekking staan: trouwen in gemeenschap van goederen zó dat alle bezittingen en schulden gemeenschappelijk worden 2 verkeer, contact: geslachtelijke gemeenschap seksueel verkeer 3 groep mensen die iets gemeenschappelijks hebben 4 de samenleving, de maatschappij

Verantwoordelijkheden: ver-ant-woor-de-lijk-heid (de; v; meervoud: verantwoordelijkheden)

1 de plicht verantwoording af te leggen 2 grote zorg en toewijding die voor iets vereist zijn

Bestuurders (van een auto): be-stuur-der (de; m,v; meervoud: bestuurders) 1 iem. die iets bestuurt; = chauffeur 2 leider

Sirene: si-re-ne 1(v; meervoud: sirenen) (mythologie) wezen dat half vrouw, half vogel is:

de sirenen betoverden met hun gezang de voorbijvarenden 2 (v(m); meervoud: sirenen, sirenes) apparaat voor het geven van geluidssignalen

Patrouilleren: pa-trouil-le-ren (patrouilleerde, heeft gepatrouilleerd) 1 de (wacht)ronde doen, op verkenning gaan

Criminelen: 1 cri-mi-neel (bijvoeglijk naamwoord) 1 misdadig 2 vreselijk: het is crimineel 2 cri-mi-neel (de; m,v; meervoud: criminelen) 1 misdadiger

Opmerking: voor deze omschrijvingen is www.vandale.nl geraadpleegd. Het kan zijn dat andere woordenboeken een andere omschrijving geven.

DIFFERENTIATIE

Herhaling: Herhaal wat een informatieve tekst is en het nut van het formulier.

Verrijking: Leerlingen die snel zijn en goed werk geleverd hebben, kunnen hetzelfde doen met een andere tekst in het boek die reeds besproken is.

TERUGKIJKEN

U noteert welke leerlingen nog moeite hebben met de opdrachten. U kunt daarbij gebruikmaken van de evaluatiewijzer. Bij een volgende les *Begrijpend lezen* besteedt u extra aandacht/biedt u extra ondersteuning aan deze leerlingen.

Tekst

Politieagenten

Politieagenten zijn belangrijke mensen in hun **gemeenschap**. Ze werken hard om mensen veilig te houden.

Politieagenten hebben een moeilijke baan. Ze hebben veel **verantwoordelijkheden**. Ze **patrouilleren** in sommige wijken op zoek naar mensen die regels overtreden of mensen die hulp nodig hebben.

Politieagenten leren mensen hoe ze veilig kunnen zijn tijdens het fietsen en het oversteken van straten. Ze **leren** kinderen om niet met vreemden te praten. Politieagenten helpen ook volwassenen en kinderen die verdwaald zijn. Ze kunnen **aanwijzingen** geven of familieleden zoeken.

Politieagenten werken hard om de straten veilig te houden. Ze letten op **bestuurders** die verkeerswetten overtreden. Politieagenten geven boetes voor verschillende overtredingen, waaronder te hard rijden of door rode lichten rijden.

Als mensen een ongeluk hebben gehad, bellen ze politieagenten om hulp. Politieagenten moeten ook de misdaad bestrijden door **criminelen** te vangen.

Politieagenten gebruiken vele soorten politievoertuigen om van plaats naar plaats te komen. Soms moeten

politieagenten zich snel verplaatsen. De **zwaailichten** en **sirene** van een politieauto vertellen mensen om uit de weg te gaan.

Politiemotorfietsen hebben ook lichten en sirenes. Ze kunnen smalle straatjes of steegjes bereiken waar politiewagens niet zouden passen. Fietsen helpen politieagenten om plaatsen te bereiken waar auto's en motorfietsen niet kunnen komen. Politieagenten gebruiken boten wanneer ze op het water patrouilleren.

Politieagenten dragen meestal **uniformen**. Op deze manier kunnen mensen ze snel vinden. Soms doen politieagenten zich voor als andere mensen om misdaden **op te lossen**. Ze dragen dan gewone kleding, zodat niemand merkt dat ze politieagenten zijn.

Politieagenten werken hard om mensen te beschermen. Of ze nu criminelen vangen of mensen helpen, ze zorgen voor een veilig omgeving.

De expliciete woorden, themawoorden, in de tekst worden in de kleur **ROOD** aangegeven;

De impliciete woorden in de tekst worden in de kleur **BLAUW** aangegeven.

Meertaligheid

TITEL	Je eigen verkeersbord maken
BEGINSITUATIE	In les 22 hebben de leerlingen de regels bij verkeerssymbolen naar hun eigen taal vertaald en geluisterd naar de vertalingen in andere talen.
LESDOEL	De leerling kan: - een eigen verkeersbord met de bijbehorende boodschap bedenken. - de boodschap zowel in het Nederlands als in de eigen taal uitspreken.
MATERIALEN	Platen van de vorige les. Tekengerei en –papier, leerlingenboek.
ORGANISATIE	De leerlingen werken in groepjes van maximaal drie. De groepen mogen zowel homogene als heterogene taalgroepen zijn.

VOORBEREIDING

U heeft de leerlingen gevraagd hun tekenspullen mee te nemen. U heeft een plek gereed gemaakt om de verkeersborden op te hangen of op te plakken.

INTRODUCTIE

U herinnert de leerlingen aan de vorige les. U laat enkele van de symbolen zien en vraagt naar de bijbehorende regel in het Nederlands en in de eigen taal. U vertelt dat ze in deze les zelf een bord met een symbool gaan bedenken.

INSTRUCTIE

U bespreekt de informatie met de leerlingen. Daarna gaan ze aan de slag met opdracht 1 en 2. Het symbool dat ze kiezen mag een bestaand symbool zijn. Ze mogen ook een nieuw symbool verzinnen. U loopt langs om te kijken of alle groepen goed op gang komen.

Zelfstandig werken

De leerlingen voeren opdracht 1 en 2 zelfstandig in groepsverband uit.

DIFFERENTIATIE

Herhaling: Groepen die de opdracht niet hebben begrepen, krijgen extra uitleg en doen de opdracht nog een keer met hetzelfde type symbool.

Verrijking: Groepen die snel klaar zijn, mogen nog een symbool tekenen.

FEEDBACK EN INTERACTIE

U observeert de groepen tijdens het werken en waar nodig ondersteunt u. Als de groepen klaar zijn, worden de symbolen opgehangen of opgeplakt. Elke groep krijgt een beurt om zijn symbool toe te lichten in het Nederlands. Daarna zeggen de groepsleden de regel ook in de andere taal (talen).

AFSLUITING

U geeft enkele leerlingen de beurt om te vertellen welk symbool ze het beste vonden en waarom.

TITEL	Spelwedstrijd
BEGINSITUATIE	De leerling: - weet hoe, normaal gesproken, een letter klinkt. - beheerst de stof die in de vorige lessen Spellen is behandeld.
LEERDOELEN	De leerling: - kan een woord dat de leerkracht zegt hardop te spellen, zonder het eerst op te schrijven.
MATERIALEN	Naast de gebruikelijke materialen (schoolbord, krijt, woordenboeken, schriften en pennen) is er voor deze les geen extra materiaal nodig.
ORGANISATIE	De leerlingen gaan deelnemen aan een Spelwedstrijd (zie eventueel via internet hoe Spelling Bee gespeeld kan worden).

INTRODUCTIE

Dit is een vervolg op de lessen waarin de leerling heeft geleerd de lettercombinaties 'ouill', 'ij', 'eau' of 'oi' goed te schrijven zelfs als je klanken hoort zoals 'oej', 'ei' of 'u', 'oo' en 'wa'. Er zijn nog meer lettercombinaties of aparte letters die je op meerdere manieren kan uitspreken.

DIDACTIEK EN INSTRUCTIE

De spelregels:

De leerkracht heeft een lijst met 144 woorden. Er zijn twee glazen potten. De ene pot is leeg. In de andere pot zitten 144 opgevouwen papiertjes met daarop de cijfers 1 t/m 144. Alle leerlingen spelen mee. Wie een woord verkeerd spelt, is af.

De eerste leerling van de lijst begint. Die pakt een papiertje, maakt het open en zegt/laat zien welk cijfer erop staat. Dan doet de leerling het papiertje in de (lege) pot.

De leerkracht kijkt op de lijst welk woord het is en leest dat woord één keer hardop voor. De leerling herhaalt het woord, s-p-e-l-t het en herhaalt het woord nogmaals. De leerling pakt een volgend papiertje en de leerkracht leest het woord dat bij dat cijfer hoort hardop. Als de leerling beide woorden correct heeft gespeld, is leerling nummer twee aan de beurt.

Wie een woord verkeerd spelt, is af en krijgt geen beurt meer. Als de laatste leerling van de klas aan de beurt is geweest, krijgt de eerste leerling, weer de beurt.

De leerkracht zegt van tevoren wanneer het spel is afgelopen, bijvoorbeeld na twintig minuten, of als iedereen twee keer een beurt heeft gehad of als er 100 papiertjes in de pot zijn gegaan.

TERUGKIJKEN

De leerkracht luistert naar de antwoorden van de leerlingen en geeft eventueel antwoord op een vraag.

TITEL	Anagrammen
THEMAWOORDEN	- Politieagenten - Gemeenschap - Verantwoordelijkheden - Patrouilleren - Veilig - Aanwijzingen - Verkeerswetten - Misdaad - Criminelen - Sirenes - Uniformen - Beschermen
BEGINSITUATIE	De leerling: - is bekend met enkele woorden rond het thema verkeer. - heeft voldoende kennis van woorden en letters om een anagram te kunnen ontcijferen.
LESDOEL	De leerling: - weet wat een anagram is. - kan met de letters van een bestaand woord een anagram maken of ontcijferen. Deze les is eigenlijk meer een taalspelletje dan dat de leerling anagrammen in de toekomst moet kunnen gebruiken of ontcijferen. Hopelijk helpt deze les de leerling om op een andere manier naar woorden te kijken en op een creatieve manier naar oplossingen voor (taal)problemen te zoeken. Door op een andere manier naar woorden te leren kijken, activeert u ook andere manieren van denken en naar woorden kijken.
MATERIALEN	Er zijn geen extra materialen nodig. Misschien is het wel handig om een website paraat te hebben waar anagrammen worden opgelost zoals https://www.wordplays.com/anagram-solver/ of https://www.mijnwoordenboek.nl/anagrammen/.
ORGANISATIE	De leerlingen werken individueel. Leerlingen die moeite hebben met het onderwerp mogen samenwerken.

INTRODUCTIE

U introduceert het onderwerp door kort uit te leggen wat anagrammen zijn. Waarschijnlijk is het een nieuw onderwerp voor de leerlingen en kennen ze het woord niet. U kunt dit ook in het rijtje met verschillende woorden plaatsen zoals synoniemen, homoniemen en dergelijke.

DIDACTIEK EN INSTRUCTIE

Informatie

U behandelt de informatie uit het leerlingenboek. Laat de leerlingen eens proberen of ze een anagram kunnen maken van hun eigen naam. Dat zal niet bij iedereen kunnen.

U laat de woorden uit de woordenlijst opnemen in het woordenboek van de leerling. U kunt weer kaartjes met woorden en betekenis combineren met de klas tot de juiste betekenis van de woorden overeenstemt met de woorden.

Woord	Betekenis	Voorbeeldzin
aanwijzingen	instructies hoe je iets moet doen	Door de goede instructies van de leerkracht kan ik nu de betekenis van woorden opzoeken.
boetes	een geldstraf die je krijgt na een (verkeers)overtreding	Mijn moeder reed door het rode licht en kreeg een flinke boete van de politie.
criminelen	boeven, misdadigers	Bij ons in de straat is een gevaarlijke crimineel opgepakt door de politie.
gemeenschap	samenleving, de maatschappij	Ik woon met mijn ouders in een kleine gemeenschap, dat is ons dorp of onze wijk.
misdaad	een strafbaar feit	Gelukkig worden de meeste misdaden opgelost door de politie.
ongeluk	een ongunstige samenloop van omstandigheden, een ongeval	Mijn opa was had geen schrammetje na zijn verkeersongeluk; het had veel slechter kunnen aflopen.
politieagenten	iemand die bij de politie werkt en de wet moet handhaven	Mijn broer wil later als hij groter is politieagent worden.
sirenes	een apparaat dat harde geluiden geeft op een politieauto, ziekenwagen of brandweerauto	De politieauto kwam met gillende, loeiende sirene aanrijden na het ongeluk.
uniformen	werkkleding van politie-agenten, militairen, dokters en dergelijke	Mijn tante is agent bij de politie. Ze draagt haar uniform iedere dag met trots.
verantwoorde-lijkheden	iets met grote zorg en toewijding doen, de gevolgen van wat je doet, zijn voor jou	De politie is verantwoordelijk voor het naleven van de wetten in ons land.

Instructie

U geeft de instructie om de opdrachten te maken. Leerlingen die moeite hebben mogen in duo's werken.

Verlengde instructie

Leerlingen die het onderwerp niet begrijpen, kunt u een vervangende opdracht geven. In plaats van anagrammen kunt u de leerlingen synoniemen van een aantal woorden geven.

Zelfstandig werken

De leerlingen voeren de opdrachten uit.

FEEDBACK EN INTERACTIE

U loopt rond om te ondersteunen waar nodig. U maakt gebruik van de suggesties voor differentiatie voor de leerlingen die deze aankunnen. Vervolgens bespreekt u de antwoorden klassikaal.

Opdracht 1

Politie, veiligheid, verkeersveiligheid. Laat de leerlingen aangeven waarom ze dit denken.

Opdracht 2

- Unit
- Span
- Snip
- Krast

Opdracht 3

- Mensen
- Werken
- Sommige
- Regels
- Veilig
- Oversteken
- Praten

DIFFERENTIATIE

Herhaling: U herhaalt kort wat een anagram is en hoe een anagram ontcijferd kan worden.

Verrijking: Er is geen echte verrijkingsstof voor deze les. Als het nodig is, kunt u leerlingen zelf anagrammen laten maken van woorden uit de woordenlijst.

AFSLUITING

U bespreekt de terugkijkopdracht. Wat vonden de leerlingen moeilijk?

U kunt voor uzelf inventariseren welke leerlingen wel en niet op een andere manier naar woorden kunnen kijken.

TITEL	Gespreksvormen
BEGINSITUATIE	De leerling: - heeft deelgenomen aan een groepsgesprek. - heeft al eens een spreekbeurt gehouden. - kan in alledaagse situaties een gesprek met anderen voeren. In Les 23 van thema 4 hebt u al eens een groepsgesprek gevoerd. Het doel daarvan was dat de leerlingen ervaring moesten opdoen, zodat zij die in deze les kunnen toepassen. De leerlingen kunnen, als het goed is, het begrip groepsgesprek beter relateren als zij dit een keer ervaren hebben en vervolgens aan de theorie koppelen.
LESDOEL	De leerling kan: - de verschillende gespreksvormen herkennen aan de hand van inhoud en kenmerken. - voorbeelden noemen van eigen situaties waarin de verschillende gespreksvormen plaatsgevonden hebben. Deze les is eigenlijk de basis voor andere lessen die zullen komen. Als de leerling deze les snapt, kan hij deelnemen aan verschillende gesprekken in verschillende contexten. Ook vormt deze les de directe input voor les 5 van thema 6 (communicatie).
MATERIALEN	Er zijn geen extra materialen nodig om de les te kunnen uitvoeren.
VOORBEREIDING	Voor deze les is geen extra of een aparte voorbereiding nodig.
ORGANISATIE	De leerlingen werken eerst individueel, daarna volgt klassikaal een korte nabespreking.

INTRODUCTIE

U introduceert het onderwerp door de bekende gesprekken als voorbeeld te nemen: het groepsgesprek eerder, maar ook een spreekbeurt, het met elkaar praten op het schoolerf en dergelijke.

DIDACTIEK EN INSTRUCTIE

Informatie

Vervolgens gaat u verder met de informatie uit het leerlingenboek: de gespreksvormen en hun kenmerken (monoloog, dialoog, groepsgesprek).

U kunt vragen wat er bedoeld wordt met stijl, lengte en doel van het gesprek.

De gespreksregels die iedereen geacht wordt na te leven, zijn heel belangrijk. Besteedt u hieraan desnoods meer aandacht dan vooraf gepland.

Instructie

U geeft de instructie om de opdrachten te maken.

Zelfstandig werken

De leerlingen maken individueel de opdrachten 1 en 2.

FEEDBACK EN INTERACTIE

U loopt rond en ondersteunt waar nodig. U maakt gebruik van de suggesties voor differentiatie voor de leerlingen die deze aankunnen.

DIFFERENTIATIE

Herhaling: Aan de hand van de voorbeelden die de leerlingen aandragen als antwoord op de opdrachten, herhaalt u wat de hoofdpunten van deze les waren (gespreksvormen en regels tijdens een gesprek).

Verrijking: Voor de leerlingen die snel klaar zijn met de opdrachten, kunt u een verrijkingsopdracht geven door een gespreksvorm nader te onderzoeken.

In Les 5 van thema 6 komt het onderwerp 'communicatie' aanbod.

AFSLUITING

U bespreekt de terugkijkopdracht en noteert welke leerlingen vlot en boeiend spreken en welke nog meer oefening en begeleiding nodig hebben. Daarbij kunt u gebruik maken van de evaluatiewijzer.

